

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' נצבים • יז - כו אלול

תשפ"ב • שנה כ"ב • גליון נא (תתשנ"ב)

ידיעות ועדכונים לקראת ירח האיתנים בצל הקודש

מהנהלת היכלי התורה והחסד דחסידי צאנו נמסר כי הושלמה בס"ד ההיערכות המקיפה לקראת ירח האיתנים בצילא דמהימנותא אצל עטרו"ת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, בהשקעת עתק של מושאבים ודמים מרובים לרווחת הקהל הגדול בליעה"ר.

סדרי ההיכל:

- הוקמה מערכת חדשה לנוחיותכם – באמצעותה תוכלו לשמוע היכן מקום מושבכם בהיכל הגדול. לשמיעת המיקום נא חייגו למערכת 03-570-3000 והצטיידו בתעודת הזהות של רוכש המקום. המערכת תפעל בס"ד החל מערב החג. כמו"כ, לנוחיותכם מפות עם סדרי הישיבה תלויות מחוץ להיכל הגדול בכמה מוקדים.
- הושקעו מאמצים ועמל רב, כמו גם דמים מרובים להוספת מקומות ישיבה נוספים ובמלאכת השיבוץ, על מנת להביא לרווחת הציבור ביתר שאת, במידה וחלה טעות במקום אותו הזמנתם או שישמכם אינו מופיע ברשימות, נא פנו אל הר"ר שמואל צבי ארנפלד. במקרה של אי התאמה בין המפה לשילוט על השולחן, המפה היא הקובעת.
- לשאלת רבים, כל השינויים וההרחבה בהיכל הגדול ומבואותיו, נעשו ע"פ הוראותיו ובליווי של הדומ"צ הרה"ג רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א.
- יש להקפיד על שקט מוחלט במתחם המבואה החדשה בכניסה להיכל הגדול, כדי שלא להפריע את תפילת היושבים בפתח ההיכל.
- חל איסור מוחלט להוסיף כסאות לישיבה בשולחנות בהיכל הגדול ובעזרת הנשים מעבר לרשום במפות, או להחליף מקומות חלילה. הדבר גורם לסבל עבור רוכשי המקומות ומהווה גזל.
- לברך את עמו ישראל באהבה: למען הסדר הטוב ולרווחת כל הקהל, הונהג ע"פ פסק דיני ורבני קהילתנו הק' סדר חדש בנשיאת כפים וברכת כהנים בימי ירח האיתנים בהיכל הגדול, כל הכהנים ללא יוצא מן הכלל יעמדו במעברים המסומנים במפה, כל כהן במעבר הסמוך למקום מושבו.
- על בימת ארון הקודש יעמדו אך ורק רבנים ומבוגרים היושבים בסמיכות בלבד, כמו"כ, בחורים יכולים לעמוד ע"ג הפארנצ'עס בצד מזרח. כל שאר הכהנים עומדים במקומות המסומנים בלבד!
- הציבור מתבקש להשאיר את המעברים פנויים בכל עת ובפרט בעת ברכת כהנים.
- ב-2 ימי ר"ה יתקיים מנין לקריאת התורה לחיובים ובעלי שמחות במתחם המלאתחא ליד כניסה 2 – בתיאום מראש עם הגבאים בלבד.
- השוה"ט נעילת החג ראש השנה – יתקיים בעז"ה בהיכל הגדול. כל קהל אנ"ש יושבים כל אחד במקומו הקבוע בזמני התפילות, והבחורים ע"ג הפארנצ'עס.

מכירת עליות מוקדמת לירח האיתנים

- בשל הרצון לחסוך בזמן בימי ירח האיתנים הבעל"ט לרווחת כל הקהל, הוחלט בברכת הקודש על מכירה מוקדמת של העליות לראש השנה – יום הקדוש – שמחת תורה בהיכל הגדול אצל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.
- כל המעוניין לרכוש את אחד מהעליות באחד מהימים הקדושים או בכלום יפנה נא בהקדם אל מנהלי היכלי התורה והחסד הרה"ח ר' בר יוחאי שמעון הי"ו והרה"ח ר' זאב קליין הי"ו.
- העליות יימכרו כנהוג במכירה פומבית לכל המרבה בנדבת לבו, ניתן להתעדכן אצל הנ"ל בדבר הצעות הרכישה שהצטברו בכל זמן.
- לתשומת לב: לא תערך מכירת עליות קודם קריאת התורה כלל וכלל – נא להיערך בהתאם.

הכנסת אורחים:

- קו מידע בערב החג לתועלת אנ"ש האורחים שיחי', אי"ה בעת ההגעה מדי ערב החג יוכלו לקבל מידע אודות מיקום האכסניה, בטלפון 052-7111363 החל מהשעה 12:00 בצהריים, כמו"כ לכל בעיה או שאלה ניתן לפנות אל האחראי: הר"ר צבי פרידמן הי"ו.
- בס"ד נוסף עוד בנין גדול לקליטת עשרות משפחות לאירוח בימי החג הבעל"ט, זאת הודות לרוחב ליבם ותושייתם של הבחורים החשובים תלמידי המתיבתא פעיה"ק אשר נחלצו חושים לקיים מצוות הכנסת אורחים בגופם ממש, והעניקו את מקומות משכנם לאירוח משפחות מרחבי הארץ, תשוח"ח להם וישלם ה' שכר פעלם.

- המשפחות המתארחות בבנין הפנימיה קיבלו הודעה על כך.
- והיה מחניך קדוש! אין מעבר למשפחות כלל וכלל מבנין הפנימיה לתוככי קרית החינוך, המעבר הוא דרך יציאה לרחוב בני יששכר וכניסה מהשערים הרגילים לגברים ולנשים לקרית החינוך.

סעודות החג:

- על מנת לתת מענה לביקוש הרב נוסף אולם סעודות נוסף בהיכל 'זיכרון אליעזר' וסעודות החג יפוצלו בס"ד ל3 אולמות שונים, לאברכים, לבחורים ולבית יעקב אלו הנשים. אברכים ובחורי הישיב"ג: חדר אוכל המרכזי - בחורים: היכל 'זיכרון אליעזר' - נשים: היכל הישיבה לצעירים (לתשומת לב, הכניסה מצד צפון בלבד).
- בחורים המבקשים לסעוד עם הוריהם מתבקשים לתת זכות קדימה לאברכים וילדים - ואהבת לרעך כמוך!
- שימו לב! למען הסדר הטוב בעת סעודות החג - יוצבו בחדרי האוכל מפות עם מקומות ישיבה מסודרים מראש לפי שמות. על מנת להימנע מאי נעימות נא הקפידו ודייקו בעת ההזמנה!
- באולם הסעודות לנשים יתקיים קידוש בקול רם ע"י שליח מיוחד.

להחיות בהם נפש:

- שתיה חמה תוגש לרווחת הקהל במתחם כוס של ברכה ובחדר האוכל משך ימי החג.
- קידושא רבא בהרחבה יוגש בשעת ההפסקות במתחם כוס של ברכה ובחדר האוכל.
- היות והאולמות הנ"ל משמשים לסעודות החג, נא לשמור על הניקיון והסדר.

לרווחת אנ"ש:

- גוי של שבת - לאחר אישור מו"ץ בלבד - ניתן להשיג אצל הר"ר יצחק הרשקוביץ.
- סדר תפילת מעריב לליל ב' דר"ה יחולק אי"ה למתפללים בהיכל המתיבתא.

ידיעות לנשים:

- תקיעת שופר לנשים בב' הימים בשעה 13:30 (משוער) בשלושה מוקדים: א. ברחבת רחוב רבי טרפון 18. ב. ברחבת החנייה ע"י צרכניית שערי חסד (מול ביהכ"נ המרכזי). ג. ברחבת הבניין רח' ברטנורא 14.
- בעזרת הנשים ניתן לפנות אודות בעיות בשיבוץ המקומות וכדו' אל האחראית גב' ש. דייטש.
- נעשה מאמץ לווסת את עוצמות הקור במערכת המיזוג, אך ליושבות בגלריית עזרת הנשים, מומלץ להצטייד בביגוד מחמם, כיון שהבימה קרובה אל מערכת המיזוג העוצמתית.
- פארנצ'עס לבנות הותקנו בקיר מערב ההיכל, בשני הצדדים, יש לשמור על שקט מוחלט בכל מהלך התפילות!
- נא ואנא שמרו על השקט בעת העליה והירידה במדרגות הכניסה לעזרת הנשים, הרעש מפריע הן למתפללות בעזה"נ והן ליושבים מתחת לגלריה.
- קידושא רבא בעת ההפסקות יוגש בהיכל הישיבה לצעירים - הכניסה אך ורק מצד צפון.

כניסות ומעברים:

- הכניסה לקרית החינוך לגברים - היא אך ורק משערים: א'-ג'-ה'
- הכניסה לנשים אך ורק משערים: ח'-ט'-י'
- הכניסה לגלריית עזרת הנשים במערב ההיכל הינה אך ורק משערי הכניסה ברחוב הרמ"א.
- הכניסה לעזרת הנשים הבנויה בצד דרום, היא דרך כמות הכניסה החדשה מהשביל מול נוה הורים הישן ברחוב בני יששכר.
- הכניסה למתחם החדש לנשים בקומת הקרקע בהיכל הגדול, היא מקרית החינוך דרך שערי הכניסה מרחוב הרמ"א.
- מתחם שירותים ענק לגברים ברחבת קרית החינוך סמוך למבואת הכניסה החדשה, ובסמוך לכניסה למתחם הפארנצ'עס. שירותים מיוחדים עבור בעלי מוגבלויות ומבוגרים.
- מתחמי מלתחה ענקיים עם אלפי מקומות תליה לשטררימלעך ומגבות, בסמוך לכניסות 2-3-4.
- שירותים לנשים: 1. בסמוך לכניסה לגלריית עזרת הנשים, 2. בבנין חדרי השיעורים הסמוך, 3. ע"י הכניסה החדשה לעזר"נ ברחוב בני יששכר.
- הכניסה לפארנצ'עס לבחורים הינה אך ורק מכיון הכניסה האחורית ברחוב הרמ"א, סכנת נפשות! אין להיכנס ולעלות בשופו"א מתוככי ההיכל!
- אין לעמוד על מדרגות ארון הקודש וכל סביבת מקום מרן שליט"א, הדבר מפריע לאלפי אנ"ש לחזות בעבודת הקודש, ומהווה סכנת נפשות.
- ונשמרתם מאד לנפשותיכם - סכנת נפשות! חל איסור מוחלט לעמוד (וכל שכן להוסיף כיסאות ולשבת) במעברים בכל רחבי ההיכל הגדול. המעברים מיועדים לכניסה ויציאה בלבד ועליהם להיות פנויים לחלוטין בכל עת.

ידיעות ליום הקדוש:

הכנסת אורחים:

- נמשך הרישום להכנסת אורחים ליום הקדוש בצל הקודש, ומתבצע במערכת קהילות בבתי המדרש, או במוקד הכנסת אורחים: 0527-111-363.
- ההרשמה עד ליום א' ז' תשרי. ההרשמה באמצעות כרטיס אשראי בלבד.
- לתשומת לבכם - גם אלו החפצים באירוח לסעודות בלבד - חובה להזמין מראש.
- ההרשמה לתלמידי הישיבות הקדושות, מתבצעת אך ורק באמצעות הנציגים בהיכלי הישיבות כמתפרסם בכל ישיבה, התלמידים ישהו במאורגן יחד עם האחראי הממונה מטעם הנהלת הישיבות.

מכירת מקומות:

- אלו המבקשים לרכוש מקום ליום הקדוש בלבד וטרם נרשמו, יוכלו לעשות זאת באמצעות מכשירי קהילות - בכל עת עד ערב ראש השנה.

יום שלישי פר' כי תבוא י"ז אלול

אחר תפילת מנחה, נסע מרן שליט"א לירושלים עיה"ק, לקבלת קהל אנ"ש לקראת ימי הרחמים והרצון, ותחילה סר לביקור אצל כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א לרגל נישואי נכדתו בשבוע העעל"ט. וזהו תוכן השיחה: **מרן שליט"א** אהלו ברכת מזל טוב לרגל שמחת נישואי נכדו שיח' מזל טוב, מזל טוב, השי"ת יעזור הלאה, בנים ובני בנים געזונטערהייט... יש מימרא ממרן הדברי חיים [לא שמעתי זאת ממרן אדמו"ר זי"ע, אבל כך מקובל] שכשיש לו חתונה בחודש אלול, זהו הכנה ונותן כח להייליגע טעג"א.

האדמו"ר מגור: יא, יא.

וכיבד את מרן שליט"א בלחיים ואחלו זה לזה.

מרן שליט"א: א גוט געבענטשט יאהר, משפיע זיין אויף יודישע קינדער לאורך ימים ושנים טובות.

האדמו"ר מגור: א גוט יאהר, א גוט געבענטשט יאהר, א כתיבה וחתומה טובה.

מרן שליט"א: אז תשמח בתולה במחול (ימיה לא, ב), רומז לחודש אלול שמזלו בתולה...

האדמו"ר מגור: זהו "עוד ישמע [קול חתן וקול כלה]", הרי בדרך כלל 'קול באשה וכו'" (ברכות כד, א), אבל לעתיד יהא זמן שלא יהיה יצר הרע. כך אמר ה'אמרי אמת'.

מרן שליט"א: ס'איז שוין צייט, כי בא מועד, עבר קציר כלה קיץ...

האדמו"ר מגור: אף על פי שיתמהמה אחכה לו...

מרן שליט"א: הטוב כי לא כלו רחמיק והמרחם כי לא תמו חסדיך כי מעולם קיוונו לך, היינו דעצם הדבר שעדיין אנו מקווים ומצפים לישועה, זהו הוכחה כי לא כלו רחמיק ולא תמו חסדיך... הרי בדרך הטבע, כמה אומות היו במשך הדורות שנעלמו לגמרי, אבל עם ישראל נשאר בכח הציפייה לישועה, למרות כל הנסיונות והצרות ואריכות הגלות המרה. הקב"ה נותן בנו את הכח להאמין לישועה בכל רגע, ומצפים לישועה. ונפרדו לשלום.

^א ראה בספר ויגד משה על עניני נישואין (ע"י יח). בספר "גדולת יהושע" מובא, שסיפר הגה"ק מנאסויד זי"ע ששמע ממרן הדברי חיים שהתלמידים של רביה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, כשהיו נוסעים ביחד להשתתף בשמחת נישואין של חבריהם בימי אלול, היה זה להם הכנה על הימים הנוראים.

^ב ראה בני יששכר (מאמרי אלול, מאמר א, אות ה): אז תשמח בתולה במחול וכו', שמעתי מאת שאר בשרי הרב החסיד הקדוש מוה"ר אלעזר זצ"ל מ"כ בליזענסק, אז תשמח בתולה, (היינו רמז לחדש אלול אשר מזלו בתולה, הנה תשמח) במחול, (כשימחול הש"י עונותיהם של ישראל) עכ"ד וכו'.

^ג הכוונה לדברי כ"ק האדמו"ר האמרי אמת מגור זצוק"ל: "קול חתן וקול כלה, וקשה הא קול באשה ערוה. יש ליישב, שהרי פסוק זה קאי על לעתיד לבוא ואז הרי יתבטל היצר הרע" (סוכה נב, א; במדבר יז, ו; דבר ב, כט).

וב"אהבת היונת" (הפטרות ואתחנן) פירש עד"ז הפסוק אז תשמח בתולה במחול: "וידוע דלעתיד יתבטל היצר הרע ולא יהיה חטא כלל ויבערו וינערו כל החטאים מן העולם. וז"ש אז תשמח בתולה במחול בחורים וזקנים יחדו, דהיינו במושב אחד מפני שבטל היצר הרע".

יום רביעי פר' כי תבוא ח"י אלול

אחר תפילת מנחה נכנס לקו"פ הגאון רבי קלמן בר שליט"א רב העיר נתניה.

יום חמישי פר' כי תבוא י"ט אלול

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר צבי טהלר מקרית צאנז טבריה (ב"ר משה מרחובות, וחתן הג"ר זאב וקסברגר שליט"א דומו"צ קרית צאנז טבריה).

שב"ק פר' כי תבא כ"א אלול - "שבת סליחות"

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי חיים מיכל הלברשטאם שליט"א רב דחסדי סטראפקוב ומנהל רוחני דישיבה"ק לצעירים שפע חיים בירושלים.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרב יעקב הלברשטאם משגיח בישיבה"ק לצעירים שפע חיים בירושלים, מה ידידות - הרה"ח ר' משה שמעון ראטה מראשי קהלתנו הק' בב"ב, י"ה ריבון - הרה"ג ר' מרדכי למברגר מראשי ישיבת חיי תורה.

בברכת המזון על הכוס התכבד - הגאון רבי שלום אייזנברגר שליט"א דומו"צ קרית צאנז ירושלים, שש ברכות (לחתן מרדכי יוסף נ"י ב"ר מנחם מנדל לוק מפעיה"ק, עם ב"ר אברהם צבי ארנפלד מביתר) - הגאון רבי דוד זאב רייך שליט"א רב דקהלתנו הק' בעיה"ק צפת, ברכה אחריתא - הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א רב בית מדרשנו היכל צבי בירושלים.

שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב

שמחת ה"שלום זכר"

מיד לאחר מכן, נערך שמחת השלום זכר לנין כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בן לנכדו הרה"ג רבי משה מרדכי מוטצען שליט"א מפעיה"ק, חתן הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. בן הרה"ג רבי אהרן מוטצען שליט"א מירושלים ונכד כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א.

המשוררים פצחו בניגוני ריקוד ושמחה. והביאו לפני מרן שליט"א אייער-קיכען, וכן ארבעס ובונדלעך וקוגל, וחילקו לכל הקהל. כן הביאו לפני מרן שליט"א תרנגולים ממולאים כנהוג בחצרות קדשנו. ואמר מרן שליט"א:

יש ליתן טעם לשבח להא דאיתא בדרישה ובט"ז (יור"ד סי' רסה) בטעם הענין של סעודת שלום זכר בליל שב"ק שקודם המילה שהוא בכדי לנחם את התינוק, ולכאורה צ"ב על מה יש לנחמו, ומדוע דווקא בליל שב"ק.

ואפ"ל בפשטות, דהתינוק הינו עצב על שעדיין לא נימול וחסר מעמו ה'אות', ומנחמים אותו על ידי יום השב"ק, דהנה בשבת לא ישכנו בה ערלים, ואמנם התינוק קודם שנימול שפיר יש לו חלק בשבת קודש, כי תוך זמנו אין נקרא ערלה כנודע,

יענה. ותמוה שייכות השאלה לקראי דפרשתין, וגם גוף השאלה צ"ב דהרי משנה ערוכה היא בברכות (דף ל"ד ע"א) העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטירוף וכו'.

ויתכן בזה בדרך דרוש, בהקדם מה שביאר כ"ק אאדמו"ר זצללה"ה (דרוש לפרשתן תש"ל נדפס בדב"ת גליון תתכ"ז) שאלת המדרש, ותו"ד עפ"י דברי התויו"ט במשנה שם (פ"ה מ"ד) במ"ש דאם אין שם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו, ואם הבטחתו שהוא נושא כפיו וחוזר לתפילתו רשאי, דבהגהות מימוניות אי' דמה שהתירו לישא כפיו היינו רק כדי שלא תבטל נשיאת כפים, ולכן אם יש שם כהן אחר לנשיאת כפים לא ישא הש"צ את כפיו אפי' כשהבטחתו שחוזר לתפילתו, ומהאי טעמא לא התירו לו לענות אמן אפי' כשהבטחתו שיחזור לתפילתו, וכתב ע"ז התויו"ט ובספרי לחם חמודות על הרא"ש (פ"ה ס' נ"ב) כתבתי דבמובטח לו שחוזר לתפילתו מותר לענות אמן, וכתבתי כן שהראו לי במד"ר פר' כי תבוא דאי' התם דבהבטחתו שחוזר לתפילתו מותר לענות, לכן חזרתי לומר דמתני' לרבותא נקט דאפי' הפסק גדול כמו נש"כ רשאי באם הבטחתו וכ"ש לעניית אמן, אך עתה שו"ר שאין למדין הלכה ממדרש וכו', עי"ש.

ועיין טו"ז באו"ח (סי' קכ"ח סקי"ד) שכתב שיש טעם בדבר לחלק בין עניית אמן לנשיאת כפים בהבטחתו שחוזר לתפילתו, כי בעניית אמן הוי החשש שמכח עניית אמן יתבלבל דעתו, דהיינו כיון שהוא מתכוון בעניית אמן כראוי הסיח דעתו למחשבה אחרת, ובזה אין שייך לומר דמובטח שלא תטרף דעתו כי התחת אלוקים הוא להפוך המחשבה כרצונו כי אין דבר זה תלוי בטבע שלו, משא"כ לגבי נשיאת כפיו דפרש"י דהחשש לטירוף דעתו הוא מחמת אימת הציבור, ובזה שייך לומר דמובטח הוא שלא יהא דעתו מטורפת מאימת ציבור, דדבר זה תלוי בטבע האדם ומהותו אם יש לו אימת

והשבת היא אות וברית מילה היא אות. ועל זה מורים בסעודה זו בשבת קודש, דשפיר יש לו חלק בשבת קודש, וממילא ידע דאין הוא נחשב כערל. וההשפעות של שמחת הברית מתחילים כבר מיום השבת, כנודע העובדא, שכשנולד פעם בן להרה"ק מבארדיוב זי"ע, שלח לאחיו זקה"ק מרודניק זי"ע שהיה אז בצאנז, שבשלחן הטהור כליל שבת יעמיד יין עבורו לרגל שמחת השלום זכר. כליל שבת כשהעמיד היין, שאלו זקה"ק מרן הדברי חיים למה הוא מעמיד יין, והשיב שאחיו עושה שלום זכר. נענה זקה"ק, כעת אני מבין למה ראיתי את הרבנית בגן עדן כשהיא ששה ושמחה ולבושה עם השטערן טיכל, ועכשיו זה מובן, שהרי יש אצלה שמחה... והיינו כי נשמות האבות והאמהות שמחות גם בעולם העליון בשמחות בניהם. ומעובדא זו חזינן דאף קודם המילה שמחים הם בשמחה זו שנולד עוד צאצא לבניהם אחריהם. וכאשר השמחה שרויה למעלה בוודאי נשפע על ידי כן שפע רב בעולם הזה. ואם היה נקרא התינוק ערל, א"כ לשמחה מה זו עושה, אלא דכיון דתוך זמנו הוא נקרא כמהול, על כן שפיר שמחים הם.

ואפ"ל עוד, עפ"י המובא בזוה"ק (פרשת שלח) שכאשר אומרים בשמים חידושי תורה של הבנים שחידשו בשבת, מעטרים את האבות בעטרות. ונודע מה דאיתא במדרש (שמו"ר ל, יב) פעם אחת אמר לו עקילס לאדריינוס המלך רוצה אני להתגייר ולהעשות ישראל וכו', אמר לו לך ולמד תורתך ואל תמול, אמר לו עקילס אפילו חכם שבמלכותך וזקן בן מאה שנה אינו יכול ללמוד תורתך אם אינו מל וכו', יעו"ש, והיינו כי מי שאינו מהול לא יתכן שיזכה לתורה. וע"ז מנחמים את התינוק בסעודה זו ביום השב"ק, וידע דכיון שעתידין למולו, בוודאי יזכה לתורה, ואז יזכה לעטר עטרות לאבות הק' בגן עדן.

כן נערך שמחת השלום זכר לבן הר"ר עקיבא טויבער מפעיה"ק (ב"ר שלמה ממאנסי, וח"ר בערל שטמר מפעיה"ק), ולהר"ר דוד בורד מאלעד. וחילקו פירות לכל הקהל.

הפלפול היה ע"ד המד"ר פתח לה פיתחא להאי פרשתא, הלכה אדם מישראל שהיה עובר לפני התיבה מהו שיהא מותר לו לענות אמן אחר הכהנים, כך שנו חכמים העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטירוף, ולימדונו רבותינו ואם היה יכול לענות שלא תטרף דעתו

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

ובכה"ג העוסק במצוה פטור מלעסוק במצוה אחרת וכמש"כ הריטב"א בסוכה שם, ודו"ק. ואמנם כל זה שייך רק לענין עניית אמן אחר הכהנים, אבל לענין שיהא הש"ץ נושא כפיו כשאין שם כהן אלא הוא א"ש, כי אף שהוא עסוק במצות תפילה מ"מ אינו נפטר ממצות נשיאת כפים שהוא מצוה דרבים, שכן מצות ברכת כהנים מוטלת אף על ישראל המתברכים כנודע מהחרדים (פי"ב אות י"ח), והפלאה בכתובות (דף כ"ד ע"ב), ובעוסק במצוה דיחיד אינו נפטר מצוה דרבים, (וכן כתב כיוצ"ב בשו"ת בית שערים חאו"ח סו"ס י"ט, ושו"ת נשמת כל חי למהר"ח פלאגי או"ח סי' ד'), ולכן הדין נותן להפסיק ולישא את כפיו, אבל לצורך עניית אמן שהוא מצוה המוטלת על היחידים כל א' וא' לעצמו שפיר נפטר הש"ץ ממנו מאחר שהוא עוסק במצוה.

ובלא"ה י"ל דלענין נשיאת כפים כיון שבלא"ה נתקן כחלק מסדר התפילה שיהא ברכת כהנים נאמרת על סדר התפילה, א"כ י"ל שמעיקרא נתקן כך שיהא הש"ץ נושא את כפיו אם אין שם כהן אלא הוא והבטחתו שחוזר לתפילתו, וממילא אין זה כעוסק במצות תפילה שפטור ממצוה אחרת, כי מעיקרא כך נתקן סדר התפילה לישא כפיו כשהבטחתו שחוזר לתפילתו ואין שם כהן אלא הוא, משא"כ לענין עניית אמן שאין זה מעיקר נשיאת כפים יש לפוטרו מדין עוסק במצוה דפטור מן המצוה.

אכן לכאו' י"ל בזה, עפי"מ שהאריכו האחרונים לדון אי בעוסק במצוה דרבנן פטור ממצוה דאו', ובשד"ח (ח"ה עמ' קי"ז טו"ג, מע' ע' כלל מ"ה) ציין בזה לדברי האחרונים שהאריכו לדון בזה, ומדברי תלמידי רבינו יונה בברכות (דף י"א ע"ב מדפי הרי"ף בד"ה מתני' קברו) מבואר דרק בעוסק במצוה דאו' פטור ממצוה דאו', משא"כ בעוסק במצוה דרבנן שאינו נפטר,

ציבור, ועל כן מהני הבטחה בזה עי"ש. וי"ל דבזה נסתפק השואל המדרש ידיע שפיר ממתני' אלא שלא ידע האם מה ששינו' ואם הבטחתו שהוא נושא כפיו וחוזר לתפילתו רשאי, אי דווקא על נשיאות כפים רשאי דעבודה יכול להפסיק כדי שלא תבטל מצוותה לגמרי, משא"כ על עניית אמן אין להפסיק כלל, או דאפי' על עניית אמן אחר הכהנים שרי, והשיב דגם על אמן רשאי, (וראה כע"ז בדברי יהונתן בפרשתו ובע"י יוסף על המד"ר, וכן בשו"ת זכרון יוסף או"ח סי' י"ג ד"ה ולפי"ז א"ש, עי"ש באריכות).

ואפ"ל בדרך פלפול בביאור צדדי הסברות אם רשאי להפסיק בתפילתו ולענות אמן אחר הכהנים, דהנה נודע דלכמה דיעות בראשונים אמרינן דעוסק במצוה פטור מן המצוה הוא גם בזמן שאינו עוסק ממש במצוה, כמ"ש רש"י (סוכה דף כ"ה ע"א) אהא דתנן שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה, דאפילו בשעת חנייתו, ועי"ש בתוס', ופשטות שי' רש"י הוא כמו שהביא הרא"ש בסוכה שם (פ"ב ו) מהאור זרוע דפטור אע"ג דאפשר לקיים שניהן, וכ"ה בר"ן בסוכה שם, עי"ש.

ומעתה כיון שהש"ץ עוסק במצות תפילה, לכאו' אין בדין להפסיק מתפילתו לענות אמן, כיון שעוסק במצות תפילה הרי"ז פטור מן המצוה לענות אמן אחריהם, ואע"פ שבזמן נשיאת כפים הש"ץ בלא"ה שוהה מלהתפלל ואינו עוסק ממש בתפילה, מ"מ הרי לדעת האו"ז וסייעתו גם כה"ג שאינו עוסק ממש בתפילה הרי הוא נפטר משאר כל ה מצות, ואין עליו מצות עניית אמן, וכיון דגם כשהוא סבור שלא יטעה אלא יחזור לתפילתו אחרי שיענה אמן, מ"מ חששו חז"ל שישחך דעתו למחשבה אחרת כי אין זה דבר התלוי בטבעו וכמ"ש הט"ז הנ"ל, לכך כיון דמצד הדין פטור ממצוה זו של עניית אמן, על כן אמרו כי מוטב שלא יענה דהא כה"ג עלול לבטל עצמו ממצות תפילה שהוא עוסק בה,

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

דמ"ע להתפלל בכל יום שנאמר ועבדתם את ה"א, מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה, וכ"כ בסה"מ (מ"ע ה') עי"ש, א"כ שפיר יש לדון ולומר שכיון שעוסק במצות תפילה מה"ת הרי"ז פטור מעניית אמן אחר הכהנים.

ואף כי סדר התפילה וחזרת הש"ץ אינו מה"ת, מ"מ הרי נודע מש"כ הפוסקים דכל מצוה של תורה שתיקנו חכמים את אופן קיומה, א"א לקיימה ולצאת יד"ח מצוה של תורה רק אם יקיימנו כפי תיקון חכמים, וכל שלא עשה כתיקנת חכמים לא יצא יד"ח אף מה"ת, ויסוד הדברים מבואר בתוס' בסוכה (דף ג' ע"א ד"ה דאמר) ושאר ראשונים והדברים עתיקין, וא"כ כיון שמדרבנן ההכרח לסדר שבחו של מקום כתיקון חז"ל בתפילת שמו"ע, ממילא כיון שעוסק במצוה זו, הרי"ז נידון כעוסק במצוה דאו', וא"כ הרי הוא נפטר לקיים מצות עניית אמן אחר הכהנים, משא"כ הציבור אע"ג דגם הם יוצאין חובת התפילה מפי הש"צ, מ"מ אינם עוסקין במצוה בפועל אלא דסגי בשמיעתם מדין שומע כעונה, ולכן לא שייך לומר לגבייהו הך דעוסק במצוה פטור מן המצוה, ודו"ק.

וממוצא הדברים נתבאר, דהך מילתא אי רשאי לענות אמן אחר הכהנים תליא אי תפילה מה"ת או מדרבנן, דאי תפילה מה"ת י"ל דכיון שעוסק בתפילה הרי הוא פטור מן המצוה של עניית אמן ואין רשאי לענות אמן אחריהם, משא"כ אי תפילה אינו אלא מדרבנן, א"כ שפיר חייב העוסק במצוה זו במצות עניית אמן, כי העוסק במצוה דרבנן אינו נפטר ממצוה של תורה, ודו"ק.

*

והנה בסוגית הגמ' בגיטין (דף מ"ח ע"א) אמר רב יוסף אי לאו דאמר ר' יוחנן קנין פירות כקנין הגוף דמי לא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש, דא"ר אסי אמר ר' יוחנן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל, ואי סלקא דעתך לאו כקנין הגוף דמי לא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון.

יעו"ש, וכן מבואר גם מדברי הפמ"ג באו"ח (סי' ע"ב בא"א סק"ד) עי"ש, ועי' באמרי בינה (חאו"ח סי' י"ג אות ג') שהאריך ג"כ לצדד כן, (ועי' בערול"נ בסוכה דף כ"ה ע"א, ובשו"ת מהרי"א חיו"ד סי' ש"י, ובחתן סופר שער הטוטפת סי' ט"ז, וציין שם לדברי המהרש"ק בשנות חיים מש"כ בזה, ובקובץ שיעורים ח"ב סי' ל"ב).

והנה המבי"ט בקרית ספר (פי"ד מהל' תפילה מצוה י"ט) כתב וז"ל, כשמשלימין פסוק ראשון כל העם עונין אמן וכן בשני וכן בשלישי, ונראה דבעניית אמן שהוא מדאורייתא כגון ברהמ"ז וברכה"ת שהוא חיוב לענות אמן מדאורייתא, מדכתיב כי שם ה' אקרא הבו גודל דמשמע נמי בכל ברכה שאנו מגדילים ומברכים שמו הבו גודל והיינו בעניית אמן, וכתוב נמי בירמיה (כה, ו) אמן כן יעשה ה' יקים ה' את דבריך אשר נבאת וגו' דמשמע דיש בו אמנת דברים, וראוי לענות אמן על דבר תפילה ותחינה שהוא לשון מאמן הדברים שיהא רצון שיהא אמת וכו'. מבואר מדבריו דעניית אמן אחר הכהנים מצוה דאורייתא אית בה.

וכיוצ"ב אי' בתשו' זכרון יוסף (או"ח סי' י"ג סוד"ה ונ"ל לתרץ) שחיוב עניית אמן אחר הכהנים הוא מה"ת ומכח טעם אחר, וכמש"כ שם וז"ל, וגם נ"ל דעניית אמן על ברכ"כ נמי דאורייתא מגז"ש דברכה ברכה מהר גריזים, דילפינן מינה בגמ' סוטה (דף ל"ח ע"א) דנשיאות כפים בלשה"ק ובעמידה, והואיל דקי"ל אין גז"ש למחצה ילפינן מינה נמי עניית אמן על פסוקי דברכת כהנים, דגבי הר גריזים בהדיא כתיב וענו כל העם אמן והיינו על הקללות ועל הברכות כמ"ש רש"י בחומש בפסוק ואלה יעמדו כו' עי"ש.

ומעתה אי נימא כדעת הרמב"ן בהשגות על הרמב"ם בסה"מ (מע' ה') דתפילה אינו מה"ת, א"כ אף שעוסק בתפילה דרבנן, אין ראוי למונעו מלענות אמן אחר הכהנים שהוא מצוה של תורה, דהעוסק במצות תפילה שהוא מדרבנן אין ראוי לפוטרו ממצות עניית אמן אחר הכהנים שהוא מה"ת.

ברם אי נימא כדעת הרמב"ם דתפילה הוא מה"ת, וכמש"כ הרמב"ם (פ"א מהל' תפלה ה"א)

סברא פליגי ר' יוחנן ושאר אמוראי דרבי יוחנן סבר דמההיא לא ילפינן דגזירת הכתוב היתה, ושאר אמוראי סברי דמהתם ילפינן בכל חלוקת ירושה דאין מחזירין ביובל אף על גב דלקוחות הן, עכ"ד.

ואפ"ל דהנך אמוראי (דפליגי אי ילפינן מעצם מצוות בכורים שנצטוו ישראל בכניסתם לאר"י דה"ה בכל חלוקת ירושה) פליגי בהא אי אר"י ירושה לנו מאבותינו, דר' יוחנן ס"ל דאר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו ומה שזכו ישראל בארץ לאו בתורת ירושה מאבותם הוי, וממילא אין ללמוד מדור באי הארץ לגבי כל חלוקת ירושה, ולהכי קאמר דאי לאו דכקהג"ד לא משכחת דמייתי ביכורים וכו', אמנם שאר אמוראי ס"ל דאר"י מוחזקת היתה לאבותינו וישראל זכו בה בתורת ירושה, לכן שפיר יש ללמוד ממה שנצטוו ישראל על מצוות בכורים דגם יורשים מביאים ביכורים ודו"ק.

ומבואר מזה דאי נימא דאר"י מוחזקת לנו מאבותינו שפיר אפ"ל דהגם דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אפ"ה שפיר מביאין בכורים, דגזיה"כ הוא דגם בירושה מביאים בכורים שהרי כל באי הארץ זכו בתורת ירושה וכנ"ל בתוס', ועפ"ז מתורץ פסקי הרמב"ם דס"ל דהא דאמר רב אסי אי לאו דקאמר ר' יוחנן קנין פירות כקנין הגוף דמי וכו' היינו דייקא אליבא דר"י אמר הכי משום דס"ל לר' יוחנן דאר"י אינה מוחזקת לנו מאבותינו, [והיינו עפמש"כ התוס' ביבמות (דף פ"ב ע"ב, ד"ה ירושה) עי"ש היטב בדברי הר"י ודו"ק], וכיון דס"ל לר' יוחנן דאר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו מש"ה לדידיה ליכא למילף מבאי הארץ שנצטוו במצוות ביכורים דאף בחלוקת ירושה מביאין ביכורים, לכן אי לאו דאמר וכו' לא מצא ידיו ורגליו בביהמ"ד. אבל הרמב"ם לשיטתו דס"ל דאר"י מוחזקת לנו מאבותינו כמ"ש הכסף משנה (פ"א מהל' תרומות הכ"ה, ועיין פרשת דרכים דרוש ט') א"כ שפיר ילפינן מבאי הארץ דגם בירושה מביאין ביכורים אע"ג דלאו כקנהג"ד ודו"ק, ע"כ תוד"ק דמרן אבא זצללה"ה.

ובמדרש (ב"ר פמ"א י) עה"פ קום התהלך בארץ

ובתוס' (ד"ה אי לאו) הקשה ר"ת ואנו איך מצאנו ידיו ורגליו דקי"ל כר"ל דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי (יבמות ל"ו ע"ב), וקיי"ל נמי דבדאורייתא אין ברירה וא"כ האחין שחלקו לקוחות הן, ותירצו דדוקא התם בסוגיא דיבמות בהא דהכותב לבנו מהיום ולאחר מיתה ומכר הבן בנכסי אביו בזה קי"ל כר"ל דקנ"פ לאו כקנה"ג, משום דאבא לגבי ברא אחולי מחול, אבל בעלמא קיי"ל דכקנין הגוף דמי, ועוד י"ל דדוקא ר' יוחנן ס"ל דמחזירין זה לזה ביובל אבל שאר אמוראי ס"ל דאע"ג דכלקוחות הן אין מחזירין זל"ז ביובל, דמכר הוא דאמר רחמנא דליהדר וכו' עיי"ש.

והקשו המפוי' על הרמב"ם שפסק (בפ"ד מביכורים ה"ז) דקנין פירות לאו כקנין הגוף, ופסק (בפי"א משמיטה ויובל ה"כ) דהאחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל, וא"כ לא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון, ולהרמב"ם ליתא לשני תירוצי התוס' דהרי פסק להדיא לענין ביכורים דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ולא רק לענין מכר הבן בחיי האב, וגם אידך שינויא שכתבו התוס' ליכא למימר לדידיה, שהרי פסק דהאחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל הרי דנקט כשיטת ר' יוחנן.

וכ"ק אאדמו"ר זצללה"ה (קונט' המדרש והמעשה, אות י"ג) תי' בזה עפימ"ש התוס' בב"ק (דף פ"ח ע"ב, ד"ה הכי) שהביאו נמי הך תירוץ דכל הנהו דאית להו דאין ברירה לא יאמרו דהאחין שחלקו מחזירין זה לזה ביובל רק ר' יוחנן לחודיה, להכי דייק עלה דרבי יוחנן דלא מצא ידיו ורגליו, אבל אנן לא ס"ל שיהא תלוי חזרת יובל בכך, והתוס' שם הוסיפו בדבריהם וז"ל, דהא רבי יוחנן גופיה מודה דבימי יהושע היו מביאין ביכורים אפילו אמרינן דלאו כקנין הגוף דמי כדאמרינן אלא חד בר חד עד יהושע בן נון, וחלוקת יהושע נמי אמר ביש נוחלין (ב"ב דף קי"ט ע"ב) דירושה היא להם מאבותיהם ואפ"ה לא חזרה אותה חלוקה ביובל, דסברא הוא כיון שחלקו על פי נביא ואורים ותומים ובגזירת הכתוב לפיכך הביאו ביכורים, והשתא בהא

דבעי כוונת המצוות, דתליא בפלוגתא אי לחלק צריך קרא, דהנה לכאורה הרי ברישיה דקרא לא איירי כלל בענין תפילה ומנ"ל להוציא הכתוב מפשטיה, דהרי הפרשה מתחילה והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה"א ולעבדו בכל לבבכם, א"כ קרא מדבר מכלליות קיום המצוות מאהבת ה' ועז"א ולעבדו בכל לבבכם ובפשטות שלא יעשה כמצות אנשים מלומדה אלא יכוון כוונת המצוה, ומהיכי תיתי דנימא דקאי על התפילה, אמנם א"נ דוא"ו לחלק וכו' יונתן דכל אחד ואחד בפנ"ע משמע עד שיפרט לך הכתוב יחדיו, י"ל דלכן אמה"כ ולעבדו בוא"ו כדי לחלק מן הרישא דמדבר על כללות המצוות וכאן קאי על התפילה, אמנם למ"ד דלחלק צריך קרא ובלאו קרא שניהם כאחד במשמע, ע"כ דקאי על דלעיל מיניה דמיירי מקיום המצוות, ועז"א לאהבה וגו' ולעבדו בכל לבבכם היינו לכוונת המצוה, ולא דרשינן לה לענין תפילה ודו"ק.

ומעתה יבואר מאה"כ והיה כי תבוא אל הארץ וגו' ואל תתמה בדבר היאך תתקיים מצוות ביכורים הרי קי"ל דקנין פירות לאו כקנין הגוף, וקי"ל דהאחין שחלקו לקוחות הן וכו', ותו לא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון, עז"א וירשתה וגו' ולקחת מראשית וגו', כלומר, דכך הוא מצותה דאע"פ דזכו בה מדין ירושה והרי הם כלקוחות דמחזירין זל"ז ביובל מ"מ מייתי ביכורים, שהרי גם כשנכנסו בנ"י לארץ זכו בה בתורת ירושה מהאבות ונצטוו על הביכורים, וממילא דה"ה לדורות הבאים, ודו"ק.

ובכן יבואר לנכון שייכות שאלת המדרש, דהואיל ופתח הכתוב בפרשת ביכורים, ואמה"כ וירשתה וישבת בה, להורות שכל קיום מצות ביכורים שייך אף דקי"ל קנין פירות לאו כקנין הגוף ואחין שחלקו לקוחות, מ"מ מייתינן ביכורים כדחזינן בביאת הארץ שנצטוו להביאו בכה"ג, והיינו כיון דאר"י מוחזקת לנו מאבותינו, והא דאר"י מוחזקת לפי שזכה בה אברהם בהליכתו לאורכה, דלחלק לא צריך קרא, וא"כ לא קאי ולעבדו בכל לבבכם על קיום המצוה,

תני הלך בשדה בין לארכה בין לרחבה קנה עד מקום שהלך כדברי רבי אליעזר, שהיה ר"א אומר הילוך קנה, וחכ"א לא קנה עד שיהלך לארכה ולרחבה, א"ר יעקב בן זבדי טעמיה דר"א קום התהלך בארץ וגו', (וכ"ה בב"ב דף ק' ע"א) וביפה תואר כתב דפליגי בפלוגתת ר' יאשיה ור' יונתן אי לחלק צריך קרא, דלר' יאשיה דבלא קרא לחלק משמע שניהם כאחד, א"כ כיון דא"ל השי"ת קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה בעינן שניהם דייקא ולא מהני כשהלך לארכה לחוד, משא"כ לר' יונתן דמשמע כל אחד בפני עצמו שפיר מהני בהלך לארכה או לרחבה לחוד, וכתב עוד שם דאברהם לא מצינו בו שהלך רק לארכה ולא לרחבה עי"ש.

ועפי"ז כתבו המפוי' (שמע יעקב למהר"י אלגאזי פר' בא דף רס"ט, וכ"ה בכסף נבחר סו"פ חיי, ובלקט יוסף ערך אברהם אות א', וביושב אהלים פר' וירא דף מ"ה ע"א, ובפר' בשלח דף ק"נ ע"ב) דהא אם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו תליא בפלוגתת ר' יאשיה ור' יונתן, דאי צריך קרא לחלק א"כ כיון שלא הלך אברהם רק לארכה לא קנה את הארץ, אך אם כל א' וא' בפני עצמו משמע ולא צריך קרא לחלק שפיר קנה אברהם את הארץ ואר"י מוחזקת לנו מאבותינו.

והנה מאן דס"ל דתפילה מה"ת יליף לה מולעבדו בכל לבבכם כדאי' בתענית (דף ב' ע"א), וכ"ה בספרי דברים (פר' יא) ולעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה שבלב זו תפילה וכו', וכן בדוד הוא אומר תכון תפילתי קטורת לפניך וכו', וס"ל דדרשה גמורה הוא, אמנם מ"ד דתפילה דרבנן ס"ל דלא הוי אלא אסמכתא בעלמא, וטעמיה משום דקרא איצטריך להא דמצוות צריכות כוונה דילפינן מינה שחייב לכוון בעשיית המצוות מדכתיב ולעבדו בכל לבבכם, עיין פרדס דוד (פר' ואתחנן) דלמ"ד דמצ"כ מה"ת ילפינן לה מולעבדו בכל לבבכם, (כ"ה בקיצור ספר חרדים בסו"ס זכרו תורת משה, פ"א מצות התלויות בלב, אות י', וזה תוספת החיי"א דבחדדים עצמו לא כתב כן, והובא באמרי בינה או"ח סי' י"ד ד"ה וי"ל).

ובמק"א אמרנו די"ל דהך מילתא אם קרא דולעבדו בכל לבבכם קאי לתפילה או להא

עליה וכו' עיי"ש, ועיין דרכ"ת (סק"א) שדן אם ראוי לכל אחד להדר שיגיע לידו איזה פעם לשחוט, ובתיקונים והוספות בסוה"ס הביא מספר יסוד מורה להאבן עזרא ששמע על חכם חסיד אחד שהיה משוטט בחוצות לבקש מי שיש לו עוף שישחטנו וכו' עיי"ש (וראה עוד לאאדמו"ר זצלה"ה בתשו' דברי יציב יו"ד סי' א').

וי"ל דהא מילתא אי תפילה מה"ת תליא באידך פלוגתא אם וזבחת מ"ע, דלמ"ד דתפילה מה"ת ס"ל דבכך נשלם המנין והא דוזבחת אינו מ"ע, ואידך דס"ל דתפילה מדרבנן לדידיה וזבחת מ"ע ובכך נשלם מנין תרי"ג, ודו"ק.

והנה מקור דברי הריצב"א הנ"ל בתוס' שבועות, בהא דאי' בגמ' שם דלר' שמעון האוכל נבילה ביוהכ"פ פטור דאין איסור חל על איסור, וכתבו התוס' דמתוך פ' הקונ' משמע דאפי' נתנבלה ביוהכ"פ פטור, והיינו דאיסור יוהכ"פ אינו חל על איסור נבילה אפי' נתנבלה ביוהכ"פ משום דכבר קודם יוה"כ אית בה איסור עשה שאינו זבוח דכתיב וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל אבל מה שאי אתה זובח לא, וע"ז נחלק הריצב"א משום דא"כ היאך חל איסור אבמה"ח על איסור שאינו זבוח (למ"ד בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, בחולין דף ק"ג ע"א), שהרי אפי' במעי האם קיימא באיסור שאינו זבוח, ומתוך כך מסיק אלא ודאי דוזבחת לא אתי לאיסור דבלא"ה אסורה וקיימא מחיים באיסור אבמה"ח, ולאחר מיתה באיסור נבילה, אלא הכתוב בא להתיר את האיסור ופירש לך דבשחיטה שריא ולא בנחירה אלא כדקיימא קיימא, כמו תזבח ולא גיזה (בכורות דף ט"ו ע"א) דלית ביה עשה אלא קאי באיסור לאו הראשון וכו', עיי"ש.

ובשו"ת מהרי"א (יו"ד סימן ק"ל) כתב ליישב שיטת רש"י מקו' הריצב"א דאף אי נימא דוזבחת הו"ל עשה וכל בשר שלא נשחטה איכא עלה עשה דשאינו זבוח, מ"מ חל איסור אבמה"ח על איסור עשה דשאינה זבוח, וכתב די"ל בזה עפמ"ד בשו"ע יו"ד (סימן קי"ח ס"א) דיין ובשר וחתיכת דג שאין בו סימן שהפקיד ביד עכו"ם צריך שני חותמות, אבל יין מבושל ושכר וכו' וכן החומץ וחלב ומורייס ופת וגבינה וכל

אלא קאי על תפילה מה"ת, ומעתה בעוסק בתפילה הו"ל כעוסק במצוה ויתכן שאין רשאי לענות אמן אחריהם, כיון דעוסק במצוה הרי הוא פטור מן המצוה, שכן תפילה הוי נמי מצוה של תורה דכוותה, ודו"ק.

*

ואפ"ל עוד עד"ז, דהנה לכאו' יל"ע במה דפליגי אי תפילה מ"ע מה"ת, דהרי דרש רב שמלאי תרי"ג מצות נאמרו למשה מסיני (מכות דף כ"ג ע"ב), ומוסכם בספרי המצוות דאין חולק בדבר, וא"כ ממנ"פ אי תפילה הוא ממנין התרי"ג מצוות א"כ להסוברים דאינו מ"ע נמצא דבציר להו ממנין תרי"ג, ואי דבלא"ה נשלם מנין תרי"ג א"כ להמונין גם תפילה למ"ע טפי להו מחשבון תרי"ג, וזה כעין קו' התוס' בסוטה (דף ג' ע"א) גבי פלוגת ר"ע ור"י בהא דוקנא לאשתו ולה יטמא ולעולם בהם תעבודו א"ה חובה או רשות.

ואמרנו מכבר עד"ז פלפול עפ"מ דפליגי הראשונים אם שחיטה הוא מ"ע דאמה"כ (דברים יב, כא) כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה"א לשום שמו שם וזבחת מבקרך ומצאנך וגו', או דהו"ל רק תיקון והכשר הפשר להוציאו מאיסור אבמה"ח ושלא יאכל נבילה ומי שרוצה לאכול בשר מוזהר בשחיטה, עיין שבועות (דף כ"ד ע"א תוד"ה האוכל נבילה) שנחלקו רש"י ותוס' והריצב"א, לגבי עשה דשאינו זבוח עיי"ש, והאריך מזה בפרמ"ג (פתיחה להל' שחיטה שורש הב') עיי"ש, ויש בזה נפקותא לגבי ברכת השחיטה, דאם הוא מ"ע צריך לברך ככל ברכת המצוות משא"כ אם הוי רק תיקון להוציא מאיסור לא שייך בה ברכה כמו שאין מברכין על ל"ת. עיין פרמ"ג ביו"ד (סי' י"ט מ"ז סק"ב).

ובטו"ז יו"ד (ס"א ס"ק י"ז) הביא מ"ש הרא"ש דאלם שוחט ואחר מברך, וביאר דלא דמי לתרומה משום דברכת השחיטה אינה באה על השחיטה עצמה דהא אין חיוב לשחיטה אם אינו רוצה לאכול וכו' עיי"ש, ובתבו"ש (ס"ק נ"ט) כתב דמטעם ערבות שמקיים מ"ע דוזבחת וכל ישראל ערבין זל"ז שאם יזדמן לבר ישראל לקיים מ"ע לא יעבוד טצדקי למיפטר ממנה דאי עביד טצדקי למיפטר עבירה היא בידו ונענש

כעיקר רק מדרבנן, וכיון שכן הוי איסור אבמה"ח איסור מוסיף ושפיר חייל על עשה שאינו זבוח, אתו"ד.

אכן תירוצו נכון רק אי נימא דטעם כעיקר מה"ת, דלדידיה שפיר י"ל דאיכא עשה בשחיטה ומ"מ חל איסור אבמה"ח על איסור שאין זבוח, כיון דהוי איסור מוסיף, אבל אי נימא דטעם כעיקר דרבנן תו אינו איסור מוסיף, וממילא תיהדר קו' הריצב"א האיך מצי חייל איסור אבמה"ח על איסור עשה שאינו זבוח, ועכצ"ל לפי"ז דאי טעם כעיקר אינו מה"ת ממילא ליכא עשה באינו זבוח דשחיטה אינו אלא תיקון הבשר.

והנה נודע קו' האחרונים האיך למדין טעם כעיקר מגיעולי עכו"ם, דילמא היינו טעמא דגיעולי נכרים דחיישינן שמא בישל בה הגוי ממין בישולו וקי"ל מין במינו והוא במשהו אינו בטל, וכתב הרשב"א (חולין דף צ"ח ע"ב) דבאיסור משהו לכו"ע טעם כעיקר מה"ת דטעם לא גרע ממשהו, וא"כ משו"ה נתחייבו להגעיל, ומנלן ללמוד מכאן לכל האיסורין דטעם כעיקר.

ובמלה"ר (ערך מב"מ אות כ"א) כתב דלפי"ז י"ל, דלמ"ד דמין במינו אינו בטל טעם כעיקר לאו דאורייתא, דהרי כיון דמין במינו אסור מה"ת ליכא ילפותא להא דטעם כעיקר, ונקטינן דטעם כעיקר לאו דאורייתא, ורק אי מין במינו בטל שפיר נפק"ל מגיעולי מדין דטעם כעיקר דאו, עי"ש.

והנה במאי דיליף רבי יהודה דמין במינו אינו בטל מולקח דם הפר ודם השעיר וגו', היינו משום דס"ל שהיו מעורבין זה בזה כמ"ד ביומא (דף נ"ז ע"ב) דמערבין לקרנות, דהרי למ"ד דאין מערבין לקרנות ליכא להוכיח דמב"מ אינו בטל שהרי דם השעיר לא נתערב כלל בדם הפר, ובסוגי' דיומא שם מבואר בטעמא דמ"ד מערבין לקנות משום דס"ל לחלק צריך קרא, וכיון דכתוב מדם הפר ומדם השעיר שניהם כאחד במשמע שיהיו מעורבין, ומ"ד דאין מערבין לקרנות ס"ל דלחלק לא צריך קרא וכל אחד בפני עצמו במשמע עד שיאמר לך יחדיו.

והשתא יבואר שייכות שאלת המדרש, דכיון דאמה"כ והיה כי תבוא אל הארץ וירשתה

שאיסורו מדברי סופרים שהפקידו ביד עכו"ם מותר בחותם אחד. ובש"ך שם (סק"ח) כתב, דאע"ג דאיסור חלב עכו"ם טעמו שמא יחליף בחלב טמא שהוא אסור מדאורייתא וכמו שנתבאר בריש סימן פ"א, י"ל דחלב טמא ניכר שהוא עכור כדאמרינן בע"ז (דף ל"ה ע"ב) טהור חיור טמא ירוק, וא"כ אין לחוש שיחליף החלב או רובו, אלא יש לחוש שמא החליף מעט דאין אסור אלא מדרבנן דמדאורייתא מין במינו בטל וכמו שנתבאר בסימן צ"ח, וכן תירץ בפרישה (ס"ד עיי"ש).

ובהגהות הגרעק"א הקשה ע"ד הש"ך, דהא מסקנת הש"ך לעיל (סימן צ"ח סק"ו) הוא דמין במינו תליא בטעמא, וא"כ הכא הוי אינו מינו, דהא חלב טמא וטהור אין טעמן שוה. ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת או"ח סימן ס"ו) הביא מהשוואל שהקשה כן על הש"ך, וכתב דקושיא גדולה הוא, ולומר דאולי ידעו שאינו משונה כלל בטעמו הוי דברי נביאות.

וכתב הנוב"י ליישב, דאף דאנן קיי"ל כר"ת וסייעתו (תוס' חולין דף צ"ח ע"ב, ד"ה רבא) דטעם כעיקר דאורייתא, מ"מ מקור הילפותא הוא ממשרת דנזיר או מגעולי נכרים כדאיתא בפסחים (דף מ"ד ע"ב), ויש לומר דהיינו באיסורים דכוותיהו שהם לאוין שיש בהם מלקות, אבל חלב טמא אף שהוא אסור מן התורה אין בו מלקות, וכמ"ש הרמב"ם (פ"ג ממאכלות אסורות ה"ו) אע"פ שחלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא אסורין מה"ת אין לוקין עליהם, שנאמר מבשרם לא תאכלו על הבשר הוא לוקה ואינו לוקה על הביצים ועל החלב ע"ש, וממילא אין ללמוד חלב טמא מגיעולי נכרים שיהיה טעם כעיקר, וכיון דגבי חלב טמא לא אמרינן טעם כעיקר מן התורה רק מדרבנן לכך סגי בחותם אחד עיי"ש.

ועפי"ז כתב בשו"ת מהרי"א ליישב דעת רש"י, דלא תיקשי עליו קושיית הריצב"א איך חל איסור אבמה"ח על עשה שאין זבוח, דהרי באיסור אבמה"ח אית ביה מלקות וממילא הוי טעם כעיקר מה"ת, משא"כ בעשה שאינו זבוח שאין בו מלקות ככל איסורי עשה הוי טעם

דקאי על כלל ישראל, וצ"ב.

ונראה לבאר עפ"י מה דאיתא בספה"ק שכשיש השפעת רחמים וחסדים משמי מרום על ראשי עם קודש, יש אשר נלווה לזה סכנה גדולה שגם הקליפות יינקו משפע זה להשפיע לכל הגויים מאותן השפעות המיועדים לישראל, יען כי רחמי הבוכ"ע הוא בלי גבול וקצבה, וכשמידת הרחמים משפיעה שפע ברכה וחסד הוא השפעה בלא קצבה ובלא גבול, אין מניעה בעד הקליפות לחטוף משפע זה ולהשפיע על אומות העולם ג"כ ח"ו. ולכן צריך למדת צמצום שיצמצם השפע שיהיה רק לבני ישראל, ואל יבוזו גויים יגיע ידינו. וזה הענין של בחי' שם הוי"ה שהוא חסד ושם אלוקים הוא גבורה וצמצום, שלא יתפשטו החסדים יותר מידי.

ומבואר בספה"ק העצה היעוצה נגד חשש זה, לפעול לעשות כמו כלי מוגבל לקבל בתוכו אותו שפע עילאה, והכלי מגביל שלא יתפשט השפע החוצה לקליפות, וזה יהיה ע"י עבודת ה' בבחינת יראה, כי אז יתקבל השפע ממידת יראה, ויראה הוא עניין שיש לה גבול וקיצבה כפי שהאריכו בספה"ק בעניין זה, לעומת אהבה שהוא דבר שאין לו גבול וקצבה. כי שפע הנשפע ממידת אהבה היא נחלה בלי מצרים, כי אין גבול לאהבת הבוכ"ע את עמו ישראל, ואז כשהשפע פורץ גבולותיו עלולים להגיע כל אחד ואחד ליטול ולינק משם וחלילה גם הקליפות עלולים ליהנות מזה, משא"כ בשפע הנשפע ממידת יראה שהוא בחי' צמצום, שהוא נעשה כמו כלי מוגבל לשפע האלוקי, ואז נמנע מכוחות זרים להגיע ולינוק מהשפע, והשפע הולך אך ורק לבני ישראל ואין לזרים איתם.

והנה ידוע מספה"ק בענין מה שהחשיבו חז"ל את מצוות מילה ואמרו (נדרים דף לא, ע"א) גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות, שמרמז על י"ג מידות של רחמים הנשפעים משמי מרום בשעת קיום מצוות מילה [והספרדים אף אומרים י"ג מידות של רחמים בשעת עריכת ברית מילה], ומעתה שוב קיים חשש הנ"ל שגם הגויים עלולים ליהנות מאותן השפעות של רחמים היורדות ובאות בזכות המילה, ולכן

וישבת בה ומינה דכבר היתה הארץ מוחזקת לאבותינו, דאע"ג דלא הלך אברהם אבינו אלא לארכה שפיר זכה בארץ דלחלק לא צריך קרא, א"כ דם הפר והשעיר לא היו מעורבין ולא שמעינן להא דמין במינו אינו בטל, וכיון דמין במינו בטל א"כ ליכא למימר דמה שהצריכו להגעיל כלים היה מחשש שמא בישל בה הגוי מין במינו, וא"כ שפיר ילפינן דטעם כעיקר מה"ת, וממילא דשפיר י"ל דאיכא איסור עשה באינו זבוח, ואעפ"כ חל עליו איסור אבמה"ח כיון דבאבמה"ח טעם כעיקר מה"ת, ובאיסור אינו זבוח דאין בו מלקות הוי טעם כעיקר רק מדרבנן, א"כ הו"ל איסור מוסיף.

ומעתה דוזבחת הו"ל עשה א"כ מצות תפילה אינו ממנין המצות והו"ל רק מדרבנן, ולפי"ז יש מקום לומר דראוי להפסיק גם לעניית אמן, לכך נתעורר לשאול כענין אדם מישראל שהיה עובר לפני התיבה מהו שיהא מותר לו לענות אמן אחר הכהנים, והשיב, כך שנו חכמים העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטירוף, ולימדונו רבותינו ואם היה יכול לענות שלא תטרף דעתו יענה, והיינו דאמנם כן דבהבטחתו שלא יטעה שפיר מפסיק גם לענות אמן, ודו"ק.

התורה היה ליתן טעם הגון למנהג ישראל המובא בפוסקים שעושים סעודה לכבוד הרך הנולד בשבת שקודם המילה, וי"א (ראה תרומת הדשן, סי' רס"ט, הובא דבריו ברמ"א יו"ד סי' רס"ה סעי' י"ב; ט"ז שם ס"ק י"ג) שסעודה זו נקראת ישוע הבן (ראה ב"ק דף פ' ע"א) ויל"ב הענין בזה.

בתוה"ק בפרשתן (דברים כו, א-ב) והיה כי תבוא אל הארץ וגו', ולעיל בשלהי פר' כי תצא (שם כה, יז) זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך וגו', וראוי לבאר הסמיכות. וברש"י שם בשם המדרש ויזנב מכת זנב שהיה חותך מילות וזורק כלפי מעלה, וצ"ב העניין בזה. גם יש להבין מה שאמר 'ולא ירא אלקים', וברש"י פי' דקאי על עמלק, אבל פשוטן של דברים נראה

ורק בני ישראל ייהנו מן השפע הנשפע להם בארץ ישראל, אזי ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' ושמת בטנא, שיעשה סל וכלי לשפע, וזה כאמור ע"י מידת היראה. ולכן יש להעלות הפירות לירושלים שעל זה אמרה תורה (דברים יד, כג) למען תלמד ליראה ששם משיגין יראה, וכנודע דברי התוס' בזה (ב"ב דף כ"א ע"א, ד"ה כי מציון), ועל ידי כן השפע הנשפע יישמר ברשותם ואל יבואו זרים בנחלתם.

ועל כן בשבת שקודם המילה כשרוצים שהשפע הנשפע ויורד ע"י קיום מצות מילה תשאר רק לכלל ישראל, על כן מתחילים בשמירה מיוחדת ע"י השבת, כי השבת היא שעומדת להם לישראל שיישמר הברכה ויהיו נאצרים רק בעבורם, כי שבת היא בחי' יראה כדאיתא בספה"ק (וראה תיקו"ז, תיקון ט, דף כ"ד ע"ב), וכמאמרם ז"ל (ירושלמי דמאי פ"ד ה"ה) אפילו עם הארץ אימתא דשבת עליה, ולכן אין להם לאומות העולם חלק בשבת קודש, ולא נתתו ה' אלוקינו לגויי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים וכו', ועכו"ם ששבת חייב מיתה (סנהדרין דף נ"ח ע"ב).

שבת שקודם המילה עושה ופועל כלי חתום בעד הברכה הנשפעת במצוות מילה, ולכן בדין הוא שיעשו סעודה זו בשבת זו, כי היא השומרת ומגינה על המצוה שתהא כתיקונה, ולא יינקו זרים ממנו, כי 'ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג', שמקבלים על עצמם מלכות שמים, ומלכות בחי' יראה, ואז 'כולם ישבעו ויתענגו מטובך', ואין לזרים חלק ונחלה בשפע הנשפע לישראל.

יעזור השי"ת ונזכה כבר מעתה לכל ההשפעות הנשפעות על ידי קיום מצות ברית מילה, ויוושעו כל בני ישראל ברפואות וישועות בגוף ובנפש, ונגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

יום שב"ק א' ר"ח אלול

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א מנהל רוחני דשיב"ה ק מתכתא דברי יציב בחיפה.

נצטוו זרע ישראל גם על הפריעה בציצין המעכבין את המילה, וכן עניין המציצה, שאף אותן האומות הנוהגים למול, אבל אין נוהגין בפריעה ומציצה כי הן הדברים המעכבין את השפעת המילה שלא יוכל זר לגשת אליהם, ואז נשמרים השפעות י"ג מידות של רחמים רק לבני ישראל, כי אז נעשה כמין כלי להשפע.

ויבואר בזה הא דנודע מאמר הזוה"ק (תיקו"ז תיקון כב, דף ס"ו ע"ג) שהמילה חתום בשם הוי"ה ובשם שד"י, והיינו דכיון שחתום בשם הוי"ה שמשפיע רחמים, לכן צריך גם לבחי' שם שד"י, היינו שיהיה בבחי' צמצום ומי שאמר לעולמו די וכו', שיצטמצם שפע היורד שיבוא רק לכלל ישראל.

על דבר זה בא עמלק להזדווג לישראל, כי חפץ שיהיה לו אחיזה בשפע שהושפע לישראל ביציאת מצרים, וזהו שהיה חותך מילות וזורק כלפי מעלה, שרצה לחתוך לעצמו חלק הגון בשפע שהושפע לישראל ע"י שמלו עצמם ביציאת מצרים וזכו לניסים עצומים ולרחמים גלויים.

ועל זה הזהירנו זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בדרך ויזנב בך, וזה היה עולה בידו כי אתה עיף ויגע ולא ירא אלקים כפשטות לשון הכתוב ש'לא ירא אלקים' קאי על ישראל, שהיה חסר להם מידת יראה, ולכן לא היה להם אחיזה במדת ובחי' שם אלוקים שהוא בחי' צמצום, וכל השפע שהושפע להם היה ממידת אהבה ולכן גבר עמלק. ורק כאשר הרים משה ידו שהוא בחינת יראה וכדכתיב (דברים לד, יב) ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, ובספה"ק (ראה בס' וצוה הכהן, ליקוטים) רמזו לעיני כל ישראל ר"ת כל"י, שע"י היראה שהשפיע עליהם משה רבינו נעשה כמין כלי לשפע שנשפע להם, ונשמר אותו השפע אך ורק להם וזר לא יגש ויקרב אליה.

על זה ציוונו הכתוב לזכור את מעשה עמלק ולתפוס במידת יראה וכך ימחה זרעו של עמלק ולא יהא להם שליטה בשפע היורד לכלל ישראל. והסמך לזה הנאמר בריש פרשתן והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך נחלה, שכשירצה שהנחלה תהיה אך ורק לו,

לגמול אפי' על שכר מצה אחת, אבל הזכיות שנעשו מן העבירות הוי גבוליים לפי ערך העובד דהרי די לבא מן הדין להיות כנידון, לכך שפיר גם שכרם בעוה"ז עי"ש באריכות.

ויש שכתבו בטעם הדבר כי על הזכיות האלו ששורשן מחטא ועון אי אפשר ליתן שכרם בעולם הבא בעת היותו עם סיעת צדיקים למעלה, כי בכל חופה מכריזין המצוה אשר בעבורה ניתן השכר, ואם כן אם יכריזו דמקבל שכר על עבירה פלונית וכדו' יהא בכך גנות ובושה שחטא כלפי בוראו, ולכן על זכיות הללו מקבלים שכר בעולם הזה עיי"ש.

עפי"ז יבואר היטב תורת המסורה, דהנה כבר נודע מ"ד בזוה"ק (זוהר חדש, בפרשתן, דף נ"ט ע"א) שכל הקללות שבפרשת כי תבא הם ברכות וכל התוכחות הם כולם חסד ורחמים, וגם מה שנראה כקללות באמת טובא גניז בגוויה, יעו"ש. וי"ל דרמז הכתוב והיו חייך תלואים לך מנג"ד היינו שיקבל שכר בחיים חיותו בעוה"ז מצד הנגדי, רצ"ל דעל ידי שיעשה תשובה מאהבה על חטאיו אשר חטא עווה ופשע, יקבל עליהם די חיותו אף בהאי עלמא. וז"ש המסורה ועמי תלואים למשובתי ובמפו' דקאי על התשובה, וברד"ק דהוא לשון משובה ומרד עי"ש, ויל"פ דרצ"ל דאע"פ שחטאו מכל מקום ע"י תשובה כראוי ואל על יקראוהו יתעלו העוונות והחטאים ויתהפכו לזכויות, אשר על זה יקבל שכר גם בעוה"ז ויהיו חיי תלואים לו ע"י מנגד.

והמשיך הכתוב ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייך, דהנה מעיקרי התשובה הוא שיקבל האדם על עצמו בקבלה גמורה לבל ישוב לכסלה עוד ולא יבוא שוב חלילה לידי מכשול באותו עון שכבר נכשל בו, וכלשון הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה ה"כ) שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלה עוד. וז"ש ופחדת לילה ויומם כי אשרי אדם מפחד תמיד ודואג וחושש שמא ישוב לסורו, ולא תאמין בחייך היינו כמאמר התנא (אבות ב, ה) ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, והבן.

בעליות נתכבדו, כהן - הרה"ח ר' ליבוש כץ גבאי בית מדרשנו ע"ש רביה"ק מקאלשיץ בב"ב, לוי - הרה"ח ר' אברהם יצחק צבי קליין ממאנשעסטער, שלישי - הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, רביעי - החתן יצחק משה ברסלואר נ"י, חמישי - הרה"ג ר' אהרן מוטצען שליט"א מירושלים, שישי - מרן שליט"א, שביעי - החתן מרדכי יוסף לוק נ"י, הרה"ח ר' חיים זעליג פלזן מאנטווערפן, הבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הרה"ח ר' דוב אריה בירנבוים מפעיה"ק (ב"ר יחיאל דוד משיכון סקווירא), תוכחה - הבעל קורא הר"ר מאיר לצטר מפעיה"ק, אחרון - הרה"ג רבי משה מרדכי מוטצען שליט"א - נכד כ"ק מרן שליט"א, מפטיר - הנגיד הרה"ח ר' מנחם מענדל רייך מקרית הבעש"ט פ"ת. הגבה - הרה"ח ר' יצחק לרנר מלונדון, גלילה - הרה"ח ר' דוב גולדצווייג מאשדוד. תפילת מוסף התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי נפתלי גרוס שליט"א רב קהל חסידים שכונת מאטרסדורף בירושלים.

התורה בסעודתא דעתיקא קדישא היה עה"פ בפרשתן (דברים כח, טו-טז) והיו חייך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייך, בבוקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בוקר מפחד לבבך אשר תפחד וגו', ובבה"ט דבמסורה ב"פ 'תלואים', חדא הכא, ואידך (הושע יא, ז) ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראוהו.

ואפשר לבאר, עפ"י מה שכתבו במפו' (עי' נחלת בנימין, מצוה קלה, אות ב) דאף שאמרו חז"ל (קידושין דף מ' ע"א) דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מ"מ על אותן הזכיות שנעשו מהזדונות על ידי תשובה מאהבה, שפיר מקבלים עליהם שכר גם בהאי עלמא, כי בעלמא דאתי שהוא עולם האמת, מקבלים רק על המצוות שהם זכויות מעיקרון, אבל על זכויות שנתהוו ע"י עוונות שנהפכו לזכויות שכרם בעוה"ז. (וראה באר שבע, פר' תשא, עמוד קעב; יציב פתגם לימים הנוראים, עמ' כח, ועמ' פה; וע"ע בן איש חי, פר' תצא, ד"ה כי תהיינה).

ויש ע"ז כמה טעמים במפו', בקול אריה (פר' אמור, אות יג) כתב עפי"ד הקדמונים דהא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא משום דכמו דמצוות השי"ת הם בלי גבול וערך כלל כי הם מצד המצווה שהוא אין סוף ב"ה, כמו"כ השכר מצוה הוא בלי גבול וערך, וכל עוה"ז לא יספיק

מאור ושמש ברי' פרשתן שהאריך בענין זה דמצות ביכורים הוא לתיקון חטא אדה"ר, והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע.

במדרש (תנדב"א זוטא, פרק כג, הביאו בספה"ק ישמח משה, פרשת האזינו, ד"ה ונחזור לעניינו) שאלו תלמידינו את רבי אליעזר רבינו האיך נעשה תשובה ונחיה, אמר להם כתיב (תהלים כ. ב) יענך ה' ביום צרה, וכתוב (שה"ש ה, ד) דודי שלח ידו מן החור, ע"כ. ושבעים פנים לתורה לבאר מה תשובה השיב להם רבם הגדול בפסוקים אלו על מה ששאלו היאך יעשו תשובה.

במדרש (ויק"ר כט, ג) עה"פ (תהלים פט, טז) אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, אמר רבי יאשיה, כתיב אשרי העם יודעי תרועה, וכי אומות העולם אינם יודעים להריע, כמה קרנות יש להם, כמה בוקינוס יש להם, כמה סלפירגסי יש להם, ואתה אומר אשרי העם יודעי תרועה, אלא אשרי העם אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה. ע"כ. וכבר עמד בזה רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר ג) לבאר היכן מרומז דרשה זו במשמעות הכתוב.

- א' לול מורה על עליית התפילות והמצוות -

ויתבאר ובהקדם מה שראיתי בספה"ק תולדות אהרן להרה"ק רבי אהרן מזיטאמיר זי"ע תלמיד הרה"ק הקדושת לוי זי"ע (לימים הנוראים, ד"ה ענין חודש אלול) שביאר שם ענין חודש אלול, דהנה אמרו חז"ל (פסחים דף ל"ד ע"א) המזבח היה ל"ב אמה על ל"ב אמה, והיה שם לול אחת שבה היו מונחות קדשים שנפסלו כגון חטאת ועולת העוף, והנה כמו כן יש מזבח העליון אשר שם עומד מיכאל השר הגדול ומקריב קרבנות (חגיגה דף י"ב ע"ב), יש שם מקום הנקרא 'לול', ושם מונחים תפלות פסולות רח"ל, כי תפלות הם במקום קרבנות, כי תכלית כל איש ישראלי הוא להעלות המצוות ומעשים טובים לגבוה, וכל מצוה שמקיים כראוי וכיאות בדחילו וברחימו במחשבה שלימה ונכונה, עולה לריח ניחוח לפני מלכו של עולם, ברם כשאינו מקיים המצוה כדבעי ובבחי' שלא לשמה, שוב אין הוא ראוי לעלות לקרבן לה', ואז זורקים את

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הר"ר ישראל דוד שווארץ מבארא פארק, לוי - הר"ר משה יוסף טאובר מבארא פארק, שלישי - הרה"ג ר' משה שווארץ שליט"א רא"כ להוראה כנסת ישראל, וי"ר מכון מורשת האור החיים הק', הגבה - הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, גלילה - הר"ר אלחנן רייך מלונדון.

בזמירות בעידן רעוא דרעוין התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרה"ח ר' יוסף צבי קריצ'לר מירושלים, דרור יקרא - הרה"ח ר' יהודה שפירא מנהל מרכז התורה והחסד קרית צאנז, שבת היום - הרה"ח ר' הערשל הלפרן מפעיה"ק.

התורה בעידן רעוא דרעוין היה עה"פ בפרשתן (דברים כו, א-ב) והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבתה בה, ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוקיך נותן לך ושמת בטנא וגו'.

לעיל בסו"פ כי תצא (דברים כה, יז-יט) זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עייף ויגע, והיה בהניח וגו' תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח. ולהבין בעי מה סמך ענין לו פרשת הבאת ביכורים, מה למצוה זו עם מצות מחיית עמלק. ובבעל הטורים כתב שנצטוו למחות זכר עמלק מיד בכניסתן לארץ ישראל, כאמרם ז"ל (סנהדרין דף כ' ע"ב) שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן וכו', ולכן סמכה תורה לכי תבוא אל הארץ, ואף אנו נענה חלקנו בזה.

ובמדרש (הובא בנפתלי שבע רצון) עה"פ וענית ואמרת לפני ה' אלוקיך ארמי אובד אבי וגו', ארמי זה הנחש שהיתה מלא ערמומיות, אובד אבי זה אדם הראשון, שע"י הסתה שלו אכל מעץ הדעת וגרם לו מיתה, וכע"ז הביא בכסף נבחר מכתבי מוה"ר יוסף דרשן בשם אביו שמצא כתוב דמצוות ביכורים ניתן לישראל לתקן חטא אדם הראשון, וראה עוד בחומת אנך להחיד"א שביאר מה שאמר הכתוב 'מראשית כל פרי האדמה', והרי הביכורים הם משבעת המינים, וא"כ היה לו לומר מפרי העץ, ופי' דרמז הכתוב דהביכורים המה לכפר על חטא אדה"ר שבקלקולו כתיב ארורה האדמה ולזה רמז מפרי האדמה, עי"ש, ולהבין בעי שייכות הדברים בין מצות ביכורים לחטא אדה"ר (וראה גם בספה"ק

ועומדת אותו הפתח הוא מצד צפון, ואינו דומה כלל לתבנית העולם שפתוחה לגמרי בצד צפון.

לכן נראה דמה שאמרו דעולם הזה נברא בה"א וכו', אין הכוונה לה"א זקופה, אלא לה"א שכובה המונחת על צדה דאז גגה לדרום ופתחה לצד צפון, והיינו כתבנית אות בי"ת, וזהו ממש כדמיון העולם שדומה לאכסדרה סתום משלוש רוחות ומצד צפון פרוץ לגמרי בלי מחיצה, אלא דבאות ה"א יש עוד פתח קטן בין הרגל והגג, וכשהיא מונחת ושכובה על צדה אותו החלל קטן הוא למעלה בקרן מזרחית דרומית, וע"ז אמרו מפני מה נברא העוה"ז בה"א מפני שדומה לאכסדרה, דהיינו דנברא העוה"ז בה"א שכובה ומונחת על צדה דפתח התחתון הוא בצד צפון כי מצפון תפתח הרעה (ירמיה א, ד) דשם מקום היציה"ר הנקרא צפוני (ראה סוכה דף נ"ב ע"א) ע"ש הפסוק (יואל ב, כ) ואת הצפוני ארחיק מעליכם, וע"ז נאמר (בראשית ד, ז) לפתח חטאת רובץ, וזהו שאמרו כל הרוצה לצאת יצא, רצ"ל דרך אותו הפתח שהוא מצד צפון ששם פוגע ביציה"ר הנקרא צפוני, והבחירה נתונה ביד האדם אם יבחור בטוב וימאס ברע או חלילה להיפך.

ושוב אמרו מה טעמא תליא כרעיה דה"א, היינו אותו החלל שבין הרגל והגג וכשהיא שכובה ומונחת על צדה אותו החלל הוא למעלה בקרן מזרחית דרומית, ומשני דאי הדר בתשובה מעיילי ליה, רצ"ל שהרוצה לחזור בתשובה מגביהין אותו שיכנס דרך אותו הפתח קטן שהוא למעלה, ופריך וליעייל בהך, פירוש דרך הפתח שהוא בצד צפון שפתוח לגמרי, ומשני לא מסתייעא מילתא, הכוונה לפי שאותו הפתח הוא בצד צפון ולפתח זה חטאת רובץ הוא היציה"ר לכן לא מסתייעא מילתא לשוב דרך אותו הפתח דנפיק ביה כי מצפון תפתח הרעה, וזה שרמז רש"י במ"ש והבא ליטהר בעי סיוע מפני יציה"ר וכו', הילכך עבדי ליה סיוע פתח יתירה וכו'. היינו אותו הפתח שבקרן מזרחית דרומית כי הבא ליטהר לשוב בתשובה מסייעין אותו שיכנס דרך אותו החלל למעלה.

הבוכ"ע אבינו אב הרחמן המגיד מראשית אחרית, הוא ידע מראשית כי יבוא עת אשר

המצוה באותו הלול שבין כבש למזבח. ובחודש אלול ראוי לעלות התפילות, ולשוב ולתקן כל אותן המצוות אשר עשה וקיים משך השנה באופן אשר לא כדת, ובעוד שקרבן שנפסל אי אפשר עוד להעלותו, אך מצוות השי"ת אפשר לתקן ולהעלות. וע"ז מורה אלול שהוא אתוון א' לול, והיינו על ידי האל"ף המורה על אהבה ויראה, יכולים לתקן ולהעלות אלו המצוות שנפסלו ונזרקו ל'לול', יעו"ש באריכות בדרך עליית התפילות.

- כרעיה דה"א תלויה לסיוע לחוזרים בתשובה -
והנה דברי תורה פרין ורבין, ובכל ענין וענין ניתן לרמוז עוד ועוד, ואפ"ל עוד בביאור הענין, ובהקדם המובא בס' ברית שלום הקדמון, (ריש פר' בראשית) לבאר מ"ד במדרש (ב"ר א, י) דהעולם נברא בבית, ואולם בגמ' מנחות (דף כ"ט ע"ב) אמרו דעוה"ז נברא בה"א ואסמכיה על מ"ש (בראשית ב, ד) בהבראם בה"א בראם עי"ש, והאריך לבאר דהגמ' והמד' אזלי אהדדי.

ותו"ד דבגמ' שם ומפני מה נברא העולם הזה בה"א, מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא, ומאי טעמא תליא כרעיה דה"א, דאי הדר בתשובה מעיילי ליה, (פרש"י בפתח העליון בין רגל שבתוכו לגגו), ופריך וליעייל בהך (פתח התחתון דנפיק ביה), ומשני לא מסתייעא מילתא, כדריש לקיש דאר"ל מ"ד (משלי ג, לד) אם ללצים הוא יליץ וכו' הבא ליטהר מסייעין אותו הבא ליטמא פותחין לו, פרש"י לא מסתייעא מילתא דהבא ליטהר בעי סיוע מפני יציה"ר, הילכך עבדי ליה סיוע פתח יתירא וכו'.

והנה מה שאמרו דהעולם הזה דומה לאכסדרה וכו', דבר תימא הוא, באיזה ענין דומה תבנית ציור ה"א לתבנית העולם שהוא דומה לאכסדרה, הלא תבנית ה"א כשהיא זקופה ועומדת כזה ה' היא סתומה משלוש הרוחות, ורק מצד התחתון היא פתוחה, משא"כ תבנית העולם שדומה לאכסדרה הוא כדאי' בב"ב (דף כ"ה ע"א) תניא ר"א אומר עולם דומה לאכסדרה, שסתום משלוש רוחות וצד צפון פרוץ בלי מחיצה עי"ש, גם בתבנית ה"א יש פתח קטן בין הרגל והגג, וכשהיא זקופה

הסתום משלוש הרוחות לגמרי, אלא דשוב ברוב רחמיו ית"ש ברא את העולם כתבנית ה"א, כדי שהבא ליטהר יסייעוהו להגביהו למעלה שיכנס דרך החלל שבקרן מזרחית דרומית, וכשיזעק האדם הצילני נא כי טובע אנכי וחפץ אני בתשובה, יפתחו לו אותו הפתח שיוכל לעלות ולהכנס דרכו, עכתו"ד הברית שלום בתוספת ביאור.

ויש לבאר בזה מה דאי' בספה"ק מגלה עמוקות (פר' ואתחנן, אופן מז) ברמז הפסוק (בראשית כט, א) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם, דקד"ם הוא נוטריקון ק'רן ד'רומית מ'זרחית, וביאר שם הענין שזהו סוד נחש הקדמוני הוא היצר הרע וממנו יניקת הטומאה יעו"ש. ולפי דברי הברית שלום הנ"ל יבואר הענין היטב, דאותו חלל ופתח שנפתח לו להאדם הרוצה בתשובה הוא בקרן דרומית מזרחית, ועל כן האדם עצמו לא יוכל לתקן מעשיו, אחר שאיבד בחי' הדעת כל כך כשנכנסה בו רוח שטות ובא לידי עבירה, ועל כן מוכרח הוא לסיוע מלעילא שיפתחו לו שער מיוחד דרכו יוכל לצאת ולהתעלות מן הטומאה אל הקדושה. ואז מתגבר היצה"ר הוא הנחש הקדמוני להתגבר על האדם ולסתום את הפתח שבקרן דרומית מזרחית, ומעמיד לנגדו מכשולות ונסיונות, כל זאת בכדי למונעו לבל יזכה להכנס דרך אותו השער אשר שערי פתוחים תמיד לדופקים בתשובה, ועד שצריך סיוע מיוחד ועזר מן השמים שלא ייסתם לפניו החלון, ועל זה אמרו בגמ' שם הבא לטהר מסייעין אותו, דהיינו שיוכל להתגבר על הנחש אשר לפתח - אותו פתח השער בקרן דרומית מזרחית - חטאת רובץ, ובסיוע השי"ת יוכל להכנס ולתקן כל מה שקלקל.

- יעקב פעל לפתוח שערי תשובה לכל א' וא' -

ואף כי עניינים אלו המה גבוהים ונשגבים עד מאוד, אמנם יש לומר בזה ע"ד פטפוטיא דאורייתא דטבין אינון, ועפ"י הנודע מה שהביא רביה"ק מוהרצ"א זי"ע (בני יששכר מאמרי תמוז ואב, מאמר א, אות ו; חודש אלול, מאמר א, אות ח; אגרא דכלה, פרשת מטות; אגרא דפרקא, אות רמ) מה

ראיתי בני עליה והמה מועטין, ואם לא יועיל תשובה שוב לא יהיה קיום חלילה לבני ישראל, ויתהווה חורבן עולם, דכלפי מלך מלכי המלכים הקב"ה אין כל נפק"מ במה חטא האדם, ואין כל נפקותא כלפי אין סוף ב"ה וב"ש בעבירה קטנה או גדולה, וכל המורד במלכות אף בדבר קטן הרי זה מתחייב בנפשו, ואם אין מועיל תשובה על העבירות, והנפש החוטאת היא תמות רח"ל, שוב ייאבדו לגמרי בלא כל תקוה ותקנה. ולכן בהכרח הוא שמועיל להם תשובה לישראל.

וזה שאמרו חז"ל (ב"ר יב, טו) בתחילה ברא הקב"ה את העולם במדה"ד שנא' בראשית ברא אלקים וכו', וכשראה שאין העולם מתקיים במדה"ד שיתף מדה"ד למדה"ר שנא' ביום עשות ה' אלקים וגו', דהיינו דתחילה ברא העולם כדמיון תבנית ציור הבי"ת דומה לאכסדרה סתום משלוש הרוחות לגמרי ומצד צפון פתוח וכל הרוצה לצאת יצא, אלא דראה שאין העולם מתקיים, הכוונה שא"כ יהא נעול הדלת בפני השבים שהרי לא מסתייעא דליעייל דרך הפתח דנפיק ביה ששם בפתח צד צפון חטאת רובץ היצה"ר, על כן שיתף מדה"ד למדה"ר, שעשה מתבנית בי"ת שהוא סתום משלוש הרוחות לגמרי, תבנית ה"א דתליא כרעיה וכשהיא שכובה ומונחת על צדה נפתח חלל בין הרגל והגג למעלה בקרן מזרחית דרומית, דאי הדר בתשובה מעיילי ליה דרך אותו החלל בקרן מזרחית דרומית.

ועל זה רמז הכתוב אלה תולדות השמים בהבראם, היינו ב' ה' בראם, בתחילה בבי"ת ואח"כ בה"א, שכשראה הקב"ה שאין העולם מתקיים זולת התשובה, והתשובה לא יוכלו לעשות אם יצטרכו לחזור ולהכנס מצד צפון, על כן עשה מתבנית אות בי"ת תבנית האות ה"א, ופתח בה פתח וחלל שכשהיא שכובה פתחה הוא בקרן דרומית מזרחית, שממנה יושפע לאדם התעוררות תשובה ויוכל לתקן כל אשר עיוות.

מעתה מובן דדברי הגמרא והמדרש בקנה אחד עולים, דאמנם בתחילה נברא העוה"ז כדמיון תבנית ציור הבי"ת דומה לאכסדרה

מראשותינו וישכב במקום ההוא וגו', ויאמר אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים (בראשית כח, יז), ויפורש הכוונה, דאמר יעקב אבינו ע"ה דבשלמא בעת אשר מקדש ה' קיים בנוי ועומד על מכוננו, ושכינה יורדת ושורה בקרב ישראל למטה, או אז בניקל יעלה ביד כל אחד ואחד מישראל לעשות תשובה שלימה, כי כאשר עלו ובאו ירושלים וראו כהנים בעבודתם ולוויים בשירים ובזמרים, הרי שזה הזריח בקרבם התעוררות תשובה, וכמבואר ענין זה בתוס' (ב"ב דף כ"א ע"א ד"ה כי מציון; קידושין דף כ"ג ע"א ד"ה אלא) שעל ידי עבודת הכהנים היו באים הכל לידי יראת שמים, וילפינן ליה מדכתיב (דברים יד, כג) למען תלמד ליראה, ולזה אמר הנביא (ישעי' ב, ג) כי מציון תצא תורה יעו"ש, וכיון שהיה האדם מפשפש במעשיו בתשובה הרי שמלך מוחל וסולח העביר על כל פשעיהם ומחל להם על עוונותיהם, והיו שערי שמים פתוחים לקבל תשובתם ותפילתם.

אולם ראה יעקב אבינו את העתיד להיות, את חורבן הבית, ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, וכדפטר רבי יהושע בן לוי במדרש (ב"ר סח, יג) כל פרשתא דא בגלות, ויצא יעקב מבאר שבע המד"א (ירמיה טו, א) שלח מעל פני ויצאו, וילך חרנה המד"א (איכה א, יב) אשר הוגה ה' ביום חרון אפו, ויפגע במקום (ישעיה ה, ח) עד אפס מקום, וילן שם כי בא השמש (ירמיה טו, ט) אומללה יולדת השבעה וגו', יעו"ש, וראה כי עתידה מחיצה של ברזל להבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים, ונתקיים בהם בחי' עלית למרום ואין אתה משגיח על בניך, ועשר מסעות גלתה שכינה (ר"ה דף ל"א ע"א) ונסגרו שערי שמים בעדם לקבל תשובתם. על העת הזאת כיוון יעקב אבינו באמרו אין זה כי אם בי"ת אלוקים, שהוא בחי' ותבנית האות בי"ת המורה כי השערים נסגרו בעד האדם מלהתקרב אליו ית"ש. ולזה נלחם במלחמה כבידה בעשיו הרשע ונטל הימנו את חודש אלול, שזה שער השמים, לפתוח שער ופתח באות בי"ת, אף כשיהיו ישראל בגלות שבכל עת יוכלו לשוב ולהתקרב למלכו של עולם הקב"ה.

דאיתא בזה"ק (ח"ב, דף ע"ח ע"ב) והביאו במגלה עמוקות (ואתחנן, אופן קה) שבעת בריאת העולם חלק הקב"ה גבולות בעולמו ונתחלקו חדשי השנה בין יעקב ועשו, וחדשי ניסן אייר סיון נפלו בחלקו של יעקב אבינו, וחדשי תמוז אב אלול נפלו בחלקו של עשו.

אך על חודש אלול נלחם יעקב עם עשו מלחמה כבדה ונטל את חודש אלול לנחלתו ולחלקו, וכתב במגלה עמוקות שמתחילה שמח עשו מאוד על חודש זה שנפל בחלקו וכך יהא בכוחו למנוע מבני ישראל דרכי התשובה ויבלבל את שכלם ודעתם למען לא יכינו לבם לשוב בתשובה לקראת יום הדין, ועל כן התגבר יעקב אבינו ובתחבולות עשה מלחמה, ולקח את חודש אלול מידו, ובכך פתח לבני ישראל שערי תשובה למען יוכלו לשוב ולהתעורר בבוא ימי הרצון והרחמים אשר עליהם נאמר (שיר השירים ה, ב) קול דודי דופק פתחו לי אחותי רעיתי, ובימים אלו אשר המלך יושב על כסא דין יכול כל אחד ואחד להתקרב אל השי"ת ולשוב אליו למוטב, כי שערי שמים פתוחים לקבל כל הדופקים בתשובה.

והאריך שם עוד רביה"ק מוהרצ"א זי"ע, דאיתא בכתבי האריז"ל (עי' תיקו"ז, דף נט, א; שמ"ר פ"ד [ודרוש ידרשוהו במגלה עמוקות, פר' ואתחנן, אופן קה]) שהשם הק' אדנ"י במלואו כזה - אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד - הם י"ב אותיות, ובכל חודש מחדשי השנה מאיר אות אחד, ולפי סדר החדשים עולה לניסן אות א', אייר אות ל' וכו', תמוז אות ד', אב אות ל', ואלול הוא אות ת'. כן מכוון חודש אלול כנגד ע'שיה, והיינו כנגד אות ע', ובצירוף אותיות ר"ש המכוונים כנגד חודשי תמוז אב נעשר שע"ר לדופקי בתשובה, עיי"ש בדבה"ק.

וי"ל דבמלחמה זו שנלחם יעקב בעשיו פעל שיהיו שערי שמים פתוחים בחודש אלול לדופקים בתשובה, ואלול הוא השע"ר והדל"ת לשוב בתשובה, ובזה עורר שיהיה פתח באות בי"ת לבל יהיה סגור ונעול, אלא יהיה כאות ה"א אשר בעל התשובה יוכל ליעול בהך ולהתקרב אליו ית"ש.

כה מציינו אצל יעקב אבינו כשהניח אבנים

- וקוץ ודרדר תצמיח - לעשות מאח"ד אח"ר -
 ויש ליתן תבלין לדברים, עפימ"ש הייטב לב
 זי"ע בספרו הק' רב טוב' (פר' ויצא, ד"ה ויצא הב'),
 שמביא את הזוה"ק (פר' פנחס, דף רנ"א ע"א) בענין
 חמץ ומצה דתבר אות ח' מחמץ ואתעבד מצה,
 והטומאה מתגברת להפוך ה"א לחי"ת (וראה
 נתיב מצותיך, נתיב אמונה, שביל ו, אות ה; ועי' חידושי
 אגדות מהרש"א פסחים דף קט"ז ע"ב ד"ה מצה זו).

וביאר שם הענין בזה, ודבריו שם נאמרו
 בקוצר אמרים ונרחיב הדברים, דהנה כח זה
 שיש ביד היצר לנעול הפתח הפתוח באות ה"י
 ולעשותו כאות חי"ת, הוא שעל ידי עוונותיו של
 האדם נוטלים הסט"א קוץ האות דל"ת לעשות
 ממנו רי"ש. והיינו עפ"י הנודע מש"כ רביה"ק
 מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי אדר, מאמר ב,
 אות י) ברמז הפסוק הנאמר אחר חטא אדם
 הראשון (בראשית ג, יח) וקוץ ודרדר תצמיח לך,
 שתיבת דרד"ר רומז לאות ד' רבתי של תיבת
 אחד שבפסוק (דברים ו, ד) שמע ישראל ה'
 אלקינו ה' אחד, ולאות ר' רבתי של תיבת אחר
 שבפסוק (שמות לד, יד) לא תשתחוה לאל אחר,
 וההבדל בין אות ד' לאות ר' הוא העוקץ הקטן
 באות ד'.

והנה עד שלא חטא אדה"ר היה התגלות
 אלוקית בלא שום הסתרה, ועין בעין ראו כי לית
 אתר פנוי מיניה והוא בורא ומנהיג לכל
 הברואים, אבל לאחר החטא נתהווה זוהמא
 בעולם, ותחת שיהיה בחי' והיה ה' לך לאור
 עולם בגילוי שכינה לעין כל, נהפך נהורא
 לחשיכא ונעשה עולם חשך בעדו, עד שאפשר
 בקל לטעות ולסור מדרך השכל, וזהו שאמר
 וקוץ ודרדר"ר, ד' רומז על ד' רבתי של ה' אחד
 שבשמע ישראל, ר' רומז על מ"ש לא תשתחוה
 לאל אחר, ששני פסוקים אלו מורים על יחוד ה'
 בעולם, ובגין החטא נתהווה וקוץ ודרדר, רצ"ל,
 שאפשר בקל לטעות ולהחליף קוץ הד' לר'
 ונתהפך זה לר' וזה לד' ונמצא כופר בעיקר
 רח"ל, והרבה צריך לעמול כדי להשיג ולדעת כי
 אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא והוא
 אחד ואין שני, עכתו"ד הבני יששכר.

המורדים במלכות שמים וכופרים בעיקר, כי אם
 ביהודים מאמינים אשר יש להם לחיות תמיד
 בכל עת בכל רגע ובכל שעה באמונה שלימה כי
 השי"ת עומד ונמצא עמהם תמיד, ובבחי' הכתוב
 (תהלים טז, ח) שיויתי ה' לנגדי תמיד, והוא צופה
 ומביט במעשה האדם בכל רגע ורגע, וכמו
 שנאמר (ירמ' כג, כד) אם יסתר איש במסתרים
 ואני לא אראנו נאם ה', והנה החטא גורם אשר
 על ידה כביכול שוכחים כי הקב"ה שוכן בקרבם
 וצופה ורואה במעשיהם.

וזהו ענין מה שאמרו חז"ל (ילקו"ש תהלים, פרק
 ט, רמז תרמג) דאין שמו ואין כסאו שלם עד
 שימחה זרעו של עמלק, דהנה שם הוי"ה מורה
 כי הוא מהוה כל היות וכל הפעולות והתנועות
 שבעולם, וכן כל נשימה ונשימה הכל הוא מאתו
 ית"ש, ואין שום מציאות וכח בעולם מבלעדי
 ציווי ורצון הבורא ית"ש. ואמנם עמלק הוא
 מקרר את האדם מעבודתו, וגורם לו שישכח
 דבר זה עד שבא לידי חטא, ובכך מהפך ד' לר'.
 ורמז בפסוק (שמות יז, ז) ועל נסותם את ה'
 לאמר היש ה' בקרבנו אם אין, וכאשר דימו כי
 חלילה אין ה' בקרבם מיד ויבוא עמלק וילחם
 עם ישראל' (שם פסוק ח'), שזהו כל מגמתו
 להשכיח שלא יחישו וירגישו באלקותו ית"ש.
 ומלחמה זו לה' בעמלק מד"ר ד"ר, שלא יוכל
 להסיר עיקוץ הדל"ת להפכו לרי"ש כאמור.

והנה ההפרש בין הגימטריא של האות ד'
 לאות ר' עולה כמנין קצ"ו, ועל זה רמז הכתוב
 וקוץ ודרדר"ר תצמיח לך, שעל זה מתגבר היצר
 לבטל את האדם מאמונת אומן בבוכ"ע מלכו
 של עולם ולפגום בו בשלימות האמונה, ובכך
 נפגם קוצו של דל"ת דאחד, ונעשה ח"ו בבחי'
 אל אחר, כשמתווסף מנין קו"ץ על האות דל"ת
 ונעשה אח"ר, ונוטל הסט"א אותו הקוץ ומניחו
 באות ה"א ובכך סותמו לעשות חי"ת, ועל ידי כן
 סוגר דלתות התשובה, יעו"ש בדבה"ק ברב טוב.
 והתיקון לכך הוא על ידי שיתגבר האדם
 באמונתו אמונת שלימה ותמימה בהשי"ת, שעל
 ידי כן יהיה שמו וכסאו שלם. ולזה אמרו חז"ל
 (תנחומא בשלח, י) אין ישראל נגאלין אלא בזכות
 אמונה, כי אז ממתיקין בחי' ה' אח"ד, אשר

תגלה ותראה מלכותו עלינו ויכירו הכל וידעו כי ה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו.

- כשחוטא האדם נסתם פתח האות ב' למנוע לחזור בתשובה -

ולהנ"ל יש לומר עוד, דעל ידי הפגם אשר פוגם האדם בחטאיו, יש כח ביד הס"מ הוא שטן הוא יצר הרע, והוא נוטל עוקץ הדל"ת ומניחו על הפתח שנפתח באות בי"ת שיכנסו משם בעלי תשובה כנ"ל מהברית שלום, והוא סותם השער והפתח, שלא יוכל עוד האיש לשוב ולהתקרב למלכו של עולם.

ועל זה נלחם יעקב בעשיו הרשע, ופעל שיהיה 'זה שע"ר השמים', ושער מורה כאמור על חודש אלול, שישאר פתח השער פתוח תמיד ולא יהיה הכח והיכולת לס"מ לסגור את אותו קרן דרומית מזרחית, וכל אימת שהאיש הישראלי יזעק ויקבל על עצמו בקבלה גמורה לשוב אל השי"ת, או אז הבא ליטהר מסייעין אותו שיוכל להכנס דרך אותו שער אשר הוא בגג הבי"ת, דבעוונותיו וחטאיו נפל בבחי' נפלה ולא תוסיף קום, אולם כשמתעורר ומבקש לשוב בתשובה שלימה, מסייעין אותו ומגביהין אותו על גג האות בי"ת מעל לקרן דרומית מזרחית שיוכל לשוב ולהתקרב.

- ע"י האמונה נפתחים שערי התשובה -

על זה אמרו חז"ל (יומא דף פ"ו ע"א) עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו, והיינו שאז אינו צריך להתגבר כל כך בתשובה, כי בעבירה קלה אין השערים נסגרים בעדו, לא כן כאשר נכשל חלילה בחמורות ונופל לעמקי שאול עד לנוקבא דתהומא רבא, שאז נסגרים בפניו שערי התשובה.

ובכל זאת הבוכ"ע לא בזה ולא שקץ ענות עני, והוא מרחם על כל איש אשר בשם ישראל יכונה וכאשר הוא מאמין כי הבוכ"ע מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, וגם אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך (תהלים קלט, ח), וגם בעמקי שאול נמצא השי"ת, והוא מכיר ויודע על מצבו המר שהתרחק כל כך מאתו ית"ש, וכאשר מתחרט האדם על מעשיו בחרטה גמורה ואומר בושתי ונכלמתי להרים אלוקי פני

עליך, והוא עומד בתפילה ובתחנונים עזרני נא ה' אלוקי שאוכל לשוב ולהתקרב אליך. ומקבל עליו לידע ולזכור כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו, ואשר כבודו מלא עולם, והוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. אזי על ידי אמונה זו בבורא ב"ה, הריהו מתקן את בחי' הוי"ה אח"ד, ומחזיר העוקץ לאות ד', ובכך פותח פתח השער שנסגר באות בי"ת בעוונותיו אשר חטא והמרה פי ה'.

שורש התשובה הוא על ידי אמונה שלימה, שכאשר האיש הישראלי מאמין כי השי"ת עומד לצידו בכל עת ובכך זמן, ולולא כן הרי שהיה בטל מן המציאות לגמרי, ולא היה נחשב אף לא כאבן דומם, וכל מה שהוא חי וקיים, ויש לו נשמה ורוח חיים בקרבו, הכל הוא מכח השי"ת המחייהו ונמצא לצידו בכל עת ובכל זמן. משל למה הדבר דומה לבן קטן המתחנן ובוכה לאביו, והרי מתוך בכיו מתגוללים עליו רחמי האב ואינו מחזיר פניו ריקן. כמו כן כשמתאנח האדם ובוכה ומזיל דמעות כמים על רע ומר גורלו ומצבו על עזבו את השי"ת, והוא מתחזק ביתר שאת ועוז ומאמין באמונת אומן כי השי"ת נמצא עמו בכל עת, שוב יש בידו לשוב ולהתקרב אליו ית"ש בכל אופן ובכל מצב אשר הוא שרוי בו.

מאידיך אם נופל האדם לזרועות היאוש ומדמה לומר כי אפסה תקוותו ושוב אין בידו לשוב בתשובה, הריהו מורה בזה כי חסרה מעמו אמונת אמת בהשי"ת, והריהו הולך שולל אחר עצת יצרו הרע כי נפל כל כך עד אשר לא יוכל לקום. ועליו לידע כי אדרבה שעל ידי אמונה בהשי"ת שנמצא תמיד לצידו או אז ה' לי לא אירא, וגם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע, אף אם יפול לעבירות חמורות בבחי' רע, ושקוע הוא בשער הנו"ן שבשערי הטומאה, מכל מקום לא יירא כלל, באשר הוא יודע כי אתה עמדי והשי"ת נמצא לימינו לסייעו ולתמוכו, וללא עזר וסיוע מאת הבורא ית"ש לא היה יכול לעשות מאומה, וכיון ש'עמו אנכי בצרה' (תהלים צא, טו) והשי"ת נמצא לצד האיש הישראלי בכל מצב ובכל אופן, ממילא כאשר אך צעוק יצעק אל

ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראוהו, כי קרוב ה' לכל קוראיו והוא פותח שערי תשובה לכל השבים אליו באמת.

ובאמת שזהו סוד התשובה, וכמבואר בזה"ק (פר' נשא, דף קכ"ב ע"א) דתשובה הוא אתוון תשו"ב ה', והיינו שיחזור ויפתח הפתח בגג האות בי"ת להפכו לאות ה"א, ובכך יפתח פתח ושער שיוכל לשוב ולהכנס משם בכל אופן ובכל מצב, ולא ייאבד חלילה שום איש מישראל.

- תקיעת שופר להראות מלכותו בכל העולם -

ויובן בזה ענין תקיעת שופר, דמבואר בטעם הראשון אשר נתן רבינו סעדיה גאון, וז"ל, הענין הראשון מפני שהיום תחילת הבריאה שבו ברא הקב"ה העולם ומלך עליו, וכן עושים המלכים שתוקעין לפנייהם בחצוצרות ובקרנות להודיע ולהשמיע בכל מקום תחילת מלכותו, וכן אנו ממליכין עלינו את הבורא יתברך ביום זה וכו', עכ"ל, ולהנ"ל, כי העיקר בתקיעת שופר שיקבל האדם על עצמו להכיר ולידע כי ה' הוא האלוקים, והוא מלך מלכי המלכים אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, והוא לבדו ימלוך נורא, ואין בעולם כל מציאות מבלעדו ית"ש, והוא הבורא ומנהיג כל ברואי מעלה וברואי מטה, פעל ופועל עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וכל התנועות והוויות העולם הכל הוא מידו ית"ש, ומבלעדיו לא היה נפעל ונעשה מאומה. ועל ידי אמונה תמה זו שמאמין ומכיר באמונת אומן כי מלא כל הארץ כבודו, הריהו מתקן להחזיר בחי' אח"ד ולבטל ולהכניע בחי' א"ל אח"ר, כנ"ל.

ואפשר דלזה נתכוון רש"י הק' בפירוש הכתוב (שמות כ, ג) לא יהיה לך אלהים אחרים, שפירש, שהם אחרים לעובדיהם צועקים להם ואינם עונים, עכ"ל, והיינו שהיצר הרע מביא את האדם לבחי' א"ל אח"ר, ומייאש את האדם לומר כי נסגרו בעדו שערי תשובה, ואבדה תקוותו ובטל סיכויו לשוב בתשובה לפני השי"ת, ואף כי יזעק ויצעק וישווע לא יהיה נענה. אולם עם בני ישראל המה מאמינים באמונת אומן במלכו של עולם ויודעים ומאמינים כי השי"ת הוא נמצא

השי"ת אבינו שבשמים עזרני נא והעבר פשעי וחטאי במחילה סליחה וכפרה על כל מה שפגמתי, ויקבל על עצמו בקבלה גמורה מאי דהוה הוה מכאן ואילך חושבנא, בזה גופא הריהו מתקן בחי' הוי"ה אח"ד, וכנודע דברי הגה"ק הישמח משה זי"ע דשם הוי"ה מורה על תכלית האחדות ואשר הוא היה הוה ויהיה וכי לא שייך כל פגם באדנותו ית"ש, וכשמכיר ומשריש בקרבו כי אין עוד מלבדו, ממילא מתקן האות ד' ומחזיר עקצו אליו, ובכך פותח השער שבאות בי"ת והפכו לה"א כנ"ל, ופותח שערי שמים לדופקים בתשובה.

עפי"ז יובן היטב הנרמז בשם חודש 'אלול' שהוא כאמור אתוון א' לול, דהנה האות אל"ף מורה על כי השי"ת הוא אחד בתכלית האחדות, אחד יחיד ומיוחד, ורמזו בזה שעל ידי שמאמין האדם באמונה שלימה בהשי"ת, הרי שבכך נפתח בפניו אותו ה'לול' שבו נמצאים כל פסולי המצוות והתפילות כנ"ל מהתולדות אהרן, ואותו הפתח והשער שבקרון דרומית מזרחית שסגרו הקליפות בעדו ובכך מנעו מכל התורה והמצוות שקיים ועסק בהם לעלות לריח ניחוח, ובכך אף מנעו מעמו דרך התשובה, שוב נפתחת בפניו ואדרבה הבא ליטהר מסייעין אותו לעלות על גג הבי"ת, ובכל מקום ובכל מצב שנמצא יוכל לשוב ולהתקרב אליו ית"ש, כי הוא מלך מוחל וסולח לעוונות וחטאים.

ויפורש בזה תורת המסורה ב"פ 'תלואים', חדא בפרשתן (דברים כח, טו) והיו חייך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייך, ואידך (הושע יא, ז) ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראהו, ויל"ב מה מלמדנו. ולהנ"ל יבואר דרמז כאן ענין התשובה, דהנה הרשעים בחיים קרויים מתים (ברכות דף י"ח ע"א), ועל זה רמז הכתוב והיו חייך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם, וכאשר ידמה כי חלילה אפסה תקוותו ואינו יכול לשוב עוד בתשובה, וחיינו תלואים לו מנגד, באשר לב יודע מרת נפשו כמה קלקל ופגם מיום הוולדו ועד עתה, ועל כן הוא מתהלך כל ימיו בדאגה כיצד יוכל לשוב בתשובה שלימה על כל מעלליו, ואמנם לא כן הוא, כי אם

עוד תשובה, וכי חלילה אין להם עוד תקוה ותקנה, והריהם בכלל הרשעים שבחיייהם קרויים מתים, ונסתמו שערי תשובה בפניהם, ומה יעשו ויזכו לעשות תשובה ולהשיב האות ה"א לקדמותו.

וע"ז השיבם רבי אליעזר כתיב יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלוקי יעקב, שאבי האומה הישראלית יעקב אבינו ע"ה נטל חודש אלול מעשיו הרשע, ובכך הותיר פתוח תמיד השער לפני כל אחד מישראל, ובתפילתו פעל כי אין זה ב"ת אלוקים היינו שלא יהיה בחי' האות ב"ת כשגגו סתום בלא פתח, וכן בבחי' שם אלוקים המורה על מדת הדין שלא מהני תשובה, כי אם אדרבה וזה שער השמים שבכל מצב יהיה השער והפתח פתוח לכל איש ישראל, וכאשר יבכה ויזעק האדם מקרב לבו אליו ית"ש וכלפי שמיא גליא כי הוא מתאנח ובוכה במרירות לבו ובוש ומתחרט על מעשיו עד למאוד, הרי שהוא מלך מוחל וסולח ופותח לפניו שערי התשובה, ואז דודי שלח ידו מן החור והוא מושיט ידו לדופקים בתשובה מאותו הפתח הנפתח בגג האות ב"ת ולא יסתם אותו השער כלל.

- ירידת נשמות ישראל להאי עלמא על מנת לעבדו ית"ש -

עתה ניתנה ראש ונשובה באר"ה לביאור מאמרי קודש דפרשתן והיה כי תבוא אל הארץ, הבורא ב"ה בורא כל הנשמות היא שולח ומוריד הנשמות מגבהי מרומים שם נמצאים הם וחוסים תחת כנפי השכינה להאי עלמא אל הארץ אשר ה' אלוקיך גותן לך, ותכלית בריאת האדם ויצירתו הוא למען יעבוד את השי"ת בתורה מצוות ומעשים טובים, ושלא יאכל נהמא דכיסופא כגודע מהזוה"ק, וכמבואר בירושלמי (ערלה פ"א, ה"ג) יעו"ש, כי אם בבחי' הכתוב (תהלים קכח, ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך.

אולם כשאין האדם עובד את בוראו בקדושה ובטהרה, ולא רק שלא הוסיף במצוות ומעשים טובים, כי אם אדרבה עוד קלקל ופגם במעשיו, וחלף שיבוא לידי ריווח בא לידי הפסד, ובכח האלוקי והכשרונות שחונן בהם במתנה מן

ועומד לימינם, וכאשר הוא צופה בחרטה האוחזת את האדם באמת ובלבב שלם באשר הוא זועק ובוכה ומתחרט באמת על מעלליו, אז ונסלח לכל עדת בני ישראל.

ויורמז עוד בדבר המסורה, 'והיו חייך תלואים לך מנגד', היינו שרואה האדם כי סגרו השער בעדו, ולב יודע מרת נפשו כמה הרחיק לכת מהדרך הישרה, וידמה האדם לעצמו וכי בכהאי גוונא יועיל לו עוד תשובה, אמנם ופחדת לילה ויומם, כי יודע שהשי"ת צופה ומביט ואין נסתר מנגד עיניו, ואז על ידי כח האמונה ועמי תלואים למשובתי וא"ל ע"ל יקראה"ו, שיסייעו אותו לעלות למעלה על גג האות ב"ת להכנס בפתח השער, ובוודאי תתקבל תשובתו לפני אדון כל.

וזוהו ענין התרועה, דהוא אתוון תר"ע ה', 'תרע' הוא מלשון שער, ומורה על השער שבאות ה"א, שעל ידי שפותח השער בגג האות ב"ת להפכו לה"א, על ידי כן זוכה לסייעתא מלעילא שיוכל לשוב בתשובה לפני השי"ת.

וזוהו שרמז רבי יאשיה בדבריו שאמר אשרי העם יודעי תרועה שיודעין לרצות את בוראם ב'תרועה"ה, כלומר שיודעים לעשות מהאות ב' תר"ע ה', לפתוח בו פתח ושער לעשותו ה"א, לפתוח השער בקרן דרומית מזרחית בפני השבים אליו באמת בתשובה שלימה. וכל זה הוא על ידי האמונה התמימה במסירות נפש והרצון האמיתי להתקרב אליו ית"ש, כשבכל מצב ועל אף כל מה שעובר עליו הריהו מאמין ויודע כי הכל הוא מאתו ית"ש אחד יחיד ומיוחד אפס זולתו ואין בלתו, שעל ידי אמונה זו הריהו מחזיר עוקץ האות ד' אליו ובכך פותח השער באות ב"ת לעשותו לה"א כנ"ל, ונפתחים שערי שמים לשבים בתשובה. וע"ז גמר הפסוק אומר ה' באור פניך י"הלכון, בבחי' אותיות י"ה אשר בהם נברא העולם, וזה מסייעו שיוכל לשוב אל השי"ת בכל לבבו ובכל נפשו.

זהו ששאלו תלמידי רבי אליעזר את רבם הגדול, היאך נעשה תשובה ונחיה, דבענוותנותם הרבה אמרו כי לב יודע מרת נפשו כמה קלקלו ופגמו רח"ל, ועל פי מדת הדין איך מועיל להם

וכאשר נזעק ונדפק על שערי רחמים עושה השי"ת צדקה לדלים, ויפתח השער שיוכלו לשוב לפניו בתשובה, ואף מעלה מעומק הטומאה כל המצוות והמעשים טובים שקיימו להציל עשוק מיד עשוקו, ומקיים בנו מצות השבת אבידה, עד שעולים הכל לרחמים ולרצון לפני הבורא ב"ה.

ואו אז ולקחת מראשית פרי האדמה, פירות רומזים על מצוות ומעשים טובים, וע"ד הכתוב (תהלים א, ג) אשר פריו יתן בעתו, וכאשר בעוונותינו נפלו הכל אל הקליפות ולנוקבא דתהומא רבא להיות באדמה, וכעת על ידי עבודת התשובה ושמת בטנא להעלות הכל לריח ניחוח לפני השי"ת.

והנה מבואר בספה"ק (ראה אלשי"ך הק' ועוד) כי מצוות ביכורים מורה על 'אמונה', ומעתה לפי"ז יובן שפיר מה שמצוות ביכורים הוא כתיקון לחטא אדם הראשון, אשר בחטאו נתקללה האדמה 'וקוץ ודרד"ר תצמיח לך', ואז נסתם פתח האות ה"א ונעשה לבי"ת, על ידי מה שניטל עוקץ הדל"ת ונעשה רי"ש כמבואר, וכשמביא ביכורים ומגביר אמונתו ויודע כי בכל עת יוכל לשוב בתשובה אליו ית"ש ויקבלנו באהבה, או אז הרי מתקן הפגם שנתהווה בחטא הקדמון.

- עמלק מקרר ומייאש האיש הישראלי כי ננעלו בפניו שערי תשובה -

ולזה הסמיכה תורה פרשתא דא לפרשת עמלק, אשר הוא קרך בדרך (דברים כה, יח), ודרך רומז לתשובה (ראה מאור ושמש, פר' תשא, עה"פ ועתה אם מצאתי חן וגו'), וע"ד אמרינו ודרך תשובה הורית, והיינו כי עמלק קירר לבותיהם של ישראל, שידמו כי אין מועיל להם תשובה ותיקון המעשים, כי נסגרו השערים בעדם בגין חטאיהם המרובים, ויזנב בך כל הנחשלים אחריך שחטאו בעבירות חמורות עד שעפ"י מדת הדין אין מועיל תשובה, ומתוך כך ואתה עייף ויגע ולא ירא אלוקים, ובא האדם לכלל ייאוש חלילה.

ועל כן נצטוונו תמחה את זכר עמלק, להשריש בקרב הלב למחות את כל דברי היצר הרע, המפתה לב האדם לומר כי אפסה תקוותו,

השמים השתמש בזה לרע, או אז כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, ונשאר ערום וריקם מכל, ואף המצוות ומעשים טובים שעשה והתורה שעסק בהם, הלכו הכל לצד הטומאה אשר מזה כל יניקתם וחיותם כנודע, ועל ידי מה שפגם בעין רואה ולב חומד וכו', נעשו כל מצוותיו שקיים ועשה כקדשים פסולים שאינם ראויים להיות סלקא לעילא רח"ל. עד שבא לבחי' וירשתה היינו מלשון רש, שנעשה עני ורש מכל המצוות, ע"ד מה שנאמר (משלי ל, ח) ריש ועשר אל תתן לי, ולא נותר בידו מאומה ממצוותיו ותורתו. ואחרי כי כן עלול האדם לדמות כי אפסה תקוותו, ואחר שנכשל בעבירות חמורות כל כך, שוב אין בידו עוד תקנה ותקומה.

ע"ז הורה לנו הכתוב דלא כן הוא אלא וישבת בה, היינו שישובו בתשובה, ולכל אחד ואחד מועיל תשובה, כי אלמלא לא היה מהני תשובה לישראל, לא היה הקב"ה בורא הבריאה כולה, וכאשר טענו המלאכים לפני בריאת העולם מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ח, ה) דעתיד למיחטי קמך (זוה"ק ח"א, דף כ"ה ע"א), והשיב להם הקב"ה כבר הקדמתי להם תשובה. והיה גלוי וידוע לפני הבורא ית"ש כי תבוא אל הארץ ומורה כאמור על ירידת הנשמה להאי עלמא, ואף שיחטאו וירשתה שיעשו רשים מן המצוות אחר שהסט"א תחמוס כל אשר להם, מכל מקום וישבתה ב"ה ויועיל להם תשובה בכל עת ובכל מצב, ולעולם לא ייסגרו השערים בעדם, ויתהפך אות בי"ת לה"א, ויהיה השער פתוח לדופקים בתשובה.

ע"ז רמז הכתוב אלה תולדות השמים ב"ה בראם, וברא הקב"ה העולם באות ה"א, ואף שידע כי עתידין לחטוא לפניו, מכל מקום יועיל להם תשובה מכח ב"ה, היינו פתח שפתח בגג האות בי"ת לעשותו לה"א, ומשם השער והפתח לדופקי בתשובה. ואף מי שהוא בבחי' עני ורש מכל מקום יש בידו לשוב בתשובה, כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, ואף שהטומאה מנסה לעשוק ולחמוס כל אשר לאדם עד שישאר ריקם מכל, מכל מקום הבורא ב"ה אשר הוא מרחם על הבריות, הריהו מלוה וחונן דל,

תפילת כל פה בוודאי ישמע לקול רבבות רבבות אלפי ישראל המעוררים את השחר לאמירת הסליחות, ומהם כבר משך כל ימי חודש אלול, ויאמר ה' ונסלח לכל עדת בני ישראל כי לכל העם בשגגה, שאין בני ישראל כי אם בגדר שוגג באשר יצרים אונסים, והוא מלך מוחל וסולח יעביר פשעיהם וחטאותיהם מנגד עיניו ויסלח לעוונם.

יעזור השי"ת ונזכה כולנו לכתובה וחתימה טובה, שנת שמחה וחדוה, שנת גאולה וישועה בקיום היעוד (תהלים קיג, ז) מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון, ואף שהננו בבחי' דל ואביון, ירומם אותנו השי"ת, ויכתבו הכל לחיים בירושלים, בספר חיים טובים ברכה ושלוש ופרנסה טובה וגזירות טובות ישועות ונחמות, ונזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בני ישראל לחיים טובים ולשלום, ויוושע כל אחד בכל מה שצריך, בבני חיי ומזוני ריחי, רפואות וישועות, ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

תפילת ערבית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' אברהם שלמה זלמן היילפרין שליט"א מפעיה"ק.

יום ראשון "יום א' דסליחות" פר' נצבים כ"ב אלול
בשעה 5.10 לפנות בוקר יצא מרן שליט"א מביתו לעבר ההיכל הגדול 'היכל רוזנברג' לאמירת הסליחות. ההיכל שהוגדל והורחב בשנה זו לקראת ירח האיתנים, הוכן מבעוד יום לקליטת אלפי אנ"ש שנקבצו מכל קצוי הארץ למעמד נשגב זה.

בהגיעו פנה מרן שליט"א ועלה על גבי הבימה המיוחדת שהוקמה במזרח ההיכל, והתעטף על מקומו בטלית שאולה, שהושאלה השנה ע"י מוסדותינו הק' באלעד.

מרן שליט"א פתח באמירת אשרי יושבי ביתך וכו', ואמר הקדיש בנעימה ובניגון ימים הנוראים. הסליחה אין מי יקרא בצדק אמר מרן שליט"א לבדו בקול רם כנהוג. לפני אמירת שמע קולנו, בשעה 6.20, הסתובב מרן שליט"א על מקומו כנגד הקהל, ופתח בדברות קדשו, שנאמרה בקול בוכים ובהתעוררות, וזהו תוכנם:

כי אם אדרבה יתחזק באמונת אומן ואמונה שלימה ותמה במלכו של עולם הבורא כל עולמים, שהוא הוא מנהיג העולם ואין עוד מלבדו, ויזכור באמונה תמה וברורה שכל תנועה ותנועה בכל זמן ובכל עת, וכל כח שישנו בעולם הכל הוא מאתו ית"ש, ולטומאה אין כל כוח בעצמותם, כי אם כדמיון בעלמא, וידבק ליבו בהשי"ת ויבקש ויתחנן שיעמוד לו לעזר וסיוע להנצל מהיצר הרע, וזה הוא מלחמה לה' בעמלק מד"ר ד"ר, היינו שעל ידי אמונה זו מתקן מה שנתקלקל בחטא ונהפך מד' לר', ובכך פותח השער בגג האות בי"ת להפכו לה"א, וכנ"ל.

וי"ל דמהאי טעמא מקדימים לומר סליחות כמה ימים קודם ימי הדין, להורות על ענין זה שתשובה קדמה לעולם, וכיון דבתשרי נברא העולם (ראש השנה דף י"א ע"א), והיינו שביום ראש השנה היתה בריאת אדם הראשון, וששת ימי הבריאה התחילו ביום כ"ה באלול שאז ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, על כן מקדימים לומר סליחות תחילה, להורות שתשובה קדמה לעולם, ואנו מאמינים באמונה שלימה שהקב"ה צפה וראה הכל, ואף מה שיהיה בתוככי האלף השישי, בשנת ה' אלפים תשפ"ב שיהיו בריות שפילות כמוני, ועל אף הכל ברא עולמו, והרי זה אות וסימן ברור כי לעולם לא אפסה תקוה, ומועיל תשובה לכל אחד ואחד, וכאשר יזעקו אל השי"ת בצר להם, בוודאי יחוס עליהם הבורא ב"ה להשיבם אליו וימחל ויסלח לכל עוונותיהם.

גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות, ולפניו נגלה כי עם בני ישראל חפצים לקבל על עצמו עול מלכות שמים, ורק היצר הרע הסוכן בנו הוא מפתה ומפילנו לרשתו בחטאים ועוונות, ולזה בקשתנו שיעשה עמנו הקב"ה צדקה וחסד להושיענו שנתעורר לכה"פ במקצת לתשובה שלימה ולהתקרבות אליו ית"ש, והשי"ת השומע

"יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי"

אנו מבקשים בסליחות, תביאנו אל הר קדשך ושמחנו בבית תפילתך, כמה שכתוב והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים.

יש לבאר כפל הלשון 'תביאנו אל הר קדשך', ושוב 'ושמחנו בבית תפילתך', וכן במאמר הכתוב 'והביאותים אל הר קדשי' ושוב 'ושמחתים בבית תפילתי', שלכאורה שניהם דבר אחד ואמאי בצע אמרתו לשניים ונדמה כשני דברים שונים.

כן יש לבאר מה שסיים לאמר 'כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים', דלכאורה מפני מה השוה את ישראל קדושים אשר הם עם קרובו, ועליהם אמר הקב"ה (שמות ד, כב) בני בכורי ישראל, והם בני חביבים להבורא ב"ה ולבטח מקבל קרבנותיהם וריח ניחוחם, אל מה שגם לאומות העולם יקרא ביתו בית תפילה. וגם מה שאמר זה כנתינת טעם, אשר 'עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי', יען 'כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים'.

המשורר האלוקי אומר בתהלים (פא, ד-ה) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. ויש לבאר כפל הלשון.

רביה"ק הישמח משה זי"ע (פרשת האזינו, ד"ה ונחזור לעניינו) הביא את דברי המדרש (תנדב"א זוטא, פרק כג) שאלו תלמידיו את רבי אליעזר, רבינו האיך נעשה תשובה ונחיה, אמר להם כתיב (תהלים כ, ב) יענך ה' ביום צרה, וכתיב (שיר השירים ה, ד) דודי שלח ידו מן החור, ע"כ. ועמד שם לבאר מאמר פלאי זה, וכי תלמידי התנא האלוקי רבי אליעזר הגדול לא ידעו מהו ענין התשובה, שיתחרט האדם על מעשיו לומר חטאתי עויתי פשעתי, ויהרהר עליהם בתשובה, ומצינו בחז"ל (קידושין דף מ"ט ע"ב) כי המהרהר תשובה בלבו הרי זה צדיק גמור, ומעתה מהו זה ששאלו 'היאך נעשה תשובה'. וביותר צריך להבין פשר תשובתו אליהם בהסמיכו הני ב' מקראות, דלכאורה אין להם פשר ושייכות לשאלתם.

רביה"ק מוהרצ"א בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר א, דרוש א, אות ל) הביא מאמר המדרש (ויק"ר כט, ג) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון' (תהלים כט, טז), אמר רבי יאשיה וכי אומות העולם אינם יודעים להריע, כמה חצוצרות יש להם כמה סלופנים יש להם כמה בוקינים יש להם ואתה אומר אשרי העם יודעי תרועה, אלא אשרי העם אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה, ע"כ. ודקדק בזה דלכאורה מה חידש רבי יאשיה בדבריו מה שלא ידענו קודם, דזהו לכאורה פירוש הפסוק לפי פשוטו.

עוד הביא בבני יששכר (שם) מאמר המדרש (שם) יהודה ברבי נחמן פתח, עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מז, ו), בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי טעם עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא, מיד מתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, ועומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, שנאמר ה' בקול שופר, אימתי בחודש השביעי, ע"כ. והיינו כי השופר הוא דבר סגולי וסוד יש בדבר היאך הוא ממתיק את מדת הדין להפכו למדת הרחמים. ויש לבאר כפל לשונו 'מתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם' וכו'.

מבקשים אנו בפזמון 'במוצאי מנוחה קדמנוך תחילה, הט אזנך ממרום יושב תהילה, לשמוע אל הרינה ואל התפילה'. וכן חוזרים הפזמון 'לשמוע אל הרינה ואל התפילה', וזה ברור כי מתקני התפילות והפיוטים לא חרזו חרוזים בעלמא, ויש לדקדק במה שכפל בלשונו 'אל הרינה ואל התפילה', שלכאורה חד הוא והיה לו לומר 'אל הרינה והתפילה', או לנקוט רק חד מהם, ומפני מה צריך שניהם.

*

טייערע אידישע קינדער, מה אומר ומה אדבר, אני מלא בוש וכלימה, והיאך אעיז לעמוד ולדבר לפני בני ישראל קדושים בזמן קדוש ורגעים קדושים אלו, אשר אלפי רבבות בני ישראל עוררו את השחר והתכנסו יחדיו לעורר רחמים לפני מלכו של עולם הבורא ב"ה. ואף כי אבותי הקדו' לבית סיגעט, וכן כ"ק אאדמו"ר זצללה"ה נהגו לדרוש ולעורר העם לפני אמירת שמע קולנו, הנה אמירתם ודיבוריהם עשו רושם הן בשמים ממעל לעורר רחמים לפני הבורא ב"ה ולהמשיך חסדים על ראשי

עם קודש, והן על לב השומעים, שבדבריהם עוררו את העם לתשובה ולתיקון המעשים. ברם היאך אתייצב אני בפני אנשים כשאני כלי ריקם, ואין אני יכול לעורר אף לא כאן בעולם התחתון ומכ"ש בעולם העליון. הלא לדבר ולעורר לבבות ישראל קדושים ושיכנסו הדברים ללבבותיהם ויעשו רושם צריכים זכות מיוחדת. והלוואי ולא יזרקוני ויאמרו שקילא טיבותך שדיא אחיזרי, וקשוט עצמך תחילה ואח"כ קשוט אחרים (ב"מ דף ק"ז ע"ב).

ובאמת שעלה על לבי לפסוק ממנהג זה, כי אין אני חפץ לרמות עצמי. אך שוב אמרתי דכל דיבורי הם רק למען נזכור ולא נשכח היאך היה נראה בדורות עברו כאשר העולם היה כתיקונו, ובוודאי ישראל קדושים אשר הם ענווים ושפלי רוח לא יהיה להם תרעומת עלי, וימחלו לי על דברי, כי אין כוונתי לרעה כלל וכלל.

- רבותיהון דישראל ששמחים הם עם יראת העונש -

נקדים ונפתח במאמר יקר שכתב בספה"ק תפארת שלמה (לראש השנה), על הנאמר בתפילות הימים הקדושים, ובכך צדיקים יראו וישמחו וכו', בהקדם ביאור הכתוב (שמות יד, לא) וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' וגו' אז ישיר משה וגו', וברש"י שעלה בלבו לומר שירה.

דהנה כתיב (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה, וכתוב (תהלים ב, יא) עבדו את ה' ביראה וגו', והקשה בזוה"ק (ח"ג, פר' אחרי דף נ"ו ע"א) דהני קראי קשיין אהדדי, דאי איכא יראה ליכא שמחה, ואי איכא שמחה ליכא יראה, כי כשהאדם מלא יראה ורעדה מהדר ה' שוב אין שייך אצלו ענין השמחה, ובשעה שהאדם בשמחה שוב לא תבוא אליו היראה, עיי"ש בזוה"ק תירוצו.

ומיישב התפארת שלמה עפ"י מה שהביא בספר כתר שם טוב קושיית הראשונים, דמאי מעליותא איכא במידת היראה, דבשלמא יראת הרוממות שגבה מעלתה עד מאוד, וצדיק זוכה לה אחר עבודה ויגיעה רבתית, שמקדש ומטהר עצמו בתורה ומצוות, ואז זוכה למדריגה רמה זו לבוא ליראת הרוממות, אשר אין לו שום יראה זולת יראתו ית"ש, בלא כל נגיעה וכוונה אחרת זולת כי אנת הוא שליט על כולא, מלך העולם המרומם מעל כל העולמות.

ברם אנשים פשוטים אשר היראה בלבבם הוא רק מיראת העונש, מה רבותא ומעלה יש בזה. הרי יראה כזו נמצאת בטבע האדם, כגון כשעומד נגדו חיה טורפת הוא מתמלא פחד ורעדה. והנה הלא אין נסתר מנגד עיני הבורא ב"ה, כאמז"ל כל מעשיך בספר נכתבין (אבות ב, א), כל מה שעשה האדם במשך ימי חייו ביום ובלילה, במחשבה בדיבור ובמעשה, עולה בחשבון, וכאמרנו כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך, ומלך במשפט יעמיד הארץ (משלי כט, ד) ואתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים סב, יג), אזי בוודאי שנופל על האדם פחד ואימה ממלך המשפט, כיון שהבורא ב"ה הוא הנותן חיים ובידו ליטול חיי האדם, והוא הזן ומפרנס שבידו ליטול פרנסת האדם, הוא הנותן מאוצרו בנים בריאים, ובידו אף להעניש ח"ו, ועוד כהנה וכהנה בכל ענייני חיי האדם. אשר על כן בוודאי יחרד עד מאד לבו של כל מי שיש בו קצת דעת, כאשר הוא מתבונן במעשיו ויודע כמה קלקל והרע מעשיו, והיאך הכעיס לפני השי"ת, ואמרו חז"ל (ב"ק דף נ' ע"ב) כל האומר הקב"ה וותרן יותרו מעוהי.

וביותר עת אשר ממשמש ובא היום הגדול אשר בו כל בני אדם עוברים לפניו כבני מרון, ויודע כי בראש השנה יכתבון וביום צום כיפור יחתמו, הרי שבהלה ופחד תפול עליו, כי מי יודע איזה שנה עתידה לבוא עליו. ולזה בימי הסליחות מתעוררים בפחד ויראה לעורר את השחר ולבוא לבית המדרש לאמירת סליחות מתוך תשובה וחרטה על מעשיו עד עתה, ומבקש מהשי"ת הלא אתה הוא מלך הרוצה בתשובה ואתה הוא מלך מוחל וסולח, עזרני נא כי חפץ אני באמת לעשות תשובה ומתחרט אני על כל מעשי המקולקלים.

אבל יראה כזו מה רבותא יש בה, הרי כך הוא מתיירא גם בדברים גשמיים, כגון כשיעמוד נגדו ארי או מחבל רוצח וכלי זיינו בידו, ומה מעלתה של יראה זו יותר בעבודת ה', הרי גם גוי ירא מגיבור ממנו, ואף בעל חי כשתבוא למולה חיה טורפת גדולה הימנה היא מתייראת ופוחדת מאוד, או כשתבער האש בסמוך לה תברח ותנוס על נפשה מגודל הפחד, ומה רבותא הוא לאדם שיש לו יראת העונש.

ומבאר מרן רבינו הגדול אור ישראל הבעש"ט הק' זי"ע, דמכל מקום איכא נפק"מ רבתי בין פחד האדם ויראתו מפני צרה הבא לקראתו, לבין יראת העונש מדין של מעלה. דהנה בעת שבא על אדם יראה מחמת רוצח העומד כנגדו או מחמת שהאריה נוהם עליו וכדו', אז האדם חושב ומהרהר היאך להיפטר מצרה זו, ומנסה למצוא איזה עצה שיוכל להפטר מיראה זו. לא כן בני ישראל כאשר בא עליהם יראה ממלך מלכי המלכים אשר יושב על כסא דין לדון את האדם לפי מעשהו, אזי אע"פ שזוחלים ורועדים מפחד הדין מ"מ רוצים בכל לבבם ונפשם שיראה הלזו תיחקק בהם ויהיו תמיד מפחדים ומתייראים מגזר דינם בשמי שמים, ושואפים בכל לבם שבכל עת יעמוד נגד עיניהם אזהרת חז"ל ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון.

אמנם הצר הצורך הוא היצה"ר מבלבל את האדם שלא יזכור כי הפנקס פתוח והיד כותבת ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו (אבות ג, טז), והוא מסמא עיני האדם שלא יחשוב ולא יתבונן מה יהא בסופו. אבל בני ישראל מבקשים ומתפללים לפני קונם שתהא יראתו לנגד עיניהם תמיד, וכל מאווים ורצונם שיתקיים בהם מאה"כ (דברים ה, כו) 'מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי וגו' כל הימים', מי יתן ויראה זו תישאר עמי כל השנה ולא אתקרה חלילה על ידי היצר הרע, שהרי על ידי היראה ופחד העונש ירחק מן חטא ועון, ואדרבה ירבה בתורה ומצוות, ועל כן כשנופל על האדם פחד ואימה מאלקי המשפט הוא שש ושמח כי עי"ז יתקן נפשו בתשובה וקבלת עול מלכות שמים. לכך שגבה מעלת היראה גם כשאינה אלא יראה תתאה יראת העונש, כי האדם הישראלי אינו מבקש להימלט ממנה, אלא להיפך בקשתו ורצונו שתישאר נטועה בלבו תמיד ולא תמוט.

נמצא מעתה כי על ידי יראה זו יבוא על האדם שמחה רבה, כי יראה זו רצויה לו מאוד וממתין ומצפה שתישאר בלבו תמיד ואינו מבקש אמתלא להימלט ממנה, כי יודע שאילולא הפחד והמורא יפול ח"ו לבאר שחת וירד עד לנוקבא דתהומא רבא ויאבד עדי עד, ועל ידי היראה והפחד יבא לידי תשובה וחרטה, וממילא להתקרב אליו ית"ש.

והנה אמרו חז"ל (ראה תנחומא בשלח, יד) כי המצריים על הים נענשו מדה כנגד מדה, דכתיב (שמות טו) ירדו במצולות 'כמו אבן', ובהמשך נאמר 'יאכלמו כקש', ושוב כתיב 'צללו כעופרת במים אדירים', הרשעים כקש הולכים ומטורפין עולין ויורדין, בינונים כאבן, והכשרים כעופרת שנחו מיד, וזה היה מדה במדה, וכפי גודל רשעותם כך נידונו בעונשם בחשבון מדוקדק מלמעלה עד שנאבדו עדי עד.

לכן בעת שעברו בני ישראל את הים וראו שהקב"ה דן את המצריים על מעשיהם, כל אחד ואחד כפי רשעתו באין אפשרות להימלט מדינו, עשו הם לעצמם חשבון נפשם והתבוננו כי אין העולם הפקר חלילה, אלא סוף סוף כל אחד ואחד ייענש על מעשיו, או אז עלה במחשבתם כל אותם המעשים אשר לא טובים שעשו בהיותם במצרים, כאמז"ל (ילקוט בשלח, רמז רלד) דשרו של ים קטרג מה נשתנו אלו מאלו הללו והללו עובדי ע"ז, ואם המצריים מקבלים עונשם כל אחד כפי מעשיו, א"כ מה יעלה בגורלנו, ונתמלאו אימה ופחד ואחזום חלחלה ורעד מן המשפט של מעלה, ומתוך כך הרהרו בתשובה אמיתית לפני הבורא ב"ה וקבלו על עצמם עול מלכות שמים שלימה. ושוב השכילו להבין כמה טובה וברכה הגיע להם מן הפחד והיראה שבא עליהם כאשר ראו שהקב"ה הוא מלך המשפט הדין את כל אחד ואחד, ומכך התעוררו בשמחה וחדוה על שנפל עליהם הפחד והיראה, שהרי עי"ז הצילו נפשם מאבדון ובאו לידי קרבת אלוקים חיים.

זה שאמר הכתוב, וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' וגו', וכיון שבאו לידי יראה, מיד אז ישיר משה ובני ישראל וגו', עלה בלבם לומר שירה על אותה היראה שנפלה

עליהם, והודו ושבחו להשי"ת על כך.

וזוהו אמרינו, ובכן צדיקים יראו, רצ"ל שהם מלאים בפחד ואימה מהשי"ת, אולם אין רצונם לסלק את המורא, אלא אדרבה, וישמחו, שהם ששים ושמחים ביראה זו, דלא כגויי הארץ שבעת שנופל עליו פחד הולך להשתכר כדי להסיח דעתו ולהפיג פחדו, אלא בני ישראל כאשר בא זמן של יראה ורעדה, שמחים בכך ומבקשים ומייחלים כי היראה והמורא לא תמוש מהם כל ימות השנה כי עי"ז יהיו תמיד דבקים בהשי"ת. עכתוד"ק בתוספת ביאור.

באור דברים אלה יובן מה דאיתא בתנא דבי אליהו (רבא, פרק ג) אמר דוד המלך אני יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי, דלכאורה צריך ביאור אי איכא יראה ליכא שמחה, ואי איכא שמחה ליכא יראה. ולהנ"ל יבואר שפיר, 'יראתי מתוך שמחתי', כי כאשר האדם הוא בשמחה ובטוב לב כי לא יחסר לו מאומה, אז עליו להתירא שמא הוא בגדר מי שנאמר בו (דברים ז, י) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו ח"ו, ולכן נותנים לו טובה וברכה בעולם הזה, כי הרי לב יודע מרת נפשו כמה קלקל והרע רח"ל ועתיד הוא ליתן עליהם את הדין, לכן דייקא מתוך השמחה הוא בא לידי מורא שמים לשוב אל השי"ת בכל לבו ונפשו.

ומאידיך 'שמחתי מתוך יראתי', שכאשר מלא בפחד ויראה בזכרו לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, ונותן אל לבו כי אינו מה יולד יום, כאשר כמה וכמה מקרים רעים שמענו שהאדם התהלך ברחוב העיר בריא אולם וברגע אחד אירע להם אסון ה"י, אז למרות הפחד הנורא אשר יאופפאו מ"מ הוא מתחזק בכך ומתמלא בגיל ושמחה על שהשיג את היראה הזאת, שהרי ע"י היראה והפחד יתגבר על היצה"ר העומד נגדו בכל שעה, ויקבל ע"ע עול מלכות שמים כי מכאן ולהלאה חושבנא, להדבק בתורה ומעשים טובים.

- תקיעת שופר מורה על בחי' היראה והשמחה -

לפי דרכו בקודש יבואר ענין תקיעת שופר, דהנה כבר נלאו כל חכמי לב להבין, דמצינו בשופר ב' עניינים הפכיים, דמחד השופר מורה על ענין פחד ומורא, ככתוב (עמוס ג, ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, ושופר הוא מלשון 'שפרו מעשיכם' (ראה ויק"ר כט, ו), ונצטוונו לשמוע קול תרועה שהוא גנוחי גניח וילולי יליל (ראש השנה לד, א), ומאידיך מצינו דהתקיעה הוא תקיעה של שמחה, כמו שנאמר (במדבר י, י) וביום שמחתכם ובמועדיכם ותקעתם בחצוצרות וגו', וכן כתיב (עזרא ג, יג) קול תרועת השמחה.

ולהנ"ל יובן שפיר כי ב' הדברים אזלי אהדדי, דקול השופר הוא מטבעו מעורר חרדה ויראה מאימת הדין, ובשמוע האדם את קול השופר הריהו מתעורר בלבבו דהנה מלך יושב על כסא דין, והוא יודע אפס ושפל מצבו, ומעלה בליבו איך היו נראים עיתיו ורגעיו בשנה החולפת, וכי עתיד הוא ליתן דין וחשבון ומי יצא זכאי מלפניו, ואימה וחרדה גדולה מפחד הדין נופלת עליו. אמנם בו בעת שבאה עליו יראה זו הריהו מבקש ומתחנן מי יתן והיה אשר יראה זו מפחד ויראת המשפט תמשך עלי במשך כל השנה כולה, שתמיד אירא ואזכור כי המלך יושב על כסא דין, ומתוך כך לא אבוא כלל לידי חטא, ובו בעת הוא מכה על לוח לבו ומבקש מאתו ית' סליחה מחילה וכפרה, בחרטה גמורה ועזיבת החטא לעולם, וכשרואה שהוא חפץ ביראה זו ואינו מבקש להימלט ממנו, מזה גופא הוא בא לידי שמחה, כאמור.

זה שרמז המשורר האלקי ואמר, תקעו בחודש שופר, וקא מתמה ושואל, בכסה ליום חגנו, דיש לכסות ענין תרועת השמחה בהאי יומא, דמה ענין השמחה ביום זה, וע"ז בא כמבאר ענין השמחה כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב, רצ"ל דשמחה הוא להם מה שנזכרים המה על ידי השופר כי המשפט לאלוקי יעקב, ועתידין הם ליתן דין וחשבון על כל מעשיהם, ומתוך כך נופל עליהם אימת הדין ופחד מהדר גאונו, והם ששים ושמחים על יראה זו, בבחי' 'יראתי מתוך שמחתי', כנ"ל.

ענין זה ביאר רבי יאשיה בדרשתו, דאמר הכתוב **אשרי העם יודעי תרועה**, ותרועה הוא לשון שבירה וצער מלשון 'תרועם בשבט ברזל' (תהלים ב, ט), ומרמז על ענייני צרות רח"ל, שיודעים כי כל הפרעניות והצרות הם בגין החטאים והעוונות, ועל כן שבים להשי"ת שיכתבנו בספר חיים טובים. ועל זה תמה רבי יאשיה, וכי **אומות העולם אינם יודעים להריע**, היינו אם בני ישראל שבים בתשובה רק מתוך יראת העונש, הלא אף אומות העולם מתייראים מפני מקל המכה ואף להם ישנו יראת העונש, ומהו הרבותא בכך שבני ישראל מתפחדים ומתרעשים מהדר גאון עוזו בבחי' יראת העונש.

ובא כמשיב, **שיודעים לרצות את בוראם בתרועה**, רצ"ל שבני ישראל שמחים במורא זו, ובעוד שהגויים בני אומות העולם מנסים לפטור עצמם ולהתחמק מיראה זו, לא כן מידתם של עם בני ישראל, שעל אף כי חלים המה כמבכירה מעברת משאך, זוחלים ורועדים מיום בואך, כי ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו ועל הכל עתידין ליתן את הדין, מ"מ מבקשים מהבורא ב"ה שיראה זו תישאר חקוקה בקרבם למשך כל השנה, שתמיד יחיו בפחד ומורא זה, וכך לא יבואו לידי חטא. וזהו להם לשמחה גדולה שזכו לבחי' יראה זו.

והיינו רבותיהון דישראל, **שיודעים לרצות - מלשון חפץ ורצון - את בוראם בתרועה**, והם מבקשים ה' באור פניך יהלכון, היינו שימשיכו לילך באור ה' ובמורא זו, לא רק בימים הנוראים, בעשרת ימי תשובה והושענא רבא, כי אם גם במשך כל השנה לא ימוש מורא זה מאיתם ואף לא לרגע קט.

ויש בזה מליצה ישרה גדולה על ישראל, כי הדבר מהווה אות וסימן ברור שלא במרד ובמעל העו פני מלכם, כי באמת חפצים הם לילך בדרך הישרה והטובה, ורצוננו לעשות רצונו ית"ש, וכל מה שבאו לידי חטא הוא רק בגין היצר הצורר הסוכן בנו שהוא מבלבל דעת האדם ומקררו מעבודתו בבחי' (דברים כה, יח) אשר קרך בדרך. ועל כן בקשתינו 'הורינו ה' דרכך יחד לבבי ליראה שמך' (תהלים פו, יא), כי הלא אתה יודע שחפץ לבנו הוא לירא את שמך, והלוואי ומורא זה שיש בנו כעת יכנס ללבבינו ליראה אותו כל הימים, אלא שהיצר בא ומטמטם דעתנו ושכלנו עד מאוד עד אשר אין אנו מרגישים מאומה.

ויתורץ בזה קושיית הט"ז (סי' תקפ"ה סק"ז) על מה דאיתא בטור (שם), רמז כי השופר מבלבל השטן ומשתיק המקטריגים, מהפסוק (מלכים א-ה, יח) אין ש'טן ו'אין פ'גע ר'ע - ראשי תיבות 'שופר', והיינו כי כשיש שופר אין פגע רע. ותמהו כולם דלא נרמז כאן שאין שטן, ולכאורה משמע להיפך ח"ו, שכן תיבת 'אין' אינה בכלל הר"ת, עיי"ש מה שתירץ לפי דרכו.

ולהאמור דהשופר מורה על ב' העניינים, הן על בחי' היראה והפחד, והן על השמחה הגדולה שיש לאיש ישראל במורא זה, אשר כאמור זה מהווה כאות ומופת כי כל מה שבא לידי חטא הוא רק מאחר ויצרו אונסו והשטן בלבב דעתו ושכלו, עפי"ז יובן היטב, דעל זה רמז אין שטן, רצ"ל שהשופר מורה שאנו מתאווים וחפצים ביראת השם שהרי שמחים בעצם היראה, ועל כן כאשר יעבירו השטן המשחית מעלינו, או אז יראו הכל בחוש כי אין פגע רע, ורק מאחר והיצר מתגבר עלינו עד מאוד ומציב לפתחנו נסיונות קשים ומרים אנו באים רח"ל לידי מכשול.

ועל זה בקשתינו ציפייטנו וייחולנו כי היראה הזו לא תמוש מעמנו, אלא אדרבה ייחד לבבי ליראה את שמך, ועל ידי כן נוכל לעמוד איתנים במלחמת היצר. ובזה מתעורר כאמור מליצה ישרה וגדולה על ראשי עם קודש, והקב"ה נוטל עוונותיהן של ישראל וזורקן על ראש השעיר המשתלח הוא הס"מ, כנודע מהמדרש (ילקוט שמעוני, פר' אחרי, אות טז), דאין הקולר תלוי אלא בו, והוא ישא עוונותיהם של ישראל.

- לשמוע אל ה'רינה' ואל התפילה -

נודע מה שכתב הישמח משה זי"ע (פר' אחרי, ד"ה בקרבתם; מובא בייטב פנים, יפה לעינים, אות יח) בפסוק

(איכה ב, יט) קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נוכח פני ה', דהלשון רוני משותף לבכי ולשירה ושמחה גם יחד, לשמחה כמ"ש (תהלים קיח, טו) קול 'רינה' וישועה, ועדה"כ (זכריה ב, יד) 'רני' ושמחי בת ציון, ומאיךך גם לבכי, כמ"ש (איכה ב, יט) קומי 'רוני' בלילה שפכי כמים לבך.

זהו שאנו מבקשים בסליחות 'לשמוע אל הרינה ואל התפילה', היינו שרומזים בזה לענין הבכיה והשמחה המשמשיין בערבוביא, ושוטחים אנו אמרינו לפני רבון עלם ועלמיא, כי אמת שמכירים אנו בשפל מצבינו ועד כמה ירד ירדנו לשפלות אשר אין אנו מתעוררים ומתייראים כי אם מפחד יראת העונש, ומעתה מה רבותא יש בזה, והלא אף גוי מפחד מיראת העונש. ובהגיע יום הדין שבו נבהל האדם לנפשו, עולה התביעה כנגדו 'אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית גבאי', ומפני מה נזעק הוא רק קעת אחר שכבר פתחו הספרים וחוקרים ובודקים את כל מעשיו. ולכאורה יראה זו אין בה מאומה וכנ"ל.

ברם האף האמנם דיראה זו הוא בחי' קטנה עד מאוד, אולם ראה נא האיך אנו חפצים ביראה זו, ומבקשים ומתחננים שתישאר בידינו כל השנה, ואין אנו מבקשים לברוח ולנוס מאימת היראה והפחד, כי אם אדרבה ביודענו כי ממשמש ובא יום הדין הגדול והנורא, אשר בו ספרים נפתחים להכתב לטוב או ח"ו להיפך, ועל כך מפחדים ויראים מן הדין, מכל מקום הרי אנו שמחים ביראה הנופלת עלינו, כי מעתה בטוחים אנו בזכות המורא הגדול שלא יוכל עוד היצר לבלבל דעתנו, וכאשר נפשפש במעשינו לשוב עליהם בתשובה בוודאי יעלה זה בידינו. ובזכות זה שיש בידינו בחי' 'רינה' היינו שמחה על היראה, ובחי' 'יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי', אנו מבקשים שישמע השי"ת 'אל התפילה' ויקבל וישמע קול שוועתנו ותפילתנו שיעלו אליו לרחמים ולרצון.

- בזמן הבית באו ישראל לידי יראה מעצם השהיה בבית המקדש -

מרגלא בפומיה דמרן אאדמו"ר זי"ע להזכיר מה שכתב הגה"ק הרב בעל התניא זי"ע בסידורו (הערה לתיקון חצות, דף קנ"ב ע"א), על דבר אמרינו (בתפילת מוסף ליו"ט) ואין אנחנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות וגו', דלכאורה יפלא בשלמא לעלות וליראות אין יכולים, אבל להשתחוות למה אין אנו יכולים, והלא מלא כל הארץ כבודו, ובכל מקום ומקום יתכן להשתחוות לפניו. וביאר בקדשו, דאמנם השתחוואה חיצונית יכולים לעשותו, אבל השתחוואה והכנעה פנימיות ביטול הרצון לגמרי מפני רצונו כפי שהיה בבית המקדש, זה איננו יכולים לעשותו, עכדה"ק.

ויש לבאר הדברים עפ"מ שכתבו התוס' (בבא בתרא דף כ"א ע"א ד"ה כי) על הפסוק (ישעי' ב, ג) כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים, לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, כדדרשינן בספרי (פרשת ראה, פיסקא נד) למען תלמד ליראה וגו' (דברים יד, כג) גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה, יעו"ש. והיינו כי עצם קדושת המקדש כאשר היו באים למקום שם שרתה שכינה, הרי שהמקום עצמו השפיע רוח טהרה והתעוררות יראת השם לכל בני ישראל.

השראת השכינה בביהמ"ק הכניס מורא שמים לכל עדת בני ישראל, כאמרינו ובמורא גדול זו גילוי שכינה, ומתוך גודל פחד ה' והדר גאונו באו לביטול גמור והכנעה שלימה לפני א"ל גדול ונורא, אולם בעוה"ר בחורבן הבית שהקב"ה נטש אהלו, נתהווה חשכות בעולם עד שאין אנו יכולים לעלות וליראות, ומעת שחסרנו כל אלה בחורבן בית מקדשינו ותפארתנו, קשה ביותר להגיע לנקודה כלשהו של יראת שמים, וצריך האדם להרבה יגיעה ועמל רב עד שמשגיג נקודה זעירא של יראת השם.

וכבר ביאר הישמח משה זי"ע בתפלה למשה (תהלים פד, ג) עה"פ נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל א"ל חי, דהנה ידוע דמצא מין את מינו וניעור (עירובין דף ט' ע"א), וידוע מה שיש בעולם יש באדם ומה שיש באדם יש בעולם, דראש עפרות תבל כתיב (משלי כו, ח), וגם ערות הארץ

ומקום המקדש הוא לבא דעלמא וכו', וכדמצינו (חולין דף צ"א ע"ב) דקיפל כל ארץ ישראל תחתיו, והוא ג"כ בבחי' לב כנאמר (מלכים-א ט, ג) והיה עיני ולבי שם. והנה שם נתעורר לב הישראלי ומעורר האיברים, משא"כ במקום אחר האיברים כופים הלב. ועפי"ז פירשתי מה שנאמר אחר מראות הסולם שהיה במקום המקדש (בראשית כט, א) וישא יעקב רגליו, ופי' רש"י נשא לבו את רגליו, וזה אמרו נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' ושם לבי ובשרי דייקא שהלב ימשוך אחרי הבשר וירננו אל א'ל חי רצ"ל בחיות, והבן זה, עיי"ש.

והיינו דעצם ההליכה והשהייה בבית ה' הביא את האדם לידי התעוררות גדולה וליראה עצומה מאת הבורא ב"ה, עד שעל ידי כן תיקן כל איבריו כולם, שאף האיברים הגשמיים נעשו בבחי' לב. ואפשר דזה שאמר 'לבי ובשרי ירננו אל א'ל חי', שהיה משולב שם ב' העניינים, יראה ושמחה יחדיו, מחד יראה עילאה ומורא גדול, ומאידך שמחה עצומה על עצם היראה, ועבדו שם את ה' ביראה ובשמחה באופן משולב.

- בזמנינו תרדמה נפלה על האנשים ואין מתעוררים לתשובה -

זאת מלפנים בישראל, עת אשר ימי הדין - הימים הקדושים - ימי הרחמים והרצון ממשמשים ובאים, היו רבים מתעוררים לתשובה, כל אחד ואחד לפי מדרגתו ומצבו, ישנם שהתעוררו כבר מיום כ' בסיון (ראה אוהב ישראל, ליקוטים), אחרים מיום חמשה עשר באב (ראה אור המאיר, דרוש לר"ה; צמח דוד, פר' נצבים; בת עין, פר' עקב), והמאחרים יותר התעוררו לתשובה עכ"פ בראש חודש אלול (ראה סידור האריז"ל, כוונת ר"ח אלול), וכאשר היו מביטים בימים אלו על איש מישראל, היה ניכר על פניו בעליל כי פנים אחרות באו לכאן, מגודל היראה והפחד מאימת הדין.

ואף כי אין אנו זוכים למדריגה העליונה שיש לצדיקים ועובדי השי"ת ובני העליה שהם זוכים ליראת הרוממות, ברם עדיין יש עמנו יראת העונש, כי מאמינים אנו באמונה שלימה בי"ג עיקרי האמונה, שבתוכם כי השי"ת משלם גמול ושכר טוב ליראיו, ולעוברי רצונו להיפך. וכאשר עומדים אנו בפתח הימים הקדושים בו מלך כל העולם עומד לשפוט את כל יושבי תבל, ויפסקו דינו של כל אחד על כל מה שיהיה עמו ועם בני ביתו בכל העניינים בשנה הבאה, הרי שאימה ופחד גדולה נופלת על האדם.

וביותר אחר צרות הדור האחרון ותוקף הגלות הנורא, בעת הזאת שצרה רודפת צרה, ואין דברינו רק על הצרות הרעות שהיו עם אבותינו, אחר שראו היאך שהרשעים ימש"ו רצחו מליונים מישראל בתאי הגז ובקרמטוריום עד שלא נשארו כי אם מעט מזעיר יחידי סגולה שארית הפליטה. אלא גם בשנים האחרונות ממש אין לך יום שאין קללתו מרובה משל חברו, וכאשר נתבונן סביבותינו נראה כמה ישנם המתייסרים בייסורים במחלות קשות ונוראות, ודבר יום ביומו שומעים על עוד אסונות מתאונות דרכים או ע"י הרוצחים הישמעאלים ימש"ו.

לנוכח כל זאת מה נאמר ומה נדבר, בעוד שהיתה היראה והרעדה צריכה לאחוז כל אחד ואחד בפתח השנה החדשה עד שיהיו כל האיברים מתרעשים ומתפחדים מאימת הדין, ביודעו כי כל מה שאירע בשנה זו נכתב בראש השנה ונחתם ביום הכיפורים, ומן הדין היה שישפר האדם מעשיו בימי חודש אלול ויהרהר בתשובה, כי הלא אינו כבהמה אשר אינו מרגיש, אלא ניחן בדעה בבינה ובהשכל ועיניו הרואות כל מה שקורה בכל עת. ומה נאמר ומה נדבר אשר עינינו הרואות כי למרות כל זאת נפלנו לדיוטא תחתונה עד שגם בחודש זה עולם כמנהגו נוהג כי הלב התאבן ואינו מרגיש כלל.

מרן אאדמו"ר זי"ע היה מרבה לחזור על מה שכתב המגיד מדובנא זצ"ל בספרו אהל יעקב (פר' לך, ד"ה ותרדמה) לפרש הכתוב (בראשית טו, יב) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, דלכאורה המה ענינים מתנגדים זה לזה כי כשיהיה לב האדם מהול בדאגה ואימה ופחד הלא אז נודד שנתו. אלא שהראה לו ה' דבר אשר יהיה בדור האחרון הנוכחי שאין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה ואנחנו מוכי התנומה ותרדמה וכו', וזה עצמו היה המחזה שראה אבינו

הראשון כי למרות שיהיה זמן של אימה חשיכה גדולה מרוב הצרות וכו', יהיו שרויים בתרדמה ולא יתעוררו לצעוק ולהתפלל אל המלך מלכי המלכים אנא ה' הושיעה נא.

לדאבונינו אנו רואים קיום הנבואה והמחזה שהראו לו, שהגם ששותים כוס התרעלה בגלות המר הזה קרוב לאלפיים שנה, כאשר בכל יום ויום שומעים צרות רבות ורעות, כמה מאות יתומים נתרבו בשנה האחרונה אצל היימישע יודן; כמה ישנם כאלו אשר חיים ואינם חיים ומסובלים הם בייסורים ייסורי איוב על ידי מחלות שונות; כמה נהרגו בתאונות דרכים ועוד שאר צרות רעות, ואף על פי כן הנה אנחנו כישנים בשינה עמוקה ואין קול ואין עונה, אין מתעורר אל התשובה לצעוק בתפילה להשי"ת, וכך חולף ועובר יום אחר יום ושנה אחר שנה ועדיין לא נושענו (ועי' שפע חיים, רעד"ר ח"א, פרשת לך, מאמר א, אות יב).

זאת רמז השי"ת לאברהם בעודנו עומד לפני ה' ותרדמה נפלה עליו, ועל זה נחרד ואחזתו רעדה ואימה חשכה גדולה נופלת עליו, כי ע"י מה שקרהו דבר כזה לעת כזאת, אמר אין זה כי אם מעשה אבות סימן לבנים אשר לעת יהיה קול דודי דופק פתחו לי וכו' תרדמה תפול עליהם וירבו לנום וכו', עיי"ש בדבה"ק, שאפילו כשיראו שחרב חדה מונחת על צווארם ח"ו, ינומו וידמו מבלי הדעת, ותחת אשר יתעוררו לקבל על עצמם להיטיב מעשיהם בעניינים שבין אדם למקום ובין אדם לחברו עת אשר מידת הדין מתוחה, הרי שהכל יושבים דומם ותרדמה נפלה עליהם.

מבשרי אחזה אלו"ה, שנודע הדבר אצל חכמי הטבעיים גודל חסדיו של הבורא ית"ש, שכשיבוא לאדם איזה מקרה וחולי באחד מאיבריו הרי זה מתבטא על ידי כאב וחולשה, וכל עוד שהוא מרגיש בכאב הרי שיש לו עדיין תקוה שיוכל להתרפאות ממחלתו. ברם מי שאינו חש כלל במחלה שתקפה אותו ונפל לתרדמה כי נפגע מוחו, אז יכולים הרופאים לדקור בעורו ובבשרו במחט ובאזמל ולא ירגיש מאומה, וזה סימן שהריהו נתון בסכנת חיים ובמצב מר עד מאוד כי איבד לגמרי הרגשת האיברים.

בנינוה העיר הגדולה מצינו שבהכרזתו של יונה הנביא (יונה ג, ג) עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת, על אף שהיה להם עוד ארבעים יום, מכל מקום מיד האמינו אנשי נינוה באלוקים וקראו צום ולבשו שקים מגודלם ועד קטנם, ויכסו שק האדם והבהמה וישבו על האפר, האדם הבהמה הבקר והצאן לא טעמו מאומה אוכל ומשקה, וישבו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם, וכיון שעשו תשובה שלימה נתבטלה הגזירה מעליהם, וירא האלוקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וינחם האלוקים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה, כמבואר בספר יונה הנביא.

ומעתה בושה וכלימה תאחזנו, דאנו בדור הזה אין מזהירים אותנו על מקרה רע אשר עתיד לבוא חלילה, כי אם מידי יום ביומו ישנו בהווה צרות רבות ורעות ושומעים שמועות רעות ומרות, מלאך המות הוא יצר הרע מסובב בינותינו וקוטל זקנים עם נערים טף ונשים. המתהלך מעט בבתי הרפואה תפול עליו אימה ופחד, כה הרבה שבורי לבב ובתים נשברים ישנם בישראל. וחלף אשר יזעקו וישוועו כלל ישראל אל ה' אלוקינו רבון העולמים, עד מתי, ויקבלו כל אחד ואחד קבלות טובות לשנות ולהיטיב מעשיו, הרי שכאילו נכנסנו לשיתוק ותרדמה. עד שגם בשעה שהולך הוא ללוויה רבת יגון וכאב, והוא מתאנח על גודל הצרה, הרי כעבור יום או יומיים מפטירין כדאתמול, ואין כל שינוי בדפוסי ההתנהגות, ועל זה אמר החכם מכל אדם (משלי כז, כב) אם תכתוש את האויל במכתש וגו' לא תסור מעליו אולתו, כי אף שמכים ומענים אותו אין עושה שום רושם, והיינו לפי שנאבד מעמנו ההכרה עד אשר לא חלי ולא מרגיש כלל רח"ל. וזהו עיקר הצרה הגדולה אשר אנו נתונים בו.

- נרדמים הקיצו מתרדמתכם -

כתב הרמב"ם בענין מצות תקיעת שופר (הל' תשובה, פרק ג, הלכה ד) אף על פי שהוא גזירת הכתוב, אבל מכל מקום רמז יש בדבר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם. וראוי לבאר כפל לשונו 'עורו ישנים משנתכם' ושוב 'ונרדמים הקיצו מתרדמתכם'.

ואפשר לומר, דעצם שמיעת קול השופר יש בו ענין סגולי לעורר את מי שיש בקרבו נשמת חלק אלו"ה ממעל, כי קול השופר חודר לפנימיות האדם להקיצו כדי שיבחון איה מצבו בעולם ויפשפש במעשיו לשוב עליהם בתשובה. ועיקר מצות תקיעת השופר ניתנה מהשי"ת לעת שיהיו בני ישראל בגולה אחר חורבן ביהמ"ק, כי בזמן הבית באו בני ישראל לידי יראה אמיתית ע"י שזרח אור הקדושה מבית ה', ולא היה נצרך להתעורר ע"י שמיעת קול שופר, ואז היה זה רק כחוק בלא טעם, וע"ד זה כתב גם הגה"ק מהרש"ק זי"ע (ראה קהלת יעקב, לראש השנה, דרוש ס"ד) יעו"ש. אולם אחר החורבן הנורא וביותר בהמשך הגליות אשר צפה הקב"ה וראה את אשר יהיה באחרית הימים, אשר בני ישראל אלו הן הלוקין והגולין, ובכל עת מתרגשות עליהם גזירות קשות ומרות, ובגלות המר הזה יסבלו ייסורים קשים ומרים, עד שיהיו שרויים בתרדמה גדולה ולא ירגישו מאומה רח"ל - על כן חמל השי"ת על בני ישראל להכניס כח סגולי בקול השופר שעל ידו יתעורר האיש הישראלי לעשות חשבון נפשו לפני המקום ב"ה.

זה שרמז הרמב"ם בדבריו הק', רמז יש בדבר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, כלומר אף מי שיהיו כבר בתרדמה בבחי' הכתוב 'ותרדמה נפלה על אברם', עד שלא חלי ולא מרגיש, וגם גזירות רעות ומרות, וייסורים ומחלות וכו' הבאים לעולם אין מעוררים אותו, אעפ"כ יתעורר על ידי קול השופר אשר כאמור יש בו כח סגולי לחדור אל הלב ולעורר את האדם לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה.

על כן בשעה ששומע האדם קול השופר ומתעורר בלבבו לתשובה שלימה, או אז הוא קורא במר נפשו, אוי ווי לי, היאך זה לא התעוררתי במהלך השנה, כאשר ראיתי רעות רבות וצרות הנתכות ללא הרף, כאשר שמועות רעות הגיעו לאוזני, עת אשר נתרבו יתומים צעירים נוספים, או כששמעתי על מחלה אנושה שנחלה בו אדם, ושאר צרות בני ישראל, אשר גוום נתון למשיסה ולביזה, מדוע זה הוצרכתי להמתין עד לשמיעת קול השופר להתעורר, ומכך נתעורר האדם ביתר שאת לדעת היאך נפל וירד ונאבדה דעתו.

זהו הרמז כי כאשר 'גנוחי גניח' לקול השופר, או אז מתעורר הנפש ביתר שאת ו'לילי יליל' על שפל מצבו, היאך בא לתרדמה גדולה כל כך, בני ישראל סובלים כל כך ומסובלים בצרות רבות ורעות ואני שקוע בתרדמה, והיאך לא נתייראתי שמא בשלי הרעה הגדולה הזאת ועוונותי וחטאי הם הם שגרמו לסער הגדול הזה, ומתוך כך מקבלים על עצמם לסור ממוקשי הרע ולהתחזק בשמירת התורה והמצוות.

עתה נבין מאמר המדרש מה שפתח רבי יהודה ברבי נחמן פתח, בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי טעם עלה אלקים בתרועה, כי המקטרג עומד ומעלה חבילות חבילות של עבירות, ובגין כך הקב"ה בדין עולה.

אמנם בשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, ומבקשים מאת הבורא ב"ה שעל ידי קול השופר יתעוררו ויכנס בהם היראה, צועקים אל השי"ת יחד לבבינו ליראה את שמך, כי השטן הוא הוא אשר הכניס בנו קרירות, עד שאבדנו את ההכרה ואפ' בריבוי הצרות הרעות לא התעוררנו, כי נהפכנו להיות כשוטה וחסר דעה אשר אינו מרגיש כלום, ורק עתה התעוררנו להתבונן במצב הירוד והאומלל בו אנו נמצאים, והננו מלאי חרדה וחלחלה מהכרעת הדין של מעלה, ועל כן אנו שופכים לב כמים סלח לנו אבינו על משגותינו, ואנו מתפללים שישאר הפחד והיראה של היום הזה בקרבנו לאורך ימים.

וכאשר רואה הקב"ה כי כן, מיד מתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, ועומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, כי כאשר רואה את מצב הדור עד היכן הגיעו, שעל אף כל השליחים שנשתלחו באופנים שונים לעוררם לתשובה לא הועילו מאומה, כי אבדו הדעת והשכל ונהיו כמתים אשר אין בשר המת מרגיש באזמל (שבת דף י"ג ע"ב), מעתה אי אפשר לדונם, שהרי שוטה פטור מכל המצוות, וז"ש

מתמלא עליהם רחמים על הגיעם לשפלות וירידה כזאת, וממילא ומרחם עליהם, להכניס בהם רוח דעת בינה והשכל, ומוחל להם על כל עוונותיהם לקרבם אליו באהבה.

וזה הרמז בפסוק תקעו בחודש שופר, דהמשורר תמה ואומר בכסה ליום חגנו, רצ"ל מהו טעם וענין תקיעת שופר, ובא כמשיב ואומר כי חוק לישראל משפט לאלוקי יעקב, דהשופר בא לעורר לבותיהם של ישראל אחר אשר ירדו מטה מטה, ועל כל צרה ופורענות שבאה המה אומרים כי נסתרים דרכי ה' וכחוק הוא בעיניהם בלא טעם, וזהו כי חוק לישראל שחוק הוא אצלם מה שמשפט לאלוקי יעקב. תחת אשר יתעוררו בתשובה לזכור כי לא עביד קוב"ה דינא בלא דינא (ברכות דף ה' ע"ב), לדעת כי כל מאורע ומאורע ישנו סיבה לכך, ורק העוונות המה שמביאים כל הצרות ומדוי הלב, והכל במטרה כי חפץ בנו ה' ורוצה שנתעורר בתשובה לפייס את השי"ת ולקבל עלינו להיטיב את מעשינו. וכיון שכן שאנו מקבלים הכל מבלי להתבונן על מה עשה ה' ככה ועל מה חרי האף הגדול הזה, ואומרים כי הנהגתו ית"ש הוא חוק בלי טעם, וממילא אין איש שם על לב ואין מי שיתעורר בצדק לתשובה שלימה ותיקון המעשים, על כן חמל השי"ת עלינו וציוונו לתקוע בשופר שיש בה כח נסתר משורש העליון לחדור אל עמקי הנשמה ולעורר את האדם בזעקה גדולה מה לך נרדם הלא עוד רגע ח"ו תאבד לגמרי, חושה מהרה והצל נפשך בתשובה ותפלה.

הוי אומר כי השי"ת אבינו אב הרחמן ברוב רחמיו העניק לנו מצות תקיעת שופר, שכוחה הרוחני רב וגדול לעורר את הנשמה בתוך האדם, וכל מי אשר תבונה ושכל בקדקדו הוא נאחז בהתעוררות זו, ועל ידי כן הוא מתרומם ומתעלה משפל מדריגתו בתשובה שלימה לפני הקב"ה.

- על ידי עסק התורה הקדושה יכולים לבוא לבחינת יראה -

והנה נודע מאמר מרן הבעש"ט הק' זי"ע (מובא בספר בעש"ט עה"ת, פר' וישלח, אות יב) על הפסוק (בראשית כח, יז) אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים, שפירש על פי אמז"ל (שבת דף ל"א ע"א) מכריז ר' ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא לא עביד, כי התורה הוא השער ליראה, וז"ש יעקב מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים, רצ"ל שתכלית העבודה לעשות בית אלוקים היינו יראת שמים, וזה התורה אינה אלא שער השמים בחי' תרעא לדרתא עיי"ש.

ואמרו בזוה"ק (פרשת ויקרא, ח"ג דף ח' ע"ב) עה"פ (תהלים ה, ח) ואני ברוב חסדך אבוא ביתך וגו', אבוא ביתך דא אברהם, אשתחוה אל היכל קדשך דא יצחק, ביראתך דא יעקב. כי יעקב הוא עמוד התורה, בבחי' תתן אמת ליעקב (מיכה ז, כ), והרי תכלית לימוד התורה הוא לבוא ליראת שמים ופחד מהדר גאווה, ולכן דייקא ע"י יעקב נמסר דבר זה בחלומו כי תכלית התורה הוא להכנס לבית ה' וליראה את שמו.

ומה מאוד יובן לפי"ז פשר שאלת תלמידי רבי אליעזר את רבם הגדול, רבינו היאך נעשה תשובה ונחיה, דכאשר ראו בענותנותם כי אין בהם היראה והפחד כראוי, נבהלו ושאלו את רבם היאך נעשה תשובה ונחיה, היינו שחפצו להתעלות לתשובה מתוך יראה עילאה לעשות רצונו ית"ש בלבב שלם בבחי' ואתם הדבקים בה' אלתיכם חיים כולכם היום, ולא לעובדו מתוך יראת העונש גרידא.

על זה השיבם ברמז הכתוב, כתיב יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלוקי יעקב, ונתכוון לרמוז להם לענין האמור, דהנה גבי יעקב מצינו (בראשית כח, י) ויצא יעקב מבאר שבע וגו', ובמדרש (ב"ר סח, יג) ר' יהושע בן לוי פתר קרייה בגלות, יעו"ש שפירש כל הפרשה עפי"ז, ונאמר שם 'ויפגע במקום וילן שם וגו' וישכב במקום ההוא', ויל"פ שרמז בזה לדורות האחרונים שיבוא עת אשר יהיו בניו אחריו כנרדמים עד אשר לא יחושו וירגישו מאומה.

ואחר שיתקיים אין זה כי אם בית אלוקים, רצ"ל שלא יהיה עוד בית אלוקים, כשבעוה"ר יחרב בית המקדש, שוב לא יבואו לידי יראה כלל, בעת ההוא יהיה וזה שער השמים, לא תהא עצה אחרת להתעורר ביראת ה' אלא על ידי עסק התורה, שהוא בבחי' בחכמה פותח שערים, דחכמת התורה היא שתפתח את השער ליראת שמים, שכשיהיו דבקים בתורה הקדושה ממילא יבואו לידי יראה

טהורה יראה עילאה.

והוסיף לומר להם, וכתוב דודי שלח ידו מן החור, בזה רצה לחזקם כי גם יראת העונש חשובה ורצויה לפני השי"ת. דהנה בספה"ק תולדות אהרן להרה"ק רבי אהרן מזיטאמיר זי"ע תלמיד הרה"ק הקדושת לוי זי"ע (פר' ואתחנן) כתב בתו"ד, דתפילין הוא לשון דביקות, ע"ד (בראשית ל, ה) נפתולי אלוקים נפתלתי וגו', וכשבא האדם לידי יראה עילאה הרי שהדביקות הוא בתפילין של ראש, ולכן כתיב (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ובגמ' (ברכות דף י"ג ע"א) אלו תפילין שבראש, אבל תפילין של יד הם מורים על בחי' יראה תתאה, יעו"ש בדבה"ק.

ויש לרמז במה שאחז"ל (ברכות דף ו' ע"ב) מגין שהקב"ה מגיח תפילין וכו', ומקשינן תפילין דמרי עלמא מה כתיב ביה וכו', כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראינו אליו (דברים ד, ז), ואף שהוא רק בבחי' 'אלוקים' המורה על מדת הדין שאין יראתו כי אם יראה תתאה יראת העונש, גם זה חביב חשוב ומקובל לפני הבורא ב"ה.

על זה רמז להם במה שאמר דודי שלח ידו מן החור, מורה על בחי' תפילין של יד, דלא כפי שדימו שרק בחי' יראת הרוממות היא הרצויה והמקובלת, וכיון שאין הם במדריגה זו של צדיקי אמת ובני עליה, מעתה היאך נעשה תשובה ונחיה, דלא כן הוא אלא אפילו כשבחי' היראה היא בגלות ויש להם רק יראה תתאה, גם זה מתקבל ע"י השי"ת הסולח לעם עמוסיו בכל מצב.

- התפילה שנזכה להתעורר בבחינת יראה -

עתה כאשר מפני חטאינו גלינו מארצנו גולה אחר גולה גלות ארוכה ומרה, ואין אנו זוכים לעלות לציון ברינה לפקוד את מקום המקדש מקום אשר שם שכינה ירדה, ואין אנו יכולים לשאוב משם מלא חפניים יראת שמים, לקבל עלינו עול מלכות שמים ולעשות תשובה שלימה באמת מפחד ה' ומהדר גאון עוזו, אנו מתפללים ומבקשים לפני הקב"ה, הלא אתה חפץ לבלתי ידח ממנו נידח ומרחם על כל יחיד ויחיד, על כן תביאנו אל הר קדשיך, ועל דרך שכתב בספה"ק ישמח משה (פר' וירא, עה"פ בהר ה' יראה) שלאחר חורבן בית המקדש מכונה המקום 'הר', ככתוב (ירמיה כו, יח) הר הבית לבמות יער, שאף שכעת ישנו רק בחי' הר, ואין לנו מקדש ה' בנוי לתפארה, אף על פי כן אנו מייחלים ומבקשים שנזכה לכל הפחות לנקודה אחת של יראה.

ורמוז בתיבת הר על ענין היראה, כי אברהם אבינו ע"ה ביקש (בראשית כב, יד) ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ודרשו חז"ל (חגיגה דף ב' ע"א) בפסוק (דברים טז, טז) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר, דהכתיב הוא יִרְאֶה וקרינן יִרְאֶה, וכן נמי כאן ידרש שביקש אברהם אבינו שגם בעת אשר יהיה רק בחי' 'הר' אחר חורבן הבית, יזכו בני ישראל ליראת שמים ע"י התעוררות שתדך מן השמים, להחדיר בהם רוח דעת ויראת השם.

ואנו מבקשים מהשי"ת שלא ירע בעינינו ית"ש מה שבאנו רק מתוך יראת העונש, כי אמנם ירוד ירדנו למצב שפל כדוגמת בהמות ארץ שגם הם מתייראים מחיות הטורפות, אולם מ"מ יש לנו יתרון אשר ושמחנו בבית תפילתך, רצ"ל כי גם יראת העונש יש בה מעליותא לאשר שאנו שמחים ביראה זו, כדברי מרן הבעש"ט הק' זי"ע, וממילא אף יראה זו של ישראל הקדושים חשובה ומקובלת לפנינו ית"ש.

זה שאמר 'והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי', וגמר אומר 'כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים', אף שגויי הארצות אינם יודעים כלל מהי יראה עילאה, רק דבר זה שאינם חפצים ללקות וליענש, אף על פי כן ביקש עליהם שלמה (מלכים א-ח, מא-מג) וגם אל הנכרי אשר לא מעמך ישראל הוא ובא מארץ רחוקה למען שמך וגו', אתה תשמע השמים וגו', ומאזין השי"ת לתפילתו, כל שכן וקל וחומר בן בנו של קל וחומר לבני ישראל אשר הם בני א"ל חי, אף אם לא יהיו במדריגה רמה זו לעבוד את השי"ת רק מתוך רוממות א"ל ויראה עילאה, כי אם מפחד וממורא מפני הייסורים והעונשים, אף עבודה זו יקבל הקב"ה באהבה.

זהו שאנו ממשיכים ומבקשים, שמע קולנו ה' אלוקינו, ואף שהקול הוא רק מבחי' אלוקינו בחי' הדין מחמת יראה, שמתעוררים רק מחמת שחושש לחייו וחיי בניו ומשפחתו, למזונותיו ומזונות אנשי ביתו וכו', אף על פי כן חוס ורחם עלינו, שלפי ערך הגלות המרה הגדולה אחר חורבן גודל ונורא כל כך הרי שגם יראת העונש חשובה היא, וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו, אף שהתפילה אינה כי אם עבורנו ולצרכינו, ואין לנו שכל והדעת לבקש עבור השכינה הק' אשר שכינתא בגלותא ולבקש שיהיה שמו שלם וכסאו שלם, אף על פי כן אומר השי"ת (הושע יא, א) כי נער ישראל ואהבהו, והוא מקבל באהבה וברצון את תפילתנו.

- לקבל קבלות טובות על כל ימי הרחמים הבעל"ט -

נשים מגמתנו להתבונן מעט מה שעבר עלינו בשנה האחרונה, אסונות קשים ומרים יום ביומו כפי שכבר הזכרנו, ונתקיים בנו הכתוב (דברים כח, סז) בבוקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בוקר מפחד לבבך אשר תפחד, וישנו אדם אשר מתהלך בשלוה ברחוב העיר ולפתע פתאום קרהו אסון ע"י כלי רכב העולה עליו וכו', ועוד צרות משונות כהנה וכהנה, ואין אתנו יודע מה יולד יום. עת צרה היא ליעקב ברוחניות ובגשמיות, בגוף ובנפש, כלל ישראל נמצאים בסכנה גדולה מן האויבים הרוצחים ימש"ו העומדים עלינו ככסלא לאוגיא רח"ל, ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים.

הנה העת והעונה אשר בו יש ביד כל אחד ואחד לפעול ולהמשיך ישועות עבור הכלל והפרט, שיזכו ישראל למנוחה ושלווה הנפש, ומלבד בקשתינו מהבוכ"ע על ישועת ה' בגאולה השלימה, הרי בקשתינו 'עוד בגלותי לגאלני', כמאמר הצדיקים שעוד בזמן הגלות נזכה לבחי' גאולה.

אשר על כן הבה נא ונקבל עלינו כל אחד באשר הוא, קבלות טובות בעניינים הצריכים אצלו חיזוק, וביותר בענין לימוד התורה, לכל הפחות מיום ראשון של ימי הסליחות עד אחר יום שמחת תורה. כדמצינו בפוסקים (ראה שו"ע או"ח, סי' תר"ג, ובמגן אברהם שם, ועוד) שהאריכו בכמה וכמה עניינים שאף שעל פי דין מותר לעשותם (כאכילת פת פלטר), מכל מקום בעשרת ימי תשובה החמירו על כך. וכן כתב הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) דנהגו להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצוות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה יעו"ש, ובזמנו עדיין לא נתקנו אמירת הסליחות כי אם בעשרת ימי תשובה, [ובטור (סי' תקפ"א) הביא בזה ב' שיטות יעו"ש, אמנם כבר נוהגים כפי שכתבו הפוסקים לומר סליחות לכה"פ ד' ימים קודם ראש השנה ובעשרת ימי תשובה], וימי הרחמים ממשיכים עד ליום הושענא רבא ושמחת תורה כנודע מהזוה"ק (ראה פר' צו, דף ל"א ע"ב).

ובימים אלו אשר ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפנינו, וזקוק כל אחד ואחד לרחמי שמים מרובים, יקבל האדם על עצמו קבלות טובות, ולפרוש מעניינים שונים אשר משך כל השנה אינו נזהר בכך. וביותר אברכים ובחורים יקבלו עליהם כבר עתה לימים הללו קצבת השעות וההספק שילמדו ויהגו בכל יום, ובפרט שישנם גם ימים שיש בהם איזה התרשלות מהזמנים הקבועים לעסק התורה, וכן ימי יום טוב וחול המועד. וזה יהיה לטובת עצמם ולטובת כלל ישראל, בבחי' זכה ומזכה אחרים, וכבר מיום זה שמקבל על עצמו הקבלות הטובות יחוס וירחם עליו השי"ת, וכאשר מצינו שנאמר בדניאל (י, יב) מיום אשר נתת את לבך וגו' נשמעו דבריך. ואין לנו עצה אחרת זולת זאת לפייס בכך את הבורא ב"ה.

ירומם השי"ת קרן ישראל, ובזכות זה יקבל השי"ת כל התפילות שמתפללים עמך בית ישראל, הרופא לשוברי לב ומחבש לעצבותם ישלח מן השמים רפואות וישועות, ואדרבה מרובה מדה טובה ובכל בתי ישראל ישרור אך שלום ושלוה והשקט ובטח, ולא יתן המשחית לבוא אל תוך בתיכם, ויאמר למלאך המשחית הרף, וכבר יאמר די לדמעות וצרות בני ישראל, ולכל בני ישראל יהיה אור במושבותם, שנת גאולה וישועה במהרה בימינו אמן.

דף כ' ע"א) מהפסוק (ויקרא יב, ג) וביום השמיני ימול וגו', ולא מצינו דוגמת כן בשום מצוה להקדים סעודה בלילה שלפני קיום המצוה.

ואפ"ל עפ"י מש"כ בייטב לב (פר' בהעלותך) לבאר מ"ד במדרש (הובא בעוללות אפרים, מאמר תל"ד) עה"פ (קהלת יא, ב) תן חלק לשבעה וגם לשמונה, תן חלק לשבעה אלו שבעת קני המנורה, וגם לשמונה אלו שמונה ימי מילה, וצ"ב מאי שייכי שבעה קני המנורה לשמונה ימי מילה, גם יל"ד היכא דריש מוגם לשמונה על מילה, דהא מילה אינה כל שמונה אלא ביום ח' בלבד.

ויל"פ בהקדם אמז"ל (ספרי פר' בהעלותך, והובא ברש"י) בהעלותך מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות. והקשה המזרחי דלפי זה היה ראוי לכתוב בעלותך, ומה זה דקאמר בהעלותך. גם השפתי חכמים (אות ג') הקשה דלמה לי אותו המעלה, בלאו הכי היה יכול להדליק לפי קומת איש, דהרי קומתו של אדם ארבע אמות דהיינו עשרים וארבעה טפחים, וקומתה של מנורה לא היה כי אם שמונה עשר טפחים כדפירש רש"י בפרשת תרומה (שמות כה, לה) וא"כ למה צריך למעלה, עי"ש. גם להבין שפת יתר עומד ומטיב, דסגי באמרו שעליה הכהן מטיב.

אלא דאיתא בזוה"ק (פר' בלק, דף קפו ע"ב) דכל מילי דקדושה צריך הכנה והזמנה, וכן ילפי חז"ל בגמרא (ביצה דף ב' ע"ב) דאמר רבה מה דכתיב (שמות טז, ה) והכינו וגו', חול מכין לשבת וכו', ופירש רש"י (ד"ה ואין יום טוב) דסעודת שבת חשובה ובעי הכנה, משא"כ סעודת חול, עי"ש. ומהאי טעמא העור לכתובת ספר תורה תפילין ומזוזות בעי עיבוד לשמן (רמב"ם הל' תפילין פ"א הי"א), כי העיבוד הוא הכנה והזמנה לגוף המצוה. וזהו ענין קידוש הקולמוס קודם כתיבת השם (שם הט"ז) כנודע. ומזה הטעם אנו אומרים קודם כל מצוה הריני מוכן ומזומן לקיים מצוה פלונית, או הריני מזמן את פי להודות ולהלל וכו', כדי להכין ולהזמין את עצמו או פיו למילי דקדושה. אולם דההכנה הוא לפי ערך המצוה, כי בסתם מצוה סגי בהזמנה בפה, ובכתיבת ספר

אמירת הדרשה נמשכה עד השעה 7.35, אח"כ הסתובב מרן כלפי מזרח ואמר בקול רעש גדול 'שמע קולנו' וכו' בגמר אמירת שמע קולנו פנה מרן שליט"א למקומו והמשיכו באמירת הסליחות. אשמנו אמר מרן שליט"א רק פעם אחת. אמירת הסליחות והקדיש הסתיימו בשעה 7.50 וחזר מרן שליט"א לביתו.

(את דברות הקודש ניתן להאזין, ע"י מערכת 'קול צאנז' במספר: 072/3152000).

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה ישראל יצחק נ"י בן הרה"ח ר' אהרן משי זהב מביתר, ולהבחור הבר מצוה צבי נ"י בן הר"ר אלימלך שטמר מקרית אתא (ב"ר שלום מפעיה"ק). והדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומ"ד של הגה"ק רבי מרדכי דוב מהורנסטייפל זי"ע חתן מרנא הדברי חיים זי"ע.

סעודת הוואך-נאכט

בשעה 9.30 בלילה נכנס מרן שליט"א לבוש בבגדי שבת לקליינע זאל שבביתו נאווה קודש, שם נערך סעודת הוואך נאכט לכבוד השמחה במעון הקודש בהולדת הנין בן לנכדו הרה"ג ר' משה מרדכי מוטצען שליט"א מפעיה"ק, חתן בנו הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, בן הרה"ג רבי אהרן שליט"א מירושלים עיה"ק, ונכד חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א. הסעודה נערכה בהשתתפות בני המשפחה, וידידי בעל השמחה שליט"א.

מרן שליט"א שתה יי"ש ואיחל לנכדו בעל השמחה שליט"א לגיסו חדב"נ הגה"צ כ"ק גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, לבנו הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, ולמחותן הרה"ג רבי אהרן שליט"א ולכל הנוכחים.

מרן שליט"א נטל ידים לסעודה והביאו לפניו דגים בשר וקאמפט. במשך כל זמן הסעודה זימרו הנוכחים ניגוני שמחה לכבוד השמחה.

לאחר מן נשא מרן שליט"א מדברות קדשו, וזהו תוכנם: יש לתת טעם למה שנוהגים לעשות סעודה הנקראת וואך נאכט בלילה שקודם הברית, שהוא סעודת מצוה (ראה מגן אברהם, סימן תרמ, ס"ק יג, בשם נחלת שבעה, סימן יב, ס"ק א במחודשים; וראה כללי המילה לר"י הגוזר, בדין שמחה בליל המילה, עמוד סה; שערי תשובה, סימן תקנא, ס"ק לג), ולכאורה לשמחה מה זו עושה, הא עדיין לא קיימו המצוה וא"א לקיימו עד למחרת דמילה הוא רק ביום ולא בלילה, כדדרשו חז"ל (מגילה

הן הן דברי המדרש, תן חלק לשבעה אלו שבעה קני המנורה, שצריך להכין עצמו מקודם כאמור, וגם לשמונה אלו שמונה ימי מילה, לומר שאותן השמונה ימים הם הכנה והזמנה לגוף המצוה, ולכך כולם נקראים שמונה ימי מילה, כי ההכנה לגוף המצוה יחשב כאמור, אתוד"ק.

ועפ"י דבריו מה שיסד הפייטן בזמר 'אחד מי יודע', 'שמונה מי יודע שמונה ימי מילה', ויש להבין מהו גודל הרבותא בידיעה זו שמצות מילה הוא ביום השמיני. וי"ל עפימ"ד בספה"ק דענין ההכנה למצוה אינו שייך כלל אצל אומות העולם, וכאשר האריך בזה רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר י, אות ז) שהחיצונים ואין להם מקיף בסוד הכתוב (בראשית ג, א) והנחש היה ערום, יעו"ש באריכות. וזה שאמר שמונה מי יודע שמונה ימי מילה וכאמור שהמצוה אינו רק ביום השמיני אלא כל שמונת ימי המילה, והיינו כי חובת ההכנה למצוה הוא בכל שמונה הימים, ודבר זה לא ישיגוהו ולא יבינו בני ישראל ולא גויי הארץ.

מעתה יובן היטב ענין הסעודה בליל שמיני, דמצינו שעושים סעודה לגומרה של תורה, הן כשמסיים אדם מסכתא אחת ממסכתות הש"ס, או בהכנסת ספר תורה וכדו', וכמו כן סעודה זו הוא לגומרה של מצוה, כשמסיימים מצות ההכנה בשמונת הימים, כי הלא לילה לאו מחוסר זמן הוא, וכנודע מדברי הירושלמי (שבת פרק יט, הלכה ה') דמיבעיא ליה ליל ח' אם מותר לסוכו בשמן של תרומה, ומסיק התם דבליל ח' אסור לסוך. וכן פסק הרמב"ם (הל' תרומות פרק יא, הלכה ז), והיינו דבליל ח' הו"ל כבר זמן המילה ממש, ונמצא שכבר בתחילת הליל מסיים האב את מצות ההכנה, על כן עורכים סעודה לגומרה של מצוה.

*

ויש להוסיף בזה תבלין, עפ"י המבואר בספה"ק במעלת ההכנה למצוה, דנודע מה שאמרו צדיקים כי ההכנה למצוה גדלה מעלתה יותר מהמצוה עצמה, והביאו סמך לדבריהם מהדלקת המנורה דקיי"ל דההדלקה עצמה כשרה בזר ואילו ההכנה למצוה דהיינו הטבת

תורה בעי הכנה במעשה הוא העיבוד, ובכתיבת השם קידוש הקולמוס במעשה לטבול הקולמוס בדיו באיזה אות קודם השם.

וכיון שבהדלקת המנורה המשיך בזה הכהן אורו של עולם, להמליך את הבורא ב"ה בכל העולמות, וכל שאר העניינים והסודות שישנם בהדלקת המנורה, על כן בהכרח הוא שעשה הכהן הכנה רבתית תחילה. ועל כן היתה מעלה לפני המנורה, כי גודל קדושת מצוה זו של הדלקת הנרות בעי הזמנה והכנה במעשה, לכן היתה המעלה כדי שיצטרך הכהן לעלות מקודם ויתבונן שם בכוונת קדושת מצות הדלקה, שזה הכנה לגוף הדלקה. וזהו שכתב רש"י ומדייק שעליה הכהן עומד, דייקא לשון עמידה ועכבה טרם יתחיל להדליק, ואחר כך מטיב. ומזה נודע גודל מעלת הנרות שעל ידה ממשיך הכהן רחמים וחסדים ואורות עליונים בשבעת המידות ולזה צריך הכנה במעשה, לכך כתיב בהעלותך שזה עליה להנרות.

והנה בגמ' קידושין (דף כ"ט ע"א) ילפי דאשה לא מיחייבה למימהל לבנה, מדכתיב (בראשית כא, ד) אותו ולא אותה, והקשו תוספות (ד"ה אותו) הא בלאו הכי פטורה דהוה ליה מצות עשה שהזמן גרמן, דכתיב וביום השמיני ימול. ותו, דאינו אלא ביום ולא בלילה. ונודע מה שתי' בתוס' רי"ד (שם ד"ה איהי) וז"ל, נהי דהזמן קבוע לבן הנימול, אבל האב שצוהו הבורא להתעסק במילת בנו, העסק ההוא אין לו זמן, שבין ביום ובין בלילה יטריח ויכין צרכי מילת בנו. והלכך אי לאו אותו, הוי מחייבין גם כן לאשה, דאין זמן קבוע, עכ"ד. נמצא דכל השמונה ימים מחויב בהם האב להכין עצמו לקיים המצוה אשר דב"ז הוא ביום ובלילה לכן אינו בגדר מצות עשה שהזמן גרמא. ובזה מדויק מה דכתיב באברהם (בראשית שם) וימל וגו' בן שמונת ימים (וראה סדורו של שבת ח"ב, דרוש ד', פרק ב' מאמר ה'). ולכן כולם נקראים שמנה ימי מילה, כי למצות מילה שקבלוה בשמחה ועדיין עושין אותה בשמחה (שבת דף ק"ל ע"א) והיא שקולה ככל המצות (גדרים דף ל"ב ע"א), צריך הכנה רבה כל שמונת ימים.

קטן ואינו ראוי לציווי זה הטילה התורה החיוב על אביו ובית דין, ואין התינוק כחפץ של מצוה אלא כאדם המתחייב, וממילא אף שנדחה בצפרא מכל מקום עדיין לא נפטר מחיובו, דאצל חיוב הגברא לא שייך ענין דיחוי, יעו"ש.

ובכך יתבאר מאי טעמא ערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה (בראשית יז, יד), והיינו דאם ביטל מצות מילה ה"ה בכרת, ואי נימא דהמצוה הוא על האב שימול את בנו א"כ למה עובר הבן מיד בעבירת כרת, כנודע שיטת הראב"ד (פ"א ממילה ה"ה) וכ"ה שיטת התוס' במכות (דף י"ד ע"א, ד"ה לאפוקי) שבכל יום שלא נימול עומד באיסור כרת, אולם להאמור מובן דשאני מצוות מילה משאר המצוות, דכל המצוות אין הקטן מצווה בהם כלל, אבל מצוות מילה חיובו מוטל על הקטן מיד בהיותו בן ח' ימים, אלא דמפני שאינו יכול למול בעצמו הטילה התורה על האב והבי"ד למולו, ובזה מקיים הקטן בעצמו מצוות מילה שהיא מצוותו מאותה שעה דרמיא החיוב על האב והבית דין (דהמה כשליחים דידיה במעשה המצוה), ומש"ה מיד כשיגדיל ממילא נפסק החיוב מן האב והבי"ד, שהרי כל חיוב דידיהו הוי רק משום מצוה דידיה, ותיכף כאשר נעשה בעצמו בר חיובא פסקה חיובא דידיהו, (וע"ע בכללי חמדה, פר' לך, אות ד).

עפי"ז נמצא שעל קיום מצות מילה אין האב כי אם בתורת שליח של הקטן הרך הנימול, ברם על ענין ההכנה למצוה זה שייך רק אצל האב, שעליו מוטל להכין עצמו כל שמונת הימים לעת אשר יערוך ברית מילה לבנו בשליחותו, ולזה כשמסיים האב את המצוה המוטלת עליו הריהו עורך לשם כן סעודה מיוחדת על שזכה לקיים המצוה של ההכנה, כשעד עתה בגין היותו טרוד כל שבעת הימים והלילות להכין צרכי הברית לא היה עיתו פנויים בידו לערוך הסעודה, ורק כעת בגמר קיום המצוה. ולמחרת היום אחר קיום מצות ברית המילה יערכו שוב סעודה עבור קיום המצוה המוטל על הקטן.

ונודע מה דאיתא באגרא דפרקא (אות קמ"ז) בשם קדוש ישראל ה"ה הרה"ק מוה"ר שלמה מקארלין זצללה"ה הי"ד, כי אליהו הנביא זכור

הנרות בעי כהן ובבגדי כהונה דייקא (ראה רמב"ם הל' ביאת המקדש, פרק ט, הלכה ז).

ובטעם הדבר י"ל, דהנה לזכות לקיים המצוה בשלימות כראוי, לא יזכו לכך כי אם יחידי סגולה ובני עליה, שהם יודעים לכוון כל הכוונות והסודות ולתקן כל העולמות בשלימות. ברם ענין ההכנה זה שייך ומצוי ביד כל אחד ואחד, כי ההכנה אין לו גבול וקצבה, וכל אחד מכין עצמו לקיום מצוה כפי מיסת כוחותיו.

ולזה בלילה שקודם המילה עורכים סעודה, דמאחר וההכנה הוא גדול יותר במעלה מעצם קיום המצוה, א"א לצאת חובת הסעודה בסעודת הברית שלמחרת, ומבקשים מהשי"ת שבזכות מה שהכין עצמו כל שמונת הימים למצות מילה, יזכה לקיים המצוה בשלימות.

*

ויש להוסיף עוד עד"ז, דהנה בכלי חמדה (פר' לך, אות ד) הביא מש"כ האחרונים (ראה שו"ת אבני נזר, יו"ד סימן של"ט, אות ט; חמדת ישראל, קונטרס נר מצוה, אות מ"ה, מצוה רט"ו; מלא הרועים, ערך סומא, אות י) דעיקר מצות מילה שנימול התינוק בן שמונת ימים מתייחסת אל הרך הנימול עצמו, אלא שהתורה הטילה את מעשה המצוה על האב שהרי הקטן בן שמונת ימים ואי אפשר לו לעשות בעצמו, ואע"ג דהקטן אין לו דעת כלל מ"מ מ"מ המצוה שייך להקטן שהרי במציאות הרגיש ונצטער במצוה זו, ולכן היא מתייחסת אליו (וראה שו"ת ארץ צבי ח"א, סימן נ"ו, ד"ה ובמק"א), ולזה אמרו במדרש (משלי לא) אדם הראשון נצטוה על שש מצות, נח על אבר מן החי, אברהם על המילה, יצחק חנכו לשמונה, ולכא' האיק יתכן לומר כזאת והלא הוא היה אז קטן בן יומו, אלא שעיקר המצוה מוטל על הקטן, עי"ש.

ומטעם זה כתב שם האבני נזר בתינוק שחל יום שמיני שלו בשבת, ובצפרא דשבתא נחלה בכאב עינים וכדו' שלא היה באפשר למולו ושוב נתרפא, דלא אמרינן ביה כיון דאידיחי אידיחי והיינו דכיון דבצפרא דשבתא ל"ה ראוי למילה שוב אינו דוחה את השבת, דכיון שהתינוק הוא המתחייב במצות מילה, אלא שמחמת שהוא

שחרית בהיכל המתיבתא. לפני התפילה הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יוסף דוב חיים נ"י בן הר"ר יהודה שטיגליץ מב"ב (ב"ר מנחם מפעיה"ק). בתפילת שחרית בהללויה זמרו כנהוג 'רוממות קל בגרונם' וכו'.

בשעה 9.35 החל מעמד הברית, במעמד קהל אנ"ש. בשעת הברית היה דלוק ע"ג מגש ג' נרות גדולים משעוה, וי"ב נרות יותר קטנים (כמובא בע"פ).

ונשמע קול המכריז העסקן הרה"ח ר' בערל שטמר, כשהוא מכריז: קוואטר - הרה"ג רבי נפתלי צבי מוטצען שליט"א נכד כ"ק מרן זי"ע. בהכרזת 'ברוך הבא' הכניסו את התינוק להיכל.

בהבאה ראשונה התכבד הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, הבאה שניה - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, אח"כ נתכבדו בהבאות הרה"ג ר' ישראל מנחם למברגר שליט"א רא"כ באדירי התורה בב"ב, בני וחתני חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, בני הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, הבאה עד לכסא של אליהו הנביא - הרה"ג רבי שלמה זלמן למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא נתניה ור"מ בישיבה"ק.

בכסא של אליהו התכבד הסב הרה"ג רבי אהרן מוטצען שליט"א. בהגבהה מכסא של אליהו התכבד הסב הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. מסירה לאבי הבן - הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבוה"ק.

המוהל היה כ"ק האדמו"ר מדעעש שליט"א. סנדקאות - הסב כ"ק האדמו"ר מנדבורנא צפת שליט"א, מהסנדק - הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א, סנדק מעומד - כ"ק מרן שליט"א, ברכות וקריאת השם - הסב חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, ויקרא שמו בישראל "יקותיאל יהודה". אח"כ ערכו 'מי שברך' לרך הנימול.

אח"כ נערך שמחת הברית לבן הר"ר עקיבא טויבער מפעיה"ק (ב"ר שלמה ממאנסי, וח"ר בערל שטמר מפעיה"ק).

ואמרו עלינו וק"י (והקפיד מרן שליט"א כבכל ברית שיכרעו עם התינוק בעת אמירת ואנחנו כורעים וכו').

בסיום הברית איחל מרן שליט"א ברכת 'מזל טוב' לנכדו בעל הברית שליט"א, לסב כ"ק האדמו"ר מנדבורנא צפת שליט"א, לסב חדב"נ הגה"צ כ"ק גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, למוהל כ"ק האדמו"ר מדעעש שליט"א, לסב הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, ולסב הרה"ג רבי אהרן מוטצען שליט"א.

לאחר מכן נתיישב לשולחן לחיים לכבוד השמחה. על יד מרן שליט"א ישבו כ"ק האדמו"ר מדעעש שליט"א וכ"ק האדמו"ר מנדבורנא צפת שליט"א וכ"ק גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א.

לטוב מגיע לכל ברית, וממשיך מחילת עוונות לכל הנוכחים, ולהנ"ל יבואר הענין, כי כשם שהטילה התורה המצוה על האבל מול את בנו, אף שהקטן הוא שמחוייב במצוה זו, והיינו מכיון ואין ביד הקטן למול את עצמו.

כמו כן עם בני ישראל אשר אנו בנים למקום, והוא אבינו אב הרחמן, אומרים לפני הבוכ"ע הן אנו בעצמנו אין אנו יכולים, לטהר ולזכך עצמינו בתשובה שלימה כראוי, על כן בקשתנו 'השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך', כי נפלנו וירדנו כל כך שאין אנו יכולים אפ' לפתוח בתשובה, ואז מתעורר רחמי ית"ש עלינו, ואומר הקב"ה אני גרמתי להם שבראתי יצר הרע (ברכות דף ל"ב ע"א), ומתהווה מחילת עוונות לבני ישראל, ומאתערותא דלתתא איתער עובדא דלעילא ומתקיים בנו הכתוב (דברים ל, ו) ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך וגו', שהקב"ה הוא ימול את ערלת לבבנו להשיבנו אליו ית"ש, וממילא מתעורר בזה כפרת עוונות ונסלח לכל עדת בני ישראל.

יעזור השי"ת ונזכה לקים היעוד (מלאכי ג, כג-כד) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, ונזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

אח"כ סיפר הרה"ג רבי שלמה זלמן למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא נתניה ור"מ בישיבה"ק את העובדא הידועה מהבעש"ט הק' זי"ע המקובל ונהוג לספרה בוואך נאכט.

בברכת המזון על הכוס נתכבד הסב הרה"ג רבי אהרן מוטצען שליט"א.

לאחר הסעודה עלה מרן שליט"א לבית בנו הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב שליט"א, שם קרא קרי"ש ליד מיטת הרך הנולד שיחי'. מרן שליט"א קרא הג' פרשיות, ויהי נועם וכו' יושב בסתר וכו', שיר למעלות אשא עיני, יברך ה' וישמרך וגו' ג"פ ועוד פסוקי דרחמי. וכן אמרו 'המלאך הגואל' וכו'. בסיום אמרו 'וויפל נעגל' וכו'.

"יום הברית" - יום שני פר' נצבים כ"ג אלול

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א בבגדי שבת לאמירת הסליחות בהיכל המתיבתא. לפני התיבה עבר הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א. בשעה 7.35 בבוקר יצא מרן שליט"א לתפילת

שהביא רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בדרך פקודיך (לא תעשה ל"ד, חלק הדיבור, אות ג') מה שאמר הרה"ק הרמ"מ מרימינוב זי"ע, שמי שמדבר דברים בטלים הריהו עובר על אביזרייהו דרציחה, יעו"ש, כי כל דיבור הוא קומה שלימה ויש בו חיות, ועל כן כשמדבר דברים בטלים הריהו נוטל החיות מן הדיבור ועובר על רציחה. והדברים מבהילים על הרעיון.

וע"ז רמז הכתוב **שש אנכי על אמרתך**, שעל ידי שמקדש האדם ומל את ערלתו, על ידי כן ממשיך שיהיה **אמרתך**, כלומר שכל אמירותיו ודיבוריו יהיו דיבורים טובים אשר הם יהיו **כמוצא שלל רב**, ולא ילכו לאיבוד ולבטלה חלילה. הן בבחי' סור מרע שלא ידבר חלילה דיבורים בטלים, והן מבחי' עשה טוב שיזכה להוציא מפיו דיבורי תורה ותפילה ועניינים שבקדושה, בבחי' שיהיו דברי תורה מחודדין **בפיך** (קידושין דף ל' ע"א).

*

ועד"ז יש לומר עוד, דהנה אמרו חז"ל (נדה דף ל' ע"ב) שבשעה שהתינוק במעי אמו נר דלוק על ראשו ומלאך מלמדו כל התורה כולה וכשיצא לאויר העולם סטרו על פניו ושוכח תלמודו, וכתבו בספה"ק כי כל זה הוא בחי' אתערותא דלעילא להשגת התורה, כדי שא"כ כאשר יתייגע האדם על תלמודו במשך שנות ימי חייו עלי אדמות שוב יזכה להזכר כל תורתו שלמד עם המלאך, כנודע בזה דברי רביה"ק הר"ר א זי"ע (ראה נועם אלימלך, פר' ויקרא; וראה בני יששכר, מאמרי חודש סיון, מאמר א, אות ז), יעו"ש.

והנה של"ל עולה בגימטריא ש"ס, ומורה על שישים מסכתות שבתורה שבע"פ, וכאמרם ז"ל (ראה זוה"ק רעיא מהימנא, פר' פנחס, דף רט"ז ע"א) עה"פ (שיר השירים ו, ח) שישים המה מלכות, דאינון לקבל שישים מסכתות (וכ"ה בתנחומא קרח, אות יב).

ורק מי שהוא מתנהג בקדושה ובטהרה הוא שיכול לזכות לידע ולזכור הש"ס כולו בעל פה, ועל ידי שנימול האיש הישראלי, הרי שבכך עושים הכנה שיוכל בהמשך לזכות ולמצוא את האבידה כל מה שלמד במעי אמו, ומבטן לשמך

מקהלת המשוררים יחד עם כל הקהל הקודש פצחו בשיר וזמר משך זמן. מרן שתה יי"ש ואיחל לחיים לכל הקהל.

מרן שליט"א כיבד את הסב כ"ק האדמו"ר מנדבורנא צפת שליט"א לשאת דברים לכבוד השמחה. אח"כ נשא מרן שליט"א מדברות קדשו, וזהו תוכנם: המשורר האלקי בזמירותיו אומר (תהלים קיט, קסב) **שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, וחז"ל** (שבת דף ק"ל ע"א) **פירשוהו דקאי על מצות מילה, יעו"ש, ויש לבאר שייכות הפסוק למצוות מילה, וברש"י דמדכתיב 'אמרתך' דהיינו אמירה יחידה שקדמה לשאר אמירות והוא מצות מילה. וראוי לבאר פשר הכוונה 'כמוצא שלל רב', דאיזה מציאה נמצא כאן.**

ואפ"ל עפ"י פשטות, דהנה נודע מה דאיתא במדרש (שמו"ר ל, יב; תנחומא פר' שמפטים, סימן ה) ואלה המשפטים, הה"ד (תהלים קמז, יט) מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, מעשה מאונקלוס הגר ששאל אותו אדריינוס למה נתגייר, אמר לו אונקלוס מפני שביקש ללמוד את התורה, אמר לו היה לך ללמוד תורה ולא לימול, אמר לו אונקלוס אפילו חכם שבמלכותך וזקן בן מאה שנה אינו יכול ללמוד תורתן אם אינו מל, שכן כתוב מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי, ולמי לבני ישראל.

ובתורה מצינו כתוב (משלי ח, לה) כי מוצאי מצא חיים, וכן אמרו חז"ל (מגילה דף ו' ע"ב) יגעת ומצאת תאמין. ועל זה אמר הכתוב **שש אנכי על אמרתך**, דעל ידי מצות מילה, בכך נפתח השער שיתקיים **בי כמוצא שלל רב**, לזכות לכתרה של תורה.

*

וביותר אפ"ל, עפ"י הנודע מ"ד בספר יצירה (פרק א, משנה ג) והובא גם בספה"ק ראשית חכמה (שער הקדושה, פרק יא) דברית המעור מכון כנגד ברית הלשון, שלא יתכן לשמור ברית המעור מבלי לשמור על מוצאות הפה. רק מי שמקדש פיו ושוקל בפלס מאזניים מה שמוציא מפיו שיהיו רק דברים קדושים הוא יכול להתנהג בקדושה, ורק מי שמתנהג בקדושה הוא שיש לו פה קדוש, כי ב' הדברים הללו תלויים הם זה בזה. עד היכן הדברים מגיעים נוכל ללמוד ממה

אך תבטיח לי שלא תתרגז עלי, ואמר לו הנה כעת הרכבת נוסעת, תשליך עצמך אל תחת מסילת הברזל ובתוך רגע תפטר מכל הצרות. הביט הלה על מרן אאדמו"ר זי"ע כאומר לו הרי החשבתי אותך לחכם ונבון ומה הנך סח כאלו דברים, ואמר לו מרן אאדמו"ר זי"ע, הרי מה יש לך בחיים רק צרות ומכאובים וכך תפטר מהכל, ואמר הלה הרי יש לי אשה ובנים, אמר לו מרן אאדמו"ר זי"ע, אך לאחר שתפטר מן העולם אין לך אשה ובנים ואין לך שום קשר ושייכות עמהם ולא תצטער על כך. שאלו הלה האם אתה רוצה להינשא, ואמר אאדמו"ר זי"ע שבוודאי רוצה, והסביר ואמר, הנה אני מאמין בהשארת הנפש, ולכן רצוני לישא אשה ולהעמיד דורות שאפילו אם אני לא אהיה כדבעי, אך בני אחריי ילמדו משניות ויאמרו קדיש עבור נשמותי, ולכך יש לי רצון להשאר בחיים, אך אתה שכופר בהשארת הנפש מה לך כל הצרה הזאת. כך גלגל עמו שיחה שעה ארוכה, עד שנכנסו דבריו בלבו, וביקש ממנו מרן אאדמו"ר זי"ע שיבטיח לו בתקיעת כף שמעתה לכה"פ יאמר כל יום הפסוק שמע ישראל, והבטיחו על כך.

ולפי דרכנו למדנו כי 'ברא מזכה אבא', ואם האב אינו כראוי, עדיין יתכן ויזכה לתיקון נפשו ונשמתו על ידי הדורות הבאים. ובזה יש לבאר מה שמקובל בידינו כי האבות הק' שמחים בגן עדן בשמחת צאצאיהם וכשנולד עוד צאצא בעוה"ז [כידוע העובדא באריכות עם הרה"ק מבארדיוב זי"ע שכשנולד לו בן, וכשנודע לרביה"ק הדברי חיים זי"ע אמר שעכשיו הוא מבין מדוע התהלכה הרבנית ע"ה בגן עדן עם שטערן-טיכל כבשבת וביו"ט], ובטעם הדבר כי במתים חפשי כתיב (תהלים פח, ו), ובעולם העליון אי אפשר לקיים ולהוסיף עוד בעשיית מצות, ברם ברא מזכה אבא זהו גם בדורי דורות הבאים, ולזה כשיורד נשמה גבוהה משמי שמים הרי שהאבות הק' שמחים בעולם העליון, ויש להם מזה שמחה רוחנית שבוודאי יהיה להם זה לזכות, כי 'כוחו כגופו' והכל הוא מכוחם ובזכותם.

י"ה זכות אבות יגן עלינו, ובזמן שמחה

המה נימולים. וע"ז רמז הכתוב **שש אנכי על אמרתך** דבקיום מצוות מילה הננו שש ושמח כי על ידי כן **כמוצא שלל רב** יעלה בידי למצוא כל אותו השלל וכל חלקי התורה שלמדתי עוד בהיותי במעי אמי.

*

והנה נודע מ"ד בזוה"ק דבאתערותא דלתתא איתער אתערותא דלעילא (ח"א דף פ"ו ע"ב), וכאשר מקיימים כאן מצות ברית מילה, מתעורר כן גם בשמים ממעל, ובימים אלו הלא בקשתנו תמיד (דברים ל, ו) ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך וגו', שיקיים הקב"ה אף בנו מצות מילה לכרות את ערלת לבבנו. ולזה בכל ברית מילה מתעורר כפרת עוונות כנודע מרביה"ק מוהרצ"א זי"ע (אגרא דפרקא, אות קמ"ז), כי אז מתעורר ענין זה שאף השי"ת יכרות וימול את ערלת הלב.

ועל זה רמז הכתוב **שש אנכי על אמרתך** דייקא כי אף הקב"ה מקיים מצות התורה, ועל ידי אתערותא דלתתא בהאי עלמא שאנו מקיימים רצונו ית"ש, נמשך בזה כי גם בשמי שמים יושב שחקים יקיים מצוות התורה וימול את לבבנו ולבב זרענו, ועל ידי כן **כמוצא שלל רב**.

*

אמרו חז"ל (סנהדרין דף ק"ד ע"א) ברא מזכה אבא, ואפ"ל דאין הכוונה רק בבן ממש כי אם גם בבני בנים וכו', וכפי שמצינו (ראה בראשית כא, כג וברש"י) דעד ארבעה דורות רחמי האב על הבן, כן הוא לכאור' נמי להיפך (וראה שו"ע יו"ד סי' רמ"ה סעי' א' ובש"ך סק"א לגבי חיוב לימוד התורה האב עם בן בן בנו, יעו"ש, ובשו"ע חו"מ סי' רמ"ז, סעי' ב', ובפתחי תשובה שם אות ב'; ובסי' רנ"ז, סעי' ב', ובש"ך שם ס"ק ג). וכיון דבני בנים הרי הם כבנים, אקווה כי אבנה גם אנכי מהם, לזכות בזכותם לתשובה שלימה.

שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע עובדא באריכות, שבהיותו בחור צעיר לימים נסע פעם ברכבת, ולידו נתיישב יהודי שלא שמר תורה ומצוות והיה רח"ל כופר בהכל, ושוחח עמו קצת על ענייני מדע ומסחר וכו' ונהנה מדבריו. אחר כך התחיל הלה להתאונן על צרותיו ושאין לו יום טוב בחייו, ואמר לו מרן אאדמו"ר זי"ע, יש לי בשבילך עצה נפלאה להפטר מכל הצרות,

וראה ילקוט, פר' לך פ"א), והבעל ברית הוא כמביא הקרבן, ואצל מביא קרבן מצינו שכל אותו היום הוא יום טוב אצלו, ואסור במלאכה כמש"כ התוס' (פסחים ג, א ד"ה מקום שנהגו) בשם הירושלמי (שם, פרק ד, הלכה א). היה נהוג שאין אומרים תחנון בכל העיר ביום שיש בו ברית.

גאב"ד מאקאווא: זהו פלא...

מרן שליט"א: אכן בערים הגדולות אין זה דבר של מה בכך, שלא לאמר תחנון בכל העיר ביום שיש בו ברית. מרן אאדמו"ר זי"ע היה מביא מדברי רבי יעקב הגוזר (כללי המילה, דין מהדרין את המילה) שבלילה קודם הברית היו כל אנשי העיר הולכים למרחץ ולבשו בגדי שבת וכו'. והיינו שהיה יום טוב לכל אנשי העיר. **אב"ד מאקאווא אשדוד:** הרי מוחלק העונות בשעת המילה... **גאב"ד מאקאווא:** כן מביא הבני יששכר זי"ע בשם הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע.

מרן שליט"א: זהו לאלו המשתתפים שם.

גאב"ד מאקאווא: 'תחנון' אינו דבר של מה בכך, הרי אומרים בו י"ג מדות של רחמים...

מרן שליט"א: ויש לזה שייכות לברית מילה, כמו שמצינו הלשון (נדריים לא, ב) 'נכרתו עליה י"ג בריתות'.

גאב"ד מאקאווא: הספרדים נוהגים לומר י"ג מדות בשעת הברית.

אב"ד מאקאווא אשדוד: המנהג שכאשר יש ברית בראש השנה, עושים המילה לפני תקיעת שופר, שיהיה גם זכות דם הברית (שו"ע אור"ח תקפד, ד).

מרן שליט"א: היו שלא רחצו פיהם מדם המילה לפני התקיעות...

גאב"ד מאקאווא: הט"ז מביא זאת"י (שם ס"ק ב).

ראיתי בספה"ק שפע חיים לראש השנה (מאמרי קודש, מאמר לח), שהיום השני של ראש השנה נחשב בשמים

כשהאבות הק' שמחים הרי נשפע שפע רב משמי מעל, ובתי האוצרות נפתחים ונשפע כל טוב משמי שמי מרום, ויושפע לכל אחד ואחד כל מה שצריך, בעולמות העליונים וכן כאן בעולם התחתון, בבני חיי ומזוני רויחי, רפואות וישועות. והסבים שליט"א שאין מן הצורך לתארם ולהציגם בפני הציבור יזכו לראות רוב נחת דקדושה דורי דורות של תלמידי חכמים, וכן היה לרך הנימול הזכיה שנימול ע"י כ"ק האדמו"ר מדעעש שליט"א אשר הוא מנהיג עדה בישראל. ונשמח תמיד כולם יחד מתוך שמחה ונחת, ויתברכו הכל בכתיבה וחתומה טובה, שנה טובה ומבורכת, וימלא השי"ת כל משאלות לבכם לטובה ולברכה, ונזכה לישועת ה' בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

בסיום דברות הקודש איחל מרן שליט"א מזל טוב לכל הקהל, ונכנס לביתו נאו"ק.

סעודת הברית נערכה באולמי מרכז החסד פעיה"ק, ונקראו לה לומדי מסגרת כוללי הש"ס, אשר בעל השמחה לומד במסגרת זו.

בשעה 10.50 הופיע מרן שליט"א בהדרו לסעודת הברית ונטל ידיו לסעודה, והביאו לפני מרן שליט"א דגים מרק בשר בשר בהמה פערפל וקאמפוט. אחר בשר הבהמה איחל מרן שליט"א לחיים על יין.

במהלך הסעודה נשא הבעל שמחה הרה"ג ר' משה מרדכי שליט"א דרוש בענין המילה ובענייני הפרשה.

כן נשא דברים נרגשים חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א.

וזימרו 'יום ליבשה'. אח"כ ערך הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א ה'מי שברך' כנהוג, ונדבו סכומים הגונים לטובת כוללי הש"ס שבהנהלת הרה"ח ר' שמואל בורד הי"ו.

במהלך השמחה קם מרן שליט"א לריקוד של שמחה משך זמן.

בשעה 12.30 בצהריים ברכו ברכהמ"ז. ברכהמ"ז על הכוס בירך המחותן כ"ק האדמו"ר מנדבורנא צפת שליט"א, ואמרו 'נודה לשמך' וכו', 'הרחמן' לברית מילה זימר מרן שליט"א.

לאחמ"כ נפרד מרן שליט"א מכל הקהל וחזר לביתו.

במעון הקודש הגיע לביקור בקו"פ לברך ולהתברך בברכת השנים, הגה"צ כ"ק גאב"ד מאקאווא שליט"א, וזהו תוכן השיחה:

מרן שליט"א: מילה משולה לקרבן (זוה"ק ח"ב דף סו, ב;

^ד ראה בספה"ק אגרא דפרקא (אות קמו): נאמר לי משם קדוש ישראל ה"ה הרב הקדוש מה"ר שלמה מקארלין זצלה"ה הי"ד, שאמר בשם המדרש, בשעה שאמר הקב"ה לאליהו שיצטרך להיות בכל ברית מילה שבישראל, אמר אליהו, אתה ידעת שאני מקנא לשמך ית', הנה אם יהיה הבעל ברית בעל עבירה לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השי"ת שיכפר להבעל ברית ואז יהיה ריקן מעבירות, והשיב עוד אפשר יהיה המוהל בעל עבירה, הבטיחו השי"ת שיכפר גם לו, השיב עוד אפשר יהיו הקהל העומדים שם בעלי עבירות ולא אוכל לסבול, הבטיחו השי"ת שיכפר לכל הקהל, כן שמעתי שיצאו הדברים מפי הקדוש הנ"ל. ונ"ל שזה שמרומז בפניחס הוא אליהו, תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל (במדבר כה, יג), כי הואיל ומדתו קנאה והוצרך להיות אצל כל ברית ולא יוכל לסבול, עי"ז גורם הכפרה לישראל כי הוצרך השי"ת להבטיחו כנ"ל.

^ה זו"ל: שמעתי שהגאון הרב מהר"ר פייזיש מקראקא ז"ל היה מל ברה"ה ולא קנח פיו אחר המילה אלא בפה המלוכלך בדם מילה חקע בשופר לערב מצות מילה בשופר.

ועי' בס' מקור חיים (לבעל החות יאיר) או"ח סי' תרכ"א בשם ס' מזבח הזהב: שמעתי מאחד שהי' כהן ומוהל וזקן ונשוא פנים, מופלג בחכמה ובחסידות, ונזדמנה לו מילה ביוהכ"פ, מה עשה אותו חסיד, רחץ היטב את ידיו קודם שמל, והתכוין ברחיצה זו גם לנשיאת כפים, ולא הסיח דעתו מידי עד עלותו לדוכן - כדי שלא יצטרך רחיצה שנית. והיו ידיו אמונה בכלכות דם הברית, שלא שטף ידיו במים, כדי שלא להעביר דם הברית מהם, וככה עלה לדוכן ונשא כפיו פרושות השמים. ושבתוהו כל גדולי הקהלה בדבר זה, והעידו שהי' ת"ל אותה השנה שנת אוסם ושנת ברכה.

כיום חול, כיון ששם יודעים האמת מתי הוא ראש השנה ודאי, וממילא אין מניעה להביא את משיח צדקנו מחמת איסור תחומין... ומביא מהטורי אבן (ראש השנה יא, ב) דמה שאמרו חז"ל (שם) בתשרי עתידין להיגאל, זהו בראש השנה.

מרן שליט"א: בזמננו בוודאי יכול משיח לבא בכל זמן, כי הלא זהו פיקוח נפש ודאי...

גאב"ד מאקאווא: יש כל כך הרבה תורה...

אולי יחוס עם עני ואביון אולי ירחם...

מרן שליט"א: פיוטי הסליחות נתחברו על ידי רבותינו הראשונים והפייטנים, לפני כבר כאלף שנים, אבל התוכן נראה כאילו נתחבר בזמננו... אין מי יקרא בצדק וכו'... וגם לפלא שכמעט אין בפיוטים התעוררות לתשובה, רק בסליחות של עשרת ימי תשובה, ואילו רוב הסליחות הם על צרות ישראל

¹ ראה שם: ביתר שאת י"ל, דלרבי אליעזר מוכרח הדבר שיבוא משיח צדקנו רק ביום ב' דראש השנה, כי הטורי אבן (שם) כתב, דהרי לא איפשטא לן (עירובין מג, א) אי יש תחומין למעלה מעשרה או לא, ואי יש תחומין אי אפשר לאליהו ולבן דוד לבוא עי"ש, ולכן התקינו חז"ל דאע"ג דבאו עדים ביום א' דר"ה, ואפילו אנן דבקיאי בקביעא דירחא, מ"מ צריכים להחזיק גם יום הב' ליום טוב ולתקוע בו בשופר, כדי שאז יוכל משיח צדקנו לבוא, דהרי בשמים כבר יום חול הוא ולא שייך כבר איסור תחומין, ורק אנו עדיין תוקעין בשופר, וביאת משיח תלוי בתקיעת שופר של בני ישראל, דהא אתיא שופר שופר וכו"ל, ועדיין תקוותינו עצומה שביום המחרת יבוא הגואל צדק.

ויבואר הכתוב, **תקעו בחודש שופר**, וכתב זקה"ק מסיגעט זי"ע בייטב פנים (אבני זכרון, אות י'), תקעו ב' חודש, היינו גם ביום השני עי"ש לדרכו, ויפורש ההמשך, דמקשה **בכסה ליום חגנו**, דיש לכסות החג ביום הב' דהרי כבר באו עדים ביום א' או משום דבקיאי בקביעא דירחא, ותקיעת שופר ביום הב' מה זו עושה. ומתרג', **כי חוק לישראל**, במה שבני ישראל מקבלים על עצמם לחוק והלכה להחזיק יום ב' דתשרי ליום טוב ולתקוע בו בשופר, **הוא משפט לאלקי יעקב**, בזה מעוררים שהיא היום מסוגל מאד שבו יתגלה כבוד מלכותו בעולם ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך.

וראה עוד שם (מאמר סד): דמצינו שיטת רבי אליעזר (ראש השנה יא, א) דבתשרי עתידין להיגאל, ודרש (שם, ב) שופר שופר כתיב הכא תקעו בחודש שופר, וכתיב התם (ישעיה כז, יג) ביום ההוא יתקע בשופר גדול. וכתב בטורי אבן (ראש השנה שם, ב) דבתשרי היינו בראש השנה, דהא אתיא גזירה שוה שופר שופר מתקעו בחודש שופר עי"ש.

והנה בפשטות ר' אליעזר שמותי הוא ואין הלכה כמותו (עי' שבת קל, ב), אמנם ידוע מש"כ בספה"ק (חלק שמעון, ערך ז, בנימין, ד"ה ונקדים עוד; ויקהל משה, דף מה, ב) דלעתיד לבוא יהא הלכה כבית שמאי, ולפמ"ש התוס' (שבת שם, ד"ה דר"א שמותי הוא) דהטעם דר' אליעזר שמותי הוא משום שהיה מתלמידי בית שמאי, אם כן לעתיד יהא גם הלכה כרבי אליעזר (עי' ישמח משה, פרשת תשא, ד"ה וע"ד המליצה; שפע חיים, סליחות, דרוש יז).

אמנם בטורי אבן (שם) הקשה, דהרי לא איפשטא לן (עירובין מג, א) אי יש תחומין למעלה מעשרה או לא, ואי יש תחומין אי אפשר לאליהו ולבן דוד לבוא עי"ש, ועוד קשה דהא אין בנין בית המקדש דוחה שבת (שם ו, א).

והנ"ל דהנה כל קביעות המועדים וראשי החדשים בזמננו נתקן על ידי הלל שקידש את החדשים, ובביאת המשיח יתחדש קידוש החודש על ידי עדים (עי' השגות הרמב"ן לספר המצוות, עשה קנג), כי הלל לא תיקן אלא עד שיבוא משיח וממילא אז יתבטל קדושת המועדות שנעשו על ידו, וכשיבוא משיח בראש השנה יתבטל קדושת היום, אך מכיון שזמן ביאתו נקבע לראש השנה לכן יסבב השי"ת שיבואו אחר כך עדים ושוב יקדשו החודש על ידם.

ואריכות הגלות...

אין לנו השגה על קדושת הפייטנים הראשונים, כמובא שהיתה אש מלהטת סביבותם, אבל נראה כאילו חברו הפיוטים במיוחד לדור שלנו...

יש תשובה לר"ת (מובא בשבלי הלקט, סי' כ"ח) שמעיד בשם אביו ששמע מרבותיו, שכאשר פייט ר' אליעזר הקליר 'וחיות אשר הנה מרובעות פנים בכסא' (פיוט לקדושת מוסף בר"ה) ליהטה האש סביבותיו (ועי' במחזור ויטרי סימן שכ"ה, כתב שהיה אז ביער).

גאב"ד מאקאווא: היו חסידים שהיה קשה להם לומר

התיבות אין מי יקרא בצדק וכו', כי הרי היה להם את רבם...

מרן שליט"א: אבל כתוב כך... לא הכל צריכים להבין... כל אחד צריך לדעת זאת לגבי עצמו, שירגיש

שאינו ראוי לעמוד לפני ה' בבקשת סליחה...

ראיתי עובדא מהמגיד ממעזריטש זי"ע, שפעם בא' דסליחות, התחיל בחצות ונמשך כמה שעות,

וכשסיים הלך בתוככי בית המדרש והיה נראה שהוא מחפש איזה דבר, עד שהגיע לסוף בית המדרש, שם

ישב יהודי כפרי פשוט מאד, שעדיין אחז באמצע אמירת הסליחות, ובכה מאד, וראו שהוא עדיין אוחז

בתחילת הסליחות, בתיבות 'לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים'... ואמר המגיד זי"ע, שראה אור גדול בבית

המדרש ולא ידע מהיכן הוא, עד שראה אותו יהודי, שהיה כל כך בוש ונכלם עד שנמשך אצלו כמה שעות אמירת פיסקא זו...

גאב"ד מאקאווא אשדוד: ב'נועם מגדים' (פרשת וילך)

מבאר לשון הסליחה 'שומע תפילה עדין כל בשר יבואו', דבזכות עצם הדבר שמאמינים שיש 'שומע

תפילה', כבר זוכים 'כל בשר' להתפלל לפניו ושיקתבלו תפילותיהם.

מרן שליט"א: שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע שחזר

משמיה דהגר"ש קלוגר זצוק"ל (נדפס בסידור יריעות שלמה להגר"שק) שדקדק בנוסח אני מאמין באמונה שלימה

שהבורא יתברך שמו לו לבדו ראוי להתפלל ואין לזולתו ראוי להתפלל, אשר צ"ב הלשון שנקט 'לו לבדו ראוי

להתפלל', והיה לו לומר, אליו ראוי להתפלל.

וביאר דהנה האדם בסיום תפילתו עושה חשבון נפשו ומתבונן על אופן תפילתו ועל צורתה ובוש

בעצמו, ומרהרר בלבו מוטב היה שלא התפללתי כלל. אמנם יכול האדם להתחזק ויאמר, וכי יש נברא

בעולם שראוי להתפלל, שהרי אם ניתנה התפילה לשיעורין ויאמרו שרק פלוני ראוי לכך ואחר לא, אזי

מי הוא זה ואיזהו שמלאו לבו לומר שהוא ראוי להתפלל לפני הבורא אדון כל המעשים, ונמצא

שרק אחד יכול להתפלל והוא השי"ת בעצמו, וכאז"ל (ברכות ז, א) מנין שהקב"ה מתפלל שנאמר

(ישעי' נו, ז) והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפילתי, תפילתם לא נאמר אלא תפילתי וכו'.

וזה הכוונה, לו לבדו ראוי להתפלל, שרק השי"ת בעצמו יוכל להתפלל, וכיון שקדשנו השי"ת

במצוותיו וציוונו להתפלל על כן אין שום נפק"מ בין

הצדיקים והיראים להפשוטי עם והפחותים, אשר כלפי הבוכ"ע כולם שוים ויכולים להתפלל אליו. **אב"ד מאקאווא נתניה:** שכן חובת 'כל' היצורים.

*

גאב"ד מאקאווא: רצייתי לדבר בענין מה שהתעורר לאחרונה בענין נשיאת כפיים בגליל. ורצייתי לספר למרן שליט"א מה שהיה בזה עם אאמו"ר בעל עטרת משה זצ"ל, כאשר בימיו (בשנת תשל"ט) היו בחיפה רבנים שרצו לשנות המנהג הנהוג שם שלא לישא כפיים בכל יום, והרה"ג רבי מאיר כ"ץ שליט"א שלח לשאול על כך את אאמו"ר זצ"ל, ואאמו"ר לא היתה דעתו נוחה שישנו את המנהג שם בחיפה, וכתב על כך תשובה, והיא לו נדפסה בשו"ת עטרת משה או"ח סימן לד.

לאחר זמן היה היה אאמו"ר באמריקה, והיה אצל כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל, והאדמו"ר שאל את אבי בלשון תמיהה: 'מי הוא זה שהחליט לעשות חלוקה זו בארץ ישראל, שבנתניה וחדרה נושאים כפיהם בכל יום, ובחיפה לא? האם ידוע לכם איזה הסבר על כך?'. וכל תירוץ שענו לו לא הניח את דעתו, מה מקום יש לחלק בין הערים. אני הייתי נוכח שם בשעת מעשה, והיה לי לחידוש שהזכיר דווקא נתניה וחדרה, ולא בני ברק וכדו'.

אולם הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א כותב בתשובה (נדפס בקונטרס כה תברכו, חיפה תש"פ) שעל אף שרבו הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל כותב בתשובה (שבט הלוי ח"ד סי' ע) שאין לכפות לשנות המנהג, עי"ש, אבל ידוע לו שבאמת סבר בעל שבט הלוי שעדיף לשנות המנהג בחיפה ולישא כפיים.

מרן שליט"א: הכלל הוא כך, כפי שאמרתי לגבי קרית צאנז בטבריה, שאמנם מקום שכבר היה עד היום יישוב, וכבר נהגו שם שלא לישא כפיים, ישאירו המנהג כך, ואכן בתוך העיר טבריה עצמה יש להמשיך שלא לישא כפיים, אבל בקרית צאנז טבריה אף שמתקרב ומתחבר לאט-לאט עם כל העיר, אבל הוא כעין עיר בפני עצמו ומקום נפרד ומובדל שעד היום לא היה בו יישוב, ולא שייך לומר שהיה בו מנהג שיחייב גם היום שלא לשנותו. ולכן אמרתי לישא שם כפיים בכל יום.

גאב"ד מאקאווא: אכן אין שום הסבר לחלק בין נתניה וחדרה (ששם נושאים כפיים בכל יום כי הם מקומות ישוב חדשים שאין שם מנהג קדום שלא לישא כפיים), ובין קרית צאנז טבריה, שהוא גם מקום חדש, וכי נתניה וחדרה חשובים יותר מקרית צאנז טבריה.

מרן שליט"א: כל המנהג שלא לישא כפיים בערי הגליל הוא מנהג שאין לו שום הסבר ברור ואין מקור מי הנהיג זאת.

גאב"ד מאקאווא: יש תשובה מהגרא"ש קפלן זצ"ל רבה של צפת, בספרו שו"ת פאת שדך (ח"ב סימן מ), ומעוד רבנים, שנדחקים מאד להבין ההסבר והמקור, ואין מוצאים בזה דבר ברור. ואין להם קבלה אמיתית

ומסורת מדוע ואימתי התחיל מנהג זה שם. **מרן שליט"א:** הרי הבית יוסף בוודאי היה בצפת, ובימיו בוודאי לא היה מנהג זה שהרי הוא כותב (אורח חיים סימן קכח בסופו) שיישר כוחם של בני ארץ ישראל וכל מלכות מצרים שנושאים כפיהם בכל יום.

גאב"ד מאקאווא: גם הפאת השלחן (הל' א"י סימן ב אות טז) [שהיה בצפת] כתב שמנהג יפה בכל ארץ ישראל שהכהנים נושאים כפיים בכל ימות החול.

גאב"ד מאקאווא: הג"ר אלעזר בריזל זצ"ל היה מגיע הרבה לשבתות לגליל והיה תמיד בוער ותמה מה פשר הדבר שאין נושאים שם כפיים. היה לו בזה גם וויכוח עם הגאון בעל מנחת יצחק זצ"ל [וגם בעניין פורים בשכונת רמות בירושלים היה לו וויכוח עם המנחת יצחק], והוא מביא בזה דבר נורא ב'ספר האגודה' שהוא הדפיס עם הגהות וביאורים [בפרק הקורא את המגילה עומד, בהגהות וביאורים אות סט'].

הוא סיפר, שחסידי קארלין היו בחברון ונסעו לטבריה לייארציט של האדמו"ר רבי יוחנן מקארלין זצ"ל, ונשאו שם כפיים בימות החול.

גם על הרידב"ז, רבה של צפת תובב"א, מובא שבביתו מדרשו בצפת נושאים כפיים בכל יום. הרי הליטאים והספרדים נושאים כפיים.

מרן שליט"א: הרידב"ז היה מרבני ליטא, הוא היה מלפנים הרב של סלוצק.

גאב"ד מאקאווא: שאלתי את כ"ק האדמו"ר רבי הערשלי מקרעטשניף זצ"ל למה עזב את כפר אתא (הסמוכה לחיפה), ואמר שהוא לא יכול להסתדר בלי ברכת כהנים, לכן עבר לירושלים...

מרן שליט"א: הרי לדעת רוב הפוסקים מצות נשיאת כפיים הוא מן התורה. היעב"ץ סובר שבזמן הזה הוא מדרבנן (מור וקציעה, או"ח סי' קכח).

אב"ד מאקאווא נתניה: ידוע שהגרא"א רצה להנהיג גם בחוץ לארץ לישא כפיים בכל יום.¹

¹ ז"ל שם: אמר הכותב הכהנים יתרגשו לבכם לא לעבור יום אחד בלי ברכת כהנים, ובגזירות הקשות שסבלו עם ישראל מהיטלר ימ"ש נגלה ל' בחלום שעה"ק ירושלים לא תסבול מפני שהכהנים מברכים בכל יום.

ובסוף הספר במילואים מוסיף: שמעתי שגדולי ישראל אמרו שכמה פעמים בזמן רעידת האדמה זכתה ירושלים שלא סבלה מפני ברכת כהנים שיש בה בכל יום.

² כן מובא בכמה ספרים על הגרא"א זי"ע שאמר כמה פעמים, שהיה הולך מעיר לעיר ומתבטל מתורה ותפילה, אם היה בידו לתקן לטובת הכלל נשיאת כפיים בכל יום (עדות תלמידו הגר"י משקלוב זצ"ל ששמע מפי רבו, וסיפר זאת להגר"ש העליר זצ"ל אב"ד בצפת, ומובא במכתב מכת"י הר"ש העליר הנ"ל שהודפס בס' בית יוסף החדש להגאון רע"י שלזינגר זצ"ל בעל לב העברי).

כן מסופר, שפעם אחת החליט הגרא"א זי"ע בעצה אחת עם תלמידיו לישא כפיים בבית מדרשו למחר, ופתאום נתפס לבית אסורים באותו יום בעלילות שוא והתבטל הדבר, וכשיצא מבית אסורים לא השתדל עוד לקבוע המנהג (מובא בספר עליות אליהו, מעלות הסולם דף ט"ז ע"ב הערה א', ובשו"ת משיב דבר להנצי"ב שם, ועוד ספרים).

וגם על תלמידו הגר"ח מואלאזין זי"ע מסופר, שניסה ללכת בדרכי רבו, ופעם אחת החליט שישאו הכהנים כפיהם למחר,

(שו"ת ח"ח סימן א), ותמה על כך שמחלקים בין שחרית למוסף ובין שבת לראש חודש וכו' שמעתי פעם שמרן זי"ע היה בצפת ולא ידע שאומרים שם הלל בלי ברכה ונסע למירון...

מרן שליט"א: לגבי אמירת הלל בלי ברכה הרי יודעים בבירור שהבית יוסף הורה לנהוג כך, ויודעים הטעם, אבל נשיאת כפיים לא יודעים כלל מה המקור לכך ומי תיקן מנהג זה ומדוע.

בכלל מרן אאדמו"ר זי"ע לא הסכים לכל מנהגי ארץ ישראל שהספרדים הנהיגו, וסבר שלא כל המנהגים שנהוג כאן בארץ ישראל הם מחייבים אותנו.

גאב"ד מאקאווא: ה' יעזור, הרי היתה שנה קשה ה"י... חז"ל כבר הפליגו במעלת ברכת כהנים... ושמנו את שמי על בני ישראל ואני אברכם...

אב"ד מאקאווא נתניה: רואים בברכת כהנים שמשפיע אפילו על עם שבשדות (שו"ע אור"ח קכח, ג).

גאב"ד מאקאווא: אחרי שמרן שליט"א הנהיג נשיאות כפים בקרית צאנז טבריה, יש שהנהיגו לאחרונה כך גם בחיפה ובקרית אתא.

מרן שליט"א: אני לא רוצה לחדש בחיפה, רק בקרית צאנז טבריה שהוא 'מקום חדש'.

גאב"ד מאקאווא: אם כי כאמור באמת אין שום הסבר מדוע בחיפה לא ישאו כפיים בכל יום, כפי שהזכרתי מדברי האדמו"ר מלובאוויטש.

מרן שליט"א: אבל למעשה כך התקבל המנהג בחיפה שלא לישא כפיים בכל יום ואין רצוני לשנות שם המנהג.

גאב"ד מאקאווא: אפילו בקרית אתא, הליטאים והספרדים כולם נושאים כפיהם בכל מקום ובחיפה ובגליל, אבל אצלנו לא.

והגיש פתקא דרחמי להתברך ולברך בכוח"ט.

יום שלישי פר' נצבים כ"ג אלול

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א בבגדי שבת לאמירת הסליחות בהיכל המתיבתא. לפני התיבה עבר הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א.

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה שמעון נ"י בן הר"ר שרגא יונגרייז מאלעד.

לפני תפילת ערבית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע והרה"ק מקשאנוב זי"ע.

יום רביעי פר' נצבים כ"ד אלול

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א בבגדי שבת לאמירת הסליחות בהיכל המתיבתא. לפני התיבה עבר הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א.

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה אריה נ"י בן העסקן הרה"ח ר' ישראל גולדשטיין מפעיה"ק יו"ר אחים לשמחה. והדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא

מרן שליט"א: באמת בחו"ל נדחקו מאד הראשונים להבין המנהג מדוע אין נושאים שם כפיים בכל יום, משום שמחה או משום טהרה וכדו', וכל הטעמים הם דחוקים מאד.

גאב"ד מאקאווא: הגה"ק רבי נתן הכהן אדלר זי"ע נשא כפיים בחו"ל בכל יום (ספר חוט המשולש עמ' כ').

גאב"ד מאקאווא: ובאמת תמוה מה שנוהגים בגליל שנושאים כפיים רק במוסף ולא בשחרית, וזה דבר שאין לו פשר, ובאמת אני הנהגתי אצלי שביום טוב נושאים כפיים גם בשחרית, כי אין שום מקום לחלק בין מוסף לשחרית.

מרן שליט"א: אבל בחו"ל נוהגים ביו"ט שנושאים כפיים רק במוסף ולא בשחרית.

גאב"ד מאקאווא: המנחת יצחק כבר מעורר על כך

ובאותו יום אירע שריפה ונשרפה חצי העיר ובית הכנסת, ונתבטל הדבר (עליות אליהו שם בשם אחד מתלמידי הגר"ח ובשו"ת משיב דבר להנצי"ב זצ"ל שם).

במשניות מהרי"ל (החדשות סי' כא) שטעם הדבר מפני שמנהג הכהנים לטבול קודם נשיאת כפיים, ובכל יום קשה להם לטבול ובפרט בחורף, ולכן נהגו דוקא ביום טוב. אולם הבית יוסף דחה הדברים וכתב, שהרי טבילה לנשיאת כפים לא הזכירה בתלמוד, ואם הם נהגו להחמיר ולטבול למה יבטלו בשביל כך מצות עשה בכל יום. ולכן כתב הבית יוסף שיישר כוחם של בני ארץ ישראל וכל מלכות מצרים שנושאים כפיהם בכל יום ואינם טובלים לנשיאת כפיים.

[ג.] עוד טעם כתב שם מהרי"ל, שהוא מטעם ביטול מלאכה בימות החול. והכוונה בפשטות שבאותם כמה דקות של אמירת ברכת כהנים מתבטלים בני אדם ממלאכה ובאים לידי הפסד ממון.

אך ביתר ביאור כתב שם הדרכי משה והרמ"א (סעיף מד) שטעם זה הוא העיקר, כי מחמת ביטול מלאכה לעם שבאלו הארצות, שהכהנים והעם טרודים במחיתתם בגלות, ואין להם לפרנס בני ביתם כי אם הלחם אשר ילקטו בזיעת אפם דבר יום ביומו, והם טרודים למחיתתם ואינם שרויים בשמחה, לכן אין נושאים כפיהם ביום שיש בו ביטול מלאכה לעם, ואף בשבת אינם נושאים כפיהם מפני שטרודים במחשבתם והרהורים על מעשה ידיהם שעברו ושעתידים להיות, וינוח גופם קצת מעמלם, ואינם שרויים כל כך בשמחה, כמו ביום טוב שנאמר בו (דברים טז יד) ושמחת בחגך, ולכן נשתרבו המנהג שלא לישא כפים כי אם בימים טובים, עכ"ל. ומבואר כאן שני טעמים, אחד משום ביטול מלאכה, וגם משום אין שרויים בשמחה מחמת דאגות הפרנסה, ואין ראוי לישא כפיים מתוך טרדה ועצבות.

[ד.] טעם אחר כתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סוס"י כ"ג) שנשיאת כפיים היא כמו תפילה, ותפילה היא כמו קרבן, ותפילה בלא כוונה כקרבן שאינו רצוי, והתפילה בימות החול אינו בכוונה שלימה מחמת טרדת הפרנסה, משא"כ ביום טוב שפנויים ומתפללים כהוגן.

[ה.] מהלך אחר לבאר המנהג כתב בשו"ת בית אפרים (סי' ו') שכהנים שלנו אינם כהני יחוס אלא כהני חזקה, וכיון שזר הנושא כפיו עובר בעשה וגם נושא שם שמים לבטלה בברכה שלפניה, לכן מחמת הספק תיקנו למעט בנשיאת כפיים, ורק ברגלים הניחו להם כדי שלא תשתכח תורת כהונה שלא יבואו להקל בדברים שהכהן מוזהר עליהם, וסמכו על חזקתם. ובהמשך דבריו מבאר מדוע בארץ ישראל נושאים כפיים, כי בני ארץ ישראל נשארו כהני יחוס כי לא גלו ממקומם, עיי"ש לדרכו. [ו.] בנוסף על כל הטעמים [שכמעט כולם אינם שייכים דוקא בחוץ לארץ יותר מארץ ישראל] אנו מוצאים טעם אחר ועיקרי שכתב בשו"ת משיב דבר להנצי"ב זצ"ל (ח"ב סי' ק"ד), שבודאי גם ראו הראשונים ברוח קדשם שעקב אריכות הגלות בעוה"ר יש איזה סוד בסתרי השפעת הברכה היורד על ידי ברכת כהנים בחוץ לארץ, ואין אתנו יודע עד מה. וכן כתב בשלחן הטהור (סימן קכז) שטעם המנהג הוא על פי טעם כמוס.

ישועות ונחמות, לשנה טובה לכל הנותנים ולכל כלל ישראל, פרנסות טובות, גוטע קינדער, בני חיי ומזוני רויח, שנת גאולה וישועה.

יום חמישי פר' נצבים כ"ה אלול

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א בבגדי שבת לאמירת הסליחות בהיכל המתיבתא. לפני התיבה עבר הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א בן כ"ק מרן שליט"א.

בחצרות קדשינו

- מבוגרים וצעירים מצטרפים לשותפות עם 'אחים לשמחה' -
 בימים אלה יוצא לאור הביטאון ה-11 של 'אחים לשמחה' - ברודערס, בו בא לידי ביטוי גם הצורך של מבוגרים שב"ה ילדיהם מחתנים ונהנים מאחים לשמחה, וכן של צעירים שזה עתה נישאו - להיות שותפים עם 'אחים לשמחה' מדין הכרת הטוב.
 בראיון מיוחד שנותן מנהל הארגון, הרב ישראל גולדשטיין, הוא אומר ברגש עז: "אני רוצה שכל אחד ייכנס שנייה לנעליים של 'אחים לשמחה'. 'אחים לשמחה' מגיע אל בן אדם בתקופה הלחוצה ביותר בחייו, כלכלית ומנטלית, כשהוא מחתן ילדים. הוא נאלץ להיפרד מכסף רב! כל יום הוא צריך להוציא מהכיס אלפי ₪. ממש כן! ומרגישים שאין לדבר סוף, כמו איזו טבעת של חנק. היל"ת. מגיע 'אחים לשמחה' ואומר לאבא: מחותן יקר, אנחנו מבינים שאתה לחוץ כלכלית, אבל אנחנו איתך! אנחנו ח"ו לא רוצים שח"ו יקנו פחות לחתן ולכלה ולא יתנו להם כמנהג גוברין יהודאין. אנחנו נעשה הכל שיקבלו את המיטב! את היוקרתי! אל תתפשר על שטריימל. ניתן לך יוקרתי ומפואר בחצי מחיר. כמה רוגע זה נותן לאב. כמה לחץ זה משחרר. שמענו לא פעם ולא פעמיים מכזה שאמר לנו: אתם חפצא של 'פיקוח נפש'. לא נשמתי מרוב לחץ. הרגשתי דקירות מלבי. כבר נגנבה בלבי מחשבה שאת החופה של בני ובתי אלוה מביית החולים ח"ו, והנה הגעת והארת עיניים. שחררת, הקלת על הלב.
 כל אחד מאנ"ש שיתעמק בדברים אלו, יבין את גודל המשימה הכבירה. אם כך יהיה - לא יהיה יהודי בצאנז שלא שותף בכלל הפחות 120 ₪ בחודש, ובוודאי שכולם, לכבוד הימים הנוראים ולרגל המגבית הדחופה, יתנו 360 ₪, ויכתבו וייחתם בספר החיים לברכה ולשלום, לפרנסה טובה ולגזירות טובות."

עוד אבנך ונבנית:

החלו עבודות והכנת התשתיות עבור בנייני תלמוד תורה 'דרכי אבות' בקרית צאנז בעיה"ק טבריא ת"ו

התרגשות ושמחה בקרב בני קהילתנו הק' בקרית צאנז בעיה"ק טבריא תובב"א, יחד עם קהל אנשי שלומנו בכל אתר ואתר, עם הידיעה המרנינה כי החלו בשבועיים האחרונות בפועל עבודות הקמת ובניית בנייני התלמוד תורה בק"צ טבריא, בו מתחנכים מאות ילדי אנ"ש בדרך

של הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע והרה"ק מקשאנוב זי"ע.

אחר תפילת מנחה נגשו הרה"ח ר' סנדר בלומנטל והרה"ח ר' נתן יונה וימר ראשי גבאי המעמדות, והגישו שמות נותני המעמדות ושקלי הקודש, והאציל מרן שליט"א מברכות קדשו בזה"ל: בספר חיים ברכה ושלום פרנסה טובה גזירות טובות

ביום רביעי הקרוב, מוצאי צום גדליה:

העצרת השנתית 'צדקה חסד ורחמים' של מפעל 'אחים לשמחה', בקרית צאנז ובמרכז שיחת הכנה ליום הקדוש הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

ביום רביעי הקרוב, מוצאי צום גדליה, יתאספו המוני אנ"ש לעצרת השנתית של 'אחים לשמחה' - 'צדקה חסד ורחמים'. היא תתקיים באולמי "מרכז החסד" ותחל אי"ה בשעה 20:30, ובמרכז ימסור דברי התעוררות והכנה דרבה לקראת היום הקדוש והנורא, לחזק ולאמץ לבבות ישראל לאביהם שבשמים - הגאון הצדיק רבי אלימלך בידרמן שליט"א. את העצרת תנעים מקהלת אזמרה בניגוני התעוררות עתיקים ומרטיטים של הימים הנוראים. בין כל המקדימים לבוא עד השעה 20:55 תערך הגרלה על אתרוג יוקרתי בשווי 600 ₪ + הגרלה על נרתיק יוקרתי לארבעת המינים.

- חדש! השנה יתקיים מוקד מיוחדת של העצרת לנשים - לבקשת נשים צדקניות, תועבר כל העצרת במראה ובאומר לאולם האודיטוריום, שם תוכלנה להתעורר בימים קדושים אלו.

לבקשת רבים אנ"ש בארץ ישראל ובחו"ל, העצרת תועבר בשידור חי במערכת קול צאנז בשלוחה 2.

- 360 ₪ כופר נפש -

בחודש הרחמים והסליחות הקרוב, יוצאים במפעל 'אחים לשמחה' דחסידי צאנז בקריאה של חיבה לכל אנ"ש בארץ ישראל ובחו"ל, לתת תרומת ה', כופר נפש של 360 ₪, שיוקדשו למקרי מצוקה קשים אצל משפחות המשיאות את ילדיהם, שזקוקות לעזרה מיוחדת והעול לכך מוטל על ראשי 'אחים לשמחה'.

יו"ר מפעל 'אחים לשמחה', הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, שמדרבן כל העת להגדיל ולהוסיף את התמיכות בקרב כלל אנ"ש - עומד על גבי גבאי 'אחים לשמחה', לתת תמיכות מיוחדות ומוגדלות למשפחות שמצבם הכלכלי קשה והגיעו ב"ה לידי שמחה בביתם, שעל בסיס זה הוקם 'אחים לשמחה', ולצורך זה מוקדשת מגבית זו של ירח האיתנים, בחודשי אלול-תשרי הקרובים אי"ה.

ניתן כבר כעת לתת תרומה יקרה וחשובה זו, ולרכוש מליץ יושר לימי הדין מבעוד מועד, אצל מנהל 'אחים לשמחה', מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו בטל': 052-7129114.

הגבאים כוחות ודמים עבור הקמת 'אוצר הספרים' שיכלו בתוכו את כל הספרים הנדרשים, כאשר ראשית היסוד לביסוס הקמת אוצר הספרים התקבל מאת הנדיב הנכבד והמרומם הרב שאול מתתיהו ראזנבערג שליט"א, נשיא ישיבת ים התלמוד, אשר תודות לנדבת לבו נרכשו חלק נכבד מהספרים הבסיסיים הראשונים הנדרשים לבית המדרש, ועוד היד נטויה להרחיב את גבולות אוצר הספרים כהנה וכהנה בסכומים המסתכמים בעשרות אלפי שקלים, בזכות תרומות ידם של הנדיבים בעם חכמי לב יקחו מצוות.

לקראת ירח האיתנים התקיים בבית המדרש בשבת-קודש העל"ט, פרשת כי תבוא, שיעור מיוחד מאת הגאון רבי יחזקאל דרברדיקר שליט"א, דומ"ץ דחסידי באיאן בבני ברק ובמודיעין עילית, בשיעור נשמעו פסקי הלכה והוראות למעשה בעניינים הנוגעים למעשה בראש השנה ובשאר הימים הנוראים, וכן פסקי הוראות בענייני עריכת פרוזבול בשלהי שנת השביעית.

**ערכת השנה החדשה מבית "שפע חיים ורחמים"
יצא לדיוור לבתי אנ"ש; בערכה: המגנט של לוח השנה,
ספר הקרנות "אזכרה" ועוד**

בימים האחרונים יצא לדיוור לכל בתי אנ"ש, הערכה העשירה והמיוחדת מבית 'שפע חיים ורחמים', כשי לקראת השנה החדשה.

בערכה: **חוברת "אזכרה"** - אלומת זיכרון ואסופת מאמרים, לזכרם של החסידים והישירים אשר בקרנות הנצח לעד חקוקים. מדובר במהדורה השביעית - שנת תשפ"ג, והיא מוגשת לקהל אנ"ש כהוקרה והערכה למקימי 'קרנות הנצח', למען יעמדו מעשי החסד של דמויות ההוד לזיכרון עולם. החוברת כוללת כמובן גם את הקרנות החדשות שנפתחו השנה.

הלוח השנתי - כבכל שנה, הושקעו אף השנה כוחות ומאמצים רבים על מנת להפיק דבר נאה ומתקן, עם זמני היום המפורטים והברורים ביותר כשיטת רבוה"ק, בתוספת עוד מידע וזמנים רבים שתכליתם להעניק את מירב המידע הדרוש לכל, בנוחיות ובבהירות. השנה נרשם חידוש על פי הוראת הקודש הוכנס הזמן של מוצאי שבת בכל עיר ועיר, לפי הזמן המקומי - בדומה לזמנים של ערב שבת. עד כה היה רשום זמן אחיד. גם הפעם מופק הלוח ב-6 מהדורות שונות עם הזמנים המקומיים שבכל עיר ועיר. מבנה הלוח מאיר עיניים וגדול יותר. במדור 'הליכות חיים' הובאו תזכורות שונות הנוגעות למועדים שונים. בשפע חיים ורחמים מביעים תקווה כי גם הפעם יפיקו אנ"ש את מירב התועלת וההנאה ממוצרים אלה, ונזכה כולנו לשנה מלאת טוב וחסד, שפע חיים ורחמים וברכאן טבין, אכ"ר.

בנוסף לכך נשלחו לבתי אנ"ש, 'שפע שמחות' החודשי, ויחד עמו העלון **"שפע"** - הגיליון השמיני והעשיר בתוכן ערכי מבית שפע חיים ורחמים שיוצא לאור מידי חודש להחדרת ערכי הצדקה והחסד של 'שפע חיים ורחמים', שכמו קודמיו, כל-כולו עשיר בתוכן יקר ערך ומקורי, מוקדש באופן בלעדי לערכי הצדקה והחסד שעליהם

הסלולה לנו מרבוה"ק ובדרך ישראל סבא המסורה לנו מדור דור.

תלמוד תורה 'דרכי אבות' דחסידי צאנז בקרית צאנז בעיה"ק טבריא ת"ו שלפני אך שנים מועטות פתח את שעריו ובשנה"ל תשפ"ג כבר חובשים את ספסלי הלימודים בין כתלי הת"ת קרוב לארבע מאות צעירי צאן קדשים כ"י, עליהם מופקד צוות מובחר של מחנכים העמלים ללא ליאות בהקניית ערכי התורה והחסידות, כפי שהנהיג כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע ותחת הכוונתו והדרכתו הטהורה של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.

משנה לשנה נעשים כיתות הת"ת צר מהכיל את כל תלמידיה, ובכל שנה ושנה מתווספים קראונים יבילים נוספים, ובס"ד לאחר אין ספור חודשי המתנה מרובים, קשיים ומהמורות, מכשולות ובעיות, התקבלו בשמחה הידיעה המרנינה כל לב אשר ברוב סייעתא דשמיא אושר התקציב לבניית המתחם הענק של בנייני תלמוד תורה 'דרכי אבות' פעיה"ק במרומי קרית צאנז טבריה, אשר משתרע על שטח עצום של כ-6 דונם.

על השטח הענק ייבנו אי"ה הבניינים הגדולים הכוללים בתוכם 18 כיתות לימוד מפוארות, חדשניות ונגישות עם חצר ענקית ומוצללת, 6 גנים גדולים במיוחד, חניות, מגרשי משחקים ועוד ועוד, ויהיה בעז"ה בית גדול שמגדלין בו תורה וישמש כבית היוצר לתלמידים מחוננים בעז"ה שיגדלו לאילנות טובים בכרם בית ה', וכעת התחילו בחפירות ובהכנת השטח לבניית הבניינים הגדולים בס"ד. כולנו תפילה ובקשה מבורא עולם שנזכה במהרה להרחבת גבולי הקדושה לתפארת בית צאנז.

**הרחבת גבולות הקודש: בית מדרשנו החדש ברחוב רב
אשי בבני ברק פתח את שעריו גם לימות החול**

בקורת רוח מרובה התקבלה הידיעה בקרב בני קהילתנו הק' בבני ברק, מתפללי בית המדרש החדש בדרום העיר ברחוב רב אשי, כי לאור קריאתו ובקשתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במעמד הכתרת דומ"צ בית המדרש הגאון רבי נפתלי צבי לייפער שליט"א שבית המדרש ישמש מקום תורה קבוע בו יבוא כל אחד ואחד לקבוע עתים לתורה דבר יום ביומו, נחתם חוזה השכירות בין ועד בית המדרש להנהלת המקום על פתיחת בית המדרש לא רק בשבתות אלא גם בכל ימות החול.

בתקופה הקצרה שעברה מאז פתיחת בית המדרש החדש, יצאו שמו הטוב לפניו כבית גדול שמגדלים בו תורה ועבודה בדרכי החסידות ובאחוות ידידים, התפילות וסעודות-שלישית נערכים ברוב התרוממות והתעלות, וכל הנכנס לבית המדרש מתפעל מהתפילות המרוממות והנלהבות כראוי וכיאות לחסידים ויראים.

קעת עם פתיחת שערי בית המדרש בימות החול החלו רבים לקבוע את מקומם לתורה בבית המדרש בכל ערב, מי בלימוד עצמי ומי בחברותא ומי בשיעור דף-היומי הנמסר מדי ערב בבית המדרש בשפה ברורה ונעימה על ידי המג"ש הרב אברהם בנימין מאיר בוים שליט"א. לצורך הפיכת בית המדרש למקום תורה אף משקיעים

והכשירו עוד מבנה יביל (זמני) חדש לת"ת עם יציקת בטון לחצר גדולה וענקית, הצללתו והכשרתו, רכישת הציוד לכיתה והכנתו בנוחות והידור, כולל חצר גדולה ומקיפה בעלות של מאות אלפי ₪ (!), וכמובן רכישת ציוד לכלל הכיתות הן לבנים והן לבנות, לכלל הגילאים, בדק הבית ושיפורים רבים ומגוונים, והמלאכה הייתה מרובה.

כנ"ל גם בגני הבנות נוספו גנים חדשים עקב הגידול המבורך ברוב חסדי השי"ת, ונבנו לכבוד החדשה ברוב פאר והדר.

כמו"כ היות לגידול המבורך נעו דלתות משרדי המוסדות מהר מדי בתקופת ההרשמה, הגידול הגדול בלע"ר הביאו את ההכרה הברורה, כי אין מנוס מלפצל עוד כיתות, כן ירבה וכן יפרוץ, ואכן מהחלטה למעשה, הורחב הצוות הרוחני, נוספו כוחות רעננים, והוכנו כיתות חדשות לכלל התלמידים, ולאחר השקעה מרבית מכל עבר הביאה להצלחה המקסימלית, שבוא תבוא בס"ד.

מנהל המוסדות מוה"ר משה אהרן כהנא הי"ו - אשר זוכה לפתוח את שנת הלימודים תשפ"ג בעירם של הקדושים אשר בארץ המה, תנאים אמוראים, ותלמידי הבעש"ט הק' זי"ע הטמונים בעיה"ק טבריא עם למעלה מ 550 תלמידים בלע"ר - מברך את כל הורי התלמידים היקרים שיחיו שיזכו לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, ויוכלו להמשיך ולהתחנך בדרך ישראל סבא ובדרכי אבות של אבותינו ורבותינו הק', ונזכה לתת לתלמידינו היקרים את התנאים הראויים להתעלותם ובניית עולמם הרוחני מתוך שלוות הנפש, אכיה"ר.

'אחים לשמחה' מסכם בסיעתא דשמיא שנה פורייה ושנת עשייה למען אנשי שלומנו בכל אתר ואתר

עם כלות השנה שעברה עלינו לטובה, ולקראת השנה החדשה הבעל"ט, מפעל "אחים לשמחה" מסכם במילים ספורות את שנת תשפ"ב, שהייתה שנה גדושה בעשייה למען הכלל והפרט, וזאת מלבד מגביות-חירום שנערכו למשפחות במצוקה כלכלית במשך השנה.

בחודש תשרי - נערכה העצרת השנתית של 'צדקה חסד ורחמים', קריית צאנז נתניה. אורח הכבוד: הרה"צ רבי חיים יוסף בידרמן שליט"א.

בחודש מרחשוון - נערכה החלוקה הראשונה הגדולה לשנה זו לכלות, מיבוא אישי מקנדה וארה"ב.

בחודש כסלו - התקיימה לראשונה מגבית-קודש בארה"ב, כאשר מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו שוהה כשלושה שבועות בארה"ב למען 'אחים לשמחה', וזוכה לקבלת פנים נלהבת בקרב אנ"ש תושבי ארה"ב שהתגייסו בכל עוז למען 'הכנסת כלה' לאחר שדבר 'אחים לשמחה' העומד בראשות הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א - הגיע לאוזניהם מזה עידן ועידנים.

בחודש טבת - הוקם אגף 'מאירים' - מאות רוכשים מוצרי חשמל וריהוט יוקרה במחירים מסובסדים על ידי נדיבי עם.

בחודש שבט - כינוס רבני הקהילות של חצר קדשנו, לקראת תחילת הקמת המגדלים, סניפי אחים לשמחה בכל קהילותנו הק'.

מושתת מפעל החסד "שפע חיים ורחמים", ואחד העיקרים שבהם: השגת דירות לאברכי אנ"ש.

בגיליון שורה של מאמרים וסיפורים מרתקים על ערכי הצדקה והחסד במשנת רבוה"ק עובדות, שיחות וידיעות מכילי ראשון. והחודש - מפה מיוחדת סביב הבשורה על הרחבת הדיור הצנזאי בטבריה עילית.

כיצד יצא שנוי סוכה של צורות וביצה חלולה, הגיע לשווי של פי אלפים מהאמת? מי שמתייגע למען 'שפע חיים ורחמים', איזו עסקת חבילה ממתונה לו? איזו הפתעה חיכתה לאורח מא"י בחדר הרופא, לאחר האכזבה שנחל ביוניאן סיטי? נתון דרמטי; האם אכן תוקם קריית-צאנז נוספת וחדשה בטבריה? המחבל עדיין לא נתפס, כיצד הצליחו לצאת מהכותל בארבע בבוקר, עם נהג... ערבי? הבנקים לא מבקשים ערבים בהלוואה, מהי הסיבה שבשפע חיים דורשים 7 ערבים? חשיפה מרעישת: איזה משפט תמים ומזדמן גרם להקמת 'שפע חיים ורחמים'? אבן הטוען; מה יקרה ב'שפע חיים ורחמים' כשיבוא אליהו הנביא? מה היה מחיר של דירה בקרית צאנז ירושלים בעת הקמתה? כמה דירות נקנו בצאנז בארבעת החודשים האחרונים, מתחת ל-900,000 ₪?

על כל אלו ועוד תוכלו להתענג בתענוגים בגיליון ח' של 'שפע' היוצא לאור לקראת חודש תשרי תשפ"ג, מבית שפע חיים ורחמים.

הרחיבי מקום אהלך: פתיחת זמן אלול

במוסדות החינוך בקרית צאנז בעיה"ק טבריא ת"ו

מאות תלמידים בלע"ר פתחו את לימודם ב- 24 כיתות לימוד

נסים ונפלאות מלווים את הקמת בתי החינוך בקרית צאנז בעיה"ק טבריא, כל שנה וניסיה, כל כחה ומופתיה, כשת"ת 'דרכי אבות' פותח את שעריו עם פחות מעשרה תלמידים, ושנה לאחמ"כ פתיחת גני הבנות 'בנות צאנז' עם תלמידות בודדות, והנה חלפו שנים מעטות ובודדות והנה קמה טבריא וגם נצבה, שוב נפתחה שנה"ל בנסי נסים - פריצת דרך והצלחה מרובה. למה נקרא שמה טבריא - שטובה ראיתה!"

ניסיונות ומהמורות רבים עברנו בשנים מעטות אלו, אך ב"ה זכינו לעמוד בכולן, ואין עמידה אלא תפילה, ומי שענה לאבותינו ורבותינו הוא ענני ועמד בעזרנו, יישר כל עקוב, הרים מכשול, פינה דרך, סלל מסילה, סיכל כל מזימה, ריכך לב מלכים ושירים ושלח שלוחיו הנאמנים, נפח רוח חיים עוז ותעצומות, נתן ליעף כח ואזור בגבורה.

וברוב חסדי הבורא ית"ש פתחנו את שנה"ל תשפ"ג עם למעלה מ 550 תלמידים כ"י במוסדות החינוך בקרית צאנז בעיה"ק טבריא ת"ו ב 24 כיתות לימוד המושתתים בדם וביזע ובדמיע על יסודות הקודש המונחלים לנו מרבותינו הקדושים, ויהו בשנה הבאה בית תלמוד וחממה רוחנית לכלל תלמידי בתי החינוך שיחיו שיקנו קנייני רוח למכביר, בדרך ישראל סבא - אומר בהתרגשות מנהל המוסדות מוה"ר משה אהרן כהנא הי"ו.

פתיחת שנה"ל תשפ"ג, לאור הגידול, הצריך כוחות רבים, מחשבה מעמיקה ושעות רבות, שהוקדשו ע"י כלל חברי המשרד וצוות התפעול, שלא נחו ולא שקטו

שהוטלה עליו ע"י כ"ק מרן שליט"א, נקט בחודש האחרון בצעד דרמטי, והכפיל את המלגות של אברכי כוללי הש"ס, באופן חסר תקדים, דווקא בתקופה שהמצוקה הכלכלית מגיעה כמעט לכל בית, וזאת בכדי שח"ו לא יופרע לימודם של האברכים שמגן על העולם כולו. בברכת קדשו של מרן שליט"א ובשליחותו נטל על עצמו עול כבד, ובוודאי נדיבי ישראל, אנשי שלומנו ואנשי חסד, אוהבי תורה, יטו שכס ויעמדו לימינו, ואין ספק כי התורה לא תישאר חייבת לאיש, וכל הנדיבים יתברכו בברכה המשולשת בתורה בבני ברוכי חיי אריכי ומזוני רוויחי אכיה"ר.

קריאה נרגשת לאנשי חיל מוקירי רבנן קחו לכם פרקליט מובחר ונעלה שיעתיר בעדכם לקראת יום הדין, ותתברכו בשנה טובה ומתוקה כתיבה וחתימה טובה. ניתן להתקשר: 054/844-1601

מכון דברות קודש

ממכון דברות קודש נמסר כי בסייעתא דשמיא יצא לאור מזכרת נצח היסטורית וחדשה מעבודת הק' של כ"ק מרן אדמו"ק הגה"ק זי"ע בירח האיתנים, ובו קטעים נדירים מעבודת הקודש בעת אמירת סליחות; בשעת עשיית הכפרות בערב יום הקדוש; השולחנות הטהורים בערב יום הקדוש ומוצאי יום הקדוש; תיעוד היסטורי מהנהגת הקודש בהבדלה וכן מקידוש לבנה; סיכון הסכך בסוכה; עבודת הקודש בעת נטילת לולב; עבודת הנענועים; הלל והושענות; איגוד הערבות ליל הושענא רבא והשוה"ט בהושענא רבא. ניתן להשיג כל הנ"ל, וכן כל דברות הקודש מרבותינו הק' זי"ע ולהבחל"ח מכל השנים, בטל' 052-7636809.

מהנעשה ונשמע בישיבת היכל התורה פניה"ק

סיום מסכת קידושין

מעמד רב רושם נערך השבוע ביום ג' פר' נצבים כ"ד אלול לתלמידי 'היכל התורה' לרגל יום חגם יום שמחת ליבם כשזכו לברך על המוגמר ולסיים את כולא מסכת קידושין, לאחר חצי שנה של גיעה עצומה ועמל התורה, המסכת נלמדה בשיעור שנמסר ע"י המג"ש הרה"ג ר' דוד זלמנוביץ שליט"א.

הסעודה לרגל גומרה של תורה נערכה במלון 'גלי צאנז' מטוב ליבם של הנהלת 'היכל התורה והחסד', לפני המעמד התפללו ערבית ולאחמ"כ הסבו הבחורים לסעודה שהיתה ערוכה בטוב טעם כיד המלך הרחבה, והיתה מלווה בתופים ובמחולות לכבוד המעמד.

את הסיום ערך המג"ש שליט"א והקדיש שלאחריה אמר הבה"ח שלום אפרים רוטנברג נ"ו, לאחר הקדיש קמו כל המשתתפים לריקודין של שמחה, והשמחה - שמחת התורה געשה עד אין קץ ושיעור.

לאחר שהוגשו עוד מיני מטעמים לרגל המעמד נשא דברים המג"ש שליט"א שבדבריו הרחיב בענייני סיומים ובשבח התלמידים שמדי יום ביומו באו והשתתפו בקביעות בשיעור וע"י זכו לברך על המוגמר, עוד הרחיב בדברים המעוררים לקראת הימים הנוראים הבעל"ט, בסיום אמר שבשנה הבאה יתחיל סדר לימוד חדש במסגרת מיוחדת במינה לאלו הרוצים לשקוד באהלה של תורה ולברך על

בחודש אדר א' - מתחילים עם הקמת המגדלים בבני ברק, ולאחר מכן ממשיכים עם קהילות נוספות כמו ירושלים וקרית הבעש"ט.

בחודש אדר ב' - מזל וברכה! נחתם ההסכם עם יצרני השטר"ימלעך המובילים, לעוויס ואילוויטש, לפיו המחנות נותן חני, ואחים לשמחה נותן את המחצית השנייה, והחתן מתעטר בשטר"ימלעך ויקרתי שבמחירו כ-8,000 או 8,500 ₪.

בחודש ניסן - צפת וביתר מצטרפים ל'אחים לשמחה'.
בחודש אייר - ימי הצטרפות מיוחדים לתושבי קרית צאנז בנתניה שעדיין לא הצטרפו לתכנית המגדלים המשודרגת.

בחודש סיון - שדרוג החבילה לכלות, הרחבת הסיוע והנתינה, בהכנסת מעגל גדול של מותגי יוקרה במגוון תחומי ההלבשה והנדונה

בחודש תמוז - הקמת אגף 'משמח', כיסוד ובסיס ליעד הבא שלנו: מימון לילות חתונה. בעזרת ה' ובסיעתא דשמיא.

בחודש אלול - מוכרז על מגבית "ירח האיתנים" שצובר תאוצה - 360 ₪ כופר-נפש לכל בית בצאנז. היערכות לעצרת השנתית בראשות הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א.

*

תחל שנה וברכותיה - בעז"ה בשנה הקרובה ממשיכים בתנופה! ממשיכים עם הקמת המגדלים בקהילות נוספות ובעז"ה גם הגדלת העזרה בשאר תחומים, ובנוסף לזה תתקיים מגבית גדולה בארה"ב, בקרב אנ"ש שדבקו בכל לבם במפעלות "אחים לשמחה" ומבקשים להיות שותפים.

בשורה דרמטית:

הנהלת "כוללי הש"ס" הכפילה באורח קבע את המלגות של האברכים לייקר ולכבד את גאוני הש"ס

דווקא בימים של יוקר-מחיה מאמיר, בוקעת ומאירה בשורה טובה ואדירה מהנהלת "כוללי הש"ס", שם התקבלה החלטה דרמטית וחסרת תקדים, להכפיל את המלגות החודשיות של גאוני הש"ס, עמלי התורה, שכל מהותם שיגם ושיחם היא התורה הקדושה, ש"ס וש"ו"ע.

"כוללי הש"ס", כידוע מהווה את פנינת הכתר שבמוסדות התורה שייסד כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע ועומדים בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. אברכי "כוללי הש"ס" הם מאז ומקדם בבת עינם של רבוה"ק שכמלאכים עומדים על גביהם ואומרים להם גדל. מאות אברכים הן מחצר קדשנו והן מחוצה לה לומדים ונבחנים בעמל וביגיעה על 70 דף גפ"ת או על עשרות סימני שו"ע, בכל חודש, כתקנת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע שהקים מוסד קדוש זה מתוך מטרה לבנות מחדש דור של גדולי תורה ויודעי ש"ס, כאשר היה בדורות עברו.

כמה יגע אותו צדיק מרן זי"ע, שתמיד מרגליה בפומיה שלמען האמת אברכים אלו צריכים לקבל משכורת נכבדה כדי שיוכלו לשבת בבית ה' כאוות נפשם הטהורה בלי הפרעות, ולכל הפחות כמו אחרים שיצאו מאוהלה של תורה. מנהל כוללי הש"ס מוה"ר שמואל בורד הי"ו, ששאיפתו בווערת בו לעשות רצון צדיק ולמלא את השליחות קודש

ייסוד הכולל היה בתחילת חודש הרחמים והסליחות, ביום בו הופיע כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א לקבל את צאן מרעיתו אשר בחיפה. הרב יקותיאל יהודה גנזל, העומד בראש הכולל, ניגש לפני הקודש, יחד עם מנהלי הכולל והמסגרת, הר"ר שמחה פולק והר"ר שמואל שטמור, והציגו את דבר ייסוד הכולל, אשר מתקיים במתכונת הפוכה, בה הלומדים, עמלי הפרנסה אשר מגיעים לאחר יום עמל מפרך להשביע רעבון נפשם בתורה, הם אלה שמפקידים תשלום חודשי בידי ההנהלה. כדמי השתתפות ורצינות אשר מוקדשים לכיבוד הקל והנרחב המוגש ללומדים, אשר לפעמים זו להם הלגימה המרווחת הראשונה שלהם לאחר שעות של עמל כפיים.

ימים אחדים לאחר מכן התקיים כינוס הפתיחה, במעונו של אחד הלומדים, בהשתתפות הדומ"ץ הגאון רבי שלמה שטרן שליט"א, והדיין וראש הכולל הרה"ג רבי נפתלי בלך שליט"א. אורח מיוחד שהגיע לשאת דברים היה הרה"ח ר' דוד חיים זילברשלג הי"ו מחצר הקודש סערט-ויז'ניץ, אשר שיתף את הנוכחים בסיפורים מפעימים אשר בעצמו חווה או שמע מפייהם של חסידים הראשונים, על החשיבות הרבה שיש בשמים ממעל ובארץ מתחת למי שעמל בפרנסתו ובכל זאת קובע לעצמו סדרי לימוד נוקשים בחבורה.

ואכן, כולל 'תורה לשמה' הפך לשם דבר בחיפה ומחוצה לה - הנכנס בשעות הערב להיכל בית-המדרש, לא יאמין למראה עיניו ולמשמע אוזניו. קול תורה עצום וחזק מהדהד הרבה מעבר לסף בית המדרש. הספסלים המוקדשים ללומדי הכולל, כבר מזמן אינם מספיקים, ובית המדרש עמוס בחברות-חברות אשר אין להם באותה שעה בעולמם כי אם ארבע אמות של לימוד בשקידה. או כפי שהסיכמה הנלוות של הכולל מספרת: "מלאכתנו עראי - תורתנו קבע".

בליל שישי שקודם שבת סליחות התארגנה חבורת התעוררות מיוחדת, בתקרובת עשירה כמיטב המסורת. חברי הכולל הם אלה שהביאו יחדיו את כל דברי המאכל והמשקה. יחדיו הסבו מתוך שמחה של תורה, בסיום מסכת, ומתוך התעוררות לקראת הימים הקדושים. כאשר האורח המיוחד אשר הגיע מתוך הערכה עצומה ללומדי 'תורה לשמה', היה הרה"ח ר' דוב בערל שטמור הי"ו, אשר גילה טפח וטפחיים בסיפורי הוד ממשנתו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, והעביר את ההערכה הרבה שיש במעון הקודש להתארגנות זו שכולה תורה לשם שמים. מתוך תקווה שמכאן יראו וילמדו גם לקהילות אחרות ונוספות.

מי ייתן ויהיה לבבנו זה ספוג באהבת תורה, כל הימים - - -

המוגמר כשיזכו בעז"ה לסיים מסכת בלימוד עצמי, את דברי חתם בברכה ערוכה להנהלת 'היכלי התורה והחסד' אשר עומדים לימין 'היכל התורה' בכל עת ועונה ובדאגתם ומסירותם לטובת המעמד למען יצא דבר נאה ומתוקן. כן הודה לכל הבחורים שעזרו ועמלו לכבוד התורה ולומדיה.

ברכה"מ עה"כ בירך המשגיח הרב משה דוד שר שליט"א, ואחר המעמד ישבו בחבורה אחת וזימרו עוד הרבה ניגוני ימים הנוראים כהכנה דרבה לקראת ראש השנה.

חבורה מיוחדת לכלל תלמידי 'היכל התורה'

לקראת ימי הרחמים והרצון התאספו כלל תלמידי היכל ביום ה' פר' נצבים כ"ו אלול לחבורה מרוממת בראשות הרה"ג ר' יעקב לייפער שליט"א ראש ישיבת פיטסבורג, בחבורה זימרו הרבה ניגוני התעוררות מבית פיטסבורג כשהרה"צ מפרש הניגונים ומוסיף עוד נופך מדיליה לקרב את הלבבות לאביהם שבשמים כהנה דרבה לקראת הימים הנוראים.

גיליון 'בהיכלו' 2

לקראת ראש השנה הבעל"ט הופיע ויצא לאור הגליון השני 'בהיכלו' מבית היכל התורה ישיבת צאנז, הגליון מלא בתוכן עשיר ומיוחד בעניינים שונים בענייני ירח האיתנים.

ברכת יישא כוח מיוחדת למזכיר הנערץ איש האשכולות מסור בכל לב ונפש לפעולות היכל ה"ה הרה"ח ר' שמואל צבי ארנפלד הי"ו אשר פעל מרובות להוצאת הגליון. תשוח"ח.

***

בסיום שנת תשפ"ב עולים רגשותיהם של התלמידים, ופיותיהם מלאים שיר ושבח קדם הנהלת 'היכלי התורה והחסד' בפעולותיהם הברוכות אשר פועלים ללא ליאות לצרכי התלמידים בכלל ובפרט בכל עת ועונה במסירות נפלאה ודאגה עד אין קץ ושיעור. גם כעת בעמדם על המשמר בירח האיתנים בצל הקודש עמלו וסייעו למען הגליון, ברכה ערוכה משגרים התלמידים ומשמי מעל יתברכו בכל מיילי דמיטב ותהיה השנה מבורכת עם הצלחה וסייעתא דשמיא בכל מעשה ידיהם. אמן.

מיזם ייחודי וראשוני בחיפה:

כולל 'תורה לשמה' לעמלי הפרנסה

בשורה גדולה התבשרה חצר קדשנו, עם הישמע דבר המיזם התורני והייחודי אשר הצמיח כנפיו בחיפה, עירו של אליהו הנביא. כאשר קבוצה של קרוב לארבעים עמלי הפרנסה מתוך בני הקהילה, התקבצה לה יחדיו תחת הדגל של 'כולל תורה לשמה' וייסדו כולל לימוד מסודר מדי ערב, מתוך חזונו התורה ומתיקותה, במסגרת ראשונית וייחודית מסוגה.

התרגשות בקרב אנ"ש בארה"ב עם פתיחת 'דעם רעביס' - ספרים סענטער' לקניית ספרי כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע
 רבים אומרים מי יראנו טוב: התרגשות עילאית שוררת בקרב אנ"ש בארה"ב, עם היוודע הבשורה הטובה והמשמחת על פתיחת המרכז לקניית ספרי ותורת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, דעם רבי'ס ספרים סענטער "ספרי בעל שפע חיים", לע"נ מוה"ר משולם זאב (וואלף) בן מוה"ר שלמה מייער ז"ל.

זה עידן ועידנים שאנ"ש בארה"ב, מבקשים להתענג בתענוגים ולהתבשם מדברי תורתו הבהירים כשחקים של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע שנשא במקהלות עם בשבתות ובמועדים לשעה ולדורות, ומתשובותיו שכתב להורות לעם דבר ה' זו הלכה, אך עד היום היה קושי להשיג הספרים.

במשך השנים הגיעו פניות רבות מצד אנ"ש בארה"ב להעמד הדבר על תילו באופן מסודר, שיהיה מרכז אחד בו יוכלו לרכוש הספרים להרות את צמאונם עוד ועוד מתורה-קדושה זו שנאמרו בעליה ע"י רכישת ספרי קדשו, אך נאלצו להשיב את פניהם ריקם לאחר שלא היה מערך מסודר להפצת הספרים.

כעת הוכשרה השעה, ולמרבה השמחה בריכוזי אנ"ש בארה"ב, נפתח השבוע במאנסי המרכז לקניית ספרי ותורת כ"ק חיים", וכבר החלו למכור בו את הספרים שעדיין ישראל לארה"ב באמצעות חברת המשלוחים גליק הי"ו, שהשקיע את כל מרצו וכוחו על מנת הספרים האחרים במהדורות חדשות לרכוש לצד כל הספרים גם ספרים מיוחדים ופלפולים על ירח האיתנים, 'שפע חיים' מועדים המפוארת החדשה של שאלות ותשובות 'דברי ספר דרשות חומש ורשי' - תשמ"ב.

מרון אדמו"ר הגה"ק זי"ע "ספרי בעל שפע לא אזלו מן השוק. חלק גדול שונעו מארץ 'לנדאו-אקספרס'. בהמשך, כך אומר ר' משה להוציא הדבר אל הפועל, יגיעו לארה"ב גם ומעודכנות. עם פתיחת החנות כבר ניתן לירח האיתנים - שפע חיים חידושים לירח האיתנים באגדה, גם את ההוצאה יציב ז' כרכים, ואת המהדורה החדשה של אנ"ש די בכל אתר ואתר קושרים קשרי

דהבא, האחים הרה"ח ר' משה חיים הי"ו והיוזם ומקים המרכז הרה"ח ר' יוסף שלמה הי"ו מייער, שעמדו בראש קבוצה של תלמידי וחסידים כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, שהרימו נדבת לבם לטובת הקמת המרכז לע"נ אביהם הרה"ח ר' משולם זאב (וואלף) ז"ל ראש הקהל בווליאמסבורג. כשהם אף מקדישים את זכות הפצת מעיינות הקודש לע"נ האי גברא רבה ויקירא ראש וראשון לכל דבר שבקדושה שהשקיע כל מאודו ונפשותו להדפסת והפצת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ה"ה הרה"ח ר' משה ב"ר שמואל רפאל רייך ז"ל, וכן את נשמת האי גברא רבה ויקירא הבלתי נשכח הרה"ח ר' דוד ז"ל בן יבדלחט"א הרה"ח ר' פנחס פישער הי"ו.

ובתוך כך נמסר כי יצאו כעת עם מיזם מסוים של הנחה מיוחדת לרגל הפתיחה, שכל חבילת הספרים שכבר נמצאת בחנות ניתן לרוכשה במחיר מבצע של \$950 בלבד.

בשלב זה החנות החדשה הינה במאנסי ובריכוזי אנ"ש בארה"ב מפורסם קטלוג מיוחד עם כל הספרים שכבר ניתן להשיג בספרים סענטער. משלוח ספרים עד הבית באמצעות הטל' 845-320-2558. או באימייל אדרעס המפורסם שם.

ברכת השנים לטובה

בפרוס השנה החדשה הננו לאחל לכל הקוראים הנכבדים, ואנ"ש די בכל אתר ואתר!

שנה טובה ומבורכת

כתיבה וחתומה טובה!

מערכת "בצילא דמהימנותא"

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' חיים זילברמאן הי"ו

ראש הקהל דקהילתנו הק' בווליאמסבורג

לע"נ אביו

הרה"ח רבי אברהם שמואל ז"ל

בן הרה"ח רבי חיים הלוי ז"ל

נלב"ע כ"ח אלול תשס"ח

ולע"נ אמו

האשה החשובה מרת זיסל ע"ה

בת הרה"ח ר' שלמה ז"ל

נלב"ע ה' תשרי תש"פ, תנצב"ה

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' אריה יששכר

מארגנשטערן הי"ו

ראש הקהל דקהילתנו הק' בפאנסי

לע"נ אמו

מרת ריזל ע"ה

בת מוה"ר ישראל יעקב ז"ל

נלב"ע כ"ט אלול תשד"מ

תנצב"ה

כס"ד

וּמְשִׁיבֵי מִצֵּת תְּפִלִּין יִתְמַשְׁךְ עַל
לְדוֹת לִי חַיִּים אֲרִבִּים וְשִׁפְעֵי קֶדֶשׁ

בְּלִי הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְקוֹרֵה וְזָרְעוֹ לְבְרָכָה

בְּדַגְשֵׁי שְׂמֵחָה וְחֵדוּתָא, מְשֻׁרִים אִי כִסָּא דְּמִרְכָּתָא, מִלָּא מֵאָה בְּרִכּוֹת דְּאוֹרֵייתָא,
קִדְּם יוֹדֵעַ הַמְשִׁיבֵיכֹחַ וּמְפֹאֵרֵי כִּבְלֵי שִׁירָתָא וְתִשְׁבַּחְתָּא

אֵינֶה כָּלִי חֲמֵדָה, רַב חַיִּימָא וְרַב חֶסֶד"א, מוֹכֵחַר וּמְעִיטֵר כִּבְלֵי מַעְלָה וּמִדָּה
אֲשֶׁר וּרְבִיבוֹ לְמַעַן קָהֵל עֲדָתְךָ, כִּבְלֵי פִּשְׁתֵּי קְהִילוֹתֵינוּ, קְרוֹב לֵט כִּבְלֵי קוֹרְאֵנוּ
וְהַלְלוּ בְּשַׁעֲרֵים מַעֲשֵׂי הַחֲשׂוּבִים, הַנְּרִיעִים מְשַׁעַר בַּת רַבִּים, לַיְחִיד וּלְרַבִּים
לְהַן טָרַף לְרַעֲבִים, נִטְלֵל חֲסִדִים טוֹבִים, מְקוֹם מַעֲפֵר דֵּל לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְרִיבִים
זָכָה לְפַעֲלֵי גִדּוּלָה, בְּהַקְמַת קוֹפּוֹת צְרָקָה כִּבְלֵי הַקְהִילוֹת, וּלְהַרְחִיב תְּבִילוֹת
אֵינֶה חַי וְרַב פַּעֲלִים, לְסַמּוֹךְ נַפְלִים וּלְדַפָּא חוֹלִים, וּלְהַשְׁבִּיל אֵל עֵינִים וְדִלִים
בְּמַסְרוֹת לִשְׁם שְׁמִים, 'מִזֶּן וּמְחַד' וְיִבְלַל חַיִּים, וְעוֹד וְעוֹד כִּבְלֵי כְּפִלִּים

ה'ה האבך החשוב והמרום על כל ברכה ותהלה

הַרְבֵּה אֲרִיזוֹן זָאב טְהוֹלֵר שְׁלִיט"א

יִזְבֵּם, וּמְקִים, מְחֻלָּל, וּמְיֻסֵּד, וְעוֹמֵד בְּרֵאשִׁי כָּל מַפְעֵלוֹת הַצְּרָקָה וְהַחֶסֶד שֶׁל

קוֹפֵת הַחֶסֶד הַמְרַבֵּזִת עֶזֶר לְקֵהֵל דְּחַסִּידֵי צִאנָה בְּאַרְצֵי הַקּוֹדֵשׁ

לְרַבִּי הַשְּׂמֵחָה הַשְּׂרוּיָה בְּמַעֲשֵׂי, רִיעָה בְּאֵימֻנוֹ
בְּרַבְנָם בְּנֵי הַמּוֹ"ט מִבְּתוּרָה וּרְאֵת ח' טוֹהָרָה
בְּעַר יִשְׂרָאֵל נְרוֹ יֵאֵר וְזוֹרָה
לְקַבֵּלֵת נַעֲמֵם עַל הַתְּרָה וְהַמְצִיאוֹת בְּשַׁעֲרֵי צ"צ

מַעֲמֻקֵּי לִבְבֵּי פְנִימָה, טַטָּא מִלָּא בְּרִכּוֹת נְרִיעִים, שִׂיבְחָה מַעֲ"כ לְרוֹוֹת מִלָּא לִזְנוּזֵי נִחַת הַקְּדוּשָׁה,
בְּמִדָּה רַבָּה וְגִדּוּשָׁה, מְבַל יוֹצ"ח מוֹתָךְ רַבִּים שְׂמֵחָה וּמוֹתָךְ עוֹשֵׁר וְאִשֵּׁר כָּל הַיּוֹמִים,
קִרְבָנָם יוֹדֵם כִּבְבוֹד לְעוֹלָמִים, עַד בִּיאַת מְשִׁיחַ צְרָקָתָם בְּקִרְבֵּי הַיּוֹמִים, אֲמֹן בְּן יוֹדֵי רִצּוֹן.

בְּרַבֵּי וְהַצְּרָכָה
רַבִּין הַקּוֹפָה   גַּמְלֵי הַקּוֹפָה

עֶזֶר
לְקֵהֵל
קוֹפֵת הַחֶסֶד דְּקֵהֵל חַסִּידֵי צִאנָה
בְּאַרְצֵי הַקּוֹדֵשׁ

צילום: משה וולדשטיין

זכה לו!

מכירת עליות מוקדמת לירח האיתנים

בשל הרצון לחסוך בזמן בימי ירח האיתנים הבעל"ט לרווחת כל הקהל הוחלט בברכת הקודש על

מכירה מוקדמת
של העליות לראש השנה - יום הקדוש - שמחת תורה

בהיכל הגדול אצל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

כל המעוניין לרכוש את אחד מהעליות באחד מהימים הקדושים או בכולם יפנה נא בהקדם אל

הר"ר בר יוחאי שמעון הי"ו - 053-310-4555

הר"ר זאב קליין הי"ו - 055-672-8818

העליות יימכרו כנהוג במכירה פומבית לכל המרבה בנדבת לבו ניתן להתעדכן אצל הנ"ל בדבר הצעות הרכישה שהצטברו בכל זמן

לתשומת לב:

לא תערך מכירת עליות קודם קריאת התורה כלל וכלל - נא להיערך בהתאם

לישׁוּבֵעַ וְלֹא לְרִצּוֹן

מחיה צו זיין טויזנטער איידן
בימי הרחמים והרצון

רבבות

כוסות שתיה חמה וקרה

אלפי

קילו מזונות בשפע רב

תורמים וזוכים

בכל הברכות והישועות

לתרומת לבכם למען כוס של ברכה:
הר"ר משה גליק,

054-844-0582

בעהש"ת

כל קהל הקודש
ובפרט שותפי 'אחים לשמחה' והאברכים הצעירים
מוזמנים בזאת ליטול חלק

בעצרת השנתית

עדקה חסד ודרמים

דבר 'אחים לשמחה'
הנה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב
וראש הישיבה שליט"א

כיבוד
עשיר
ומגוון

דברי התעוררות והכנה דרבה
לקראת יום הקדוש והנורא

לחזק ולאמץ לבבות ישראל לאביהם שבשמים
הגאון הצדיק

רבי אלימלך בידרמן שליט"א
בליווי ניגוני התעוררות

משתתפים
וזוכים

חדש!

מוקד מיוחד
לבית יעקב אלו הנשים
באודיטוריום 'בית חנה'
לשם יועבר
כל המעמד
במראה ובאומר

יום רביעי
מוצאי צום גדליה
'מרכז החסד'
בשעה 20:30

מחכה לך אישית
ישאל אהליהו

זריזין מקדימין

המקדימים לבוא עד השעה 20:55
"יכנסו להגרלה בה יזכו שניים"

1. זפיה באתחג מהודר
2. זכיה בנחיק מפואר
לאיבעת המינים

בשנתי
600

אחים
לשמחה
תמיכה וסיוע בעת נישואי הילדים

היום תברכנו, היום תגדלנו, היום תדרשנו לטובה!
חייג עכשיו: ישראל גולדשטיין 052-712-9114

"והטובה ותפילה ועדקה
מעבירין את חסד המלכה"

4,100

כסאות ושולחנות

נרכשו והושכרו לתגים ומועדים בחצר הקודש

48,000
כוסות שתיה חמה
ע"י ארגון כוס של ברכה

2,350
מ"ר במות ובארענצ'עס
הוקמו והותקנו בחגים ומועדים בחצר הקודש

62
משטחי שתיה
הוגשו לאלפי המסתופפים בצל הקודש

3,625
לינות בהכנסת אורחים
ע"י משפחות, אברכים ובחורים

25
עובדים
במערך הלוגיסטי להפקת האירועים במעגל השנה

בשבילך!

5
טון (15,000 קרטונים) עוגות ומזונות בקידושים ואירועים במעגל השנה

26,000
מנות אוכל
באירועים ומעמדים, חגים ומועדים

שלנו ושלהם
שְׁלָכֶם

מסכמים תשפ"ב של שותפות

תן לנו את הכוח להמשיך ולהרחיב את גבולות התורה והחסידות
כי זה שלך ובשבילך!

ראו גידולים שגידלתם